

Úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu

Znění přijaté na dvacátém zasedání

Důvodová zpráva

Trevor Hartley a Masato Dogauchi

Redigoval stálý úřad Haagské konference
Churchillplein 6b, Haag, Nizozemsko

Haagská konference mezinárodního práva soukromého

Úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu

Znění přijaté na dvacátém zasedání

Důvodová zpráva

Trevor Hartley a Masato Dogauchi

Redigoval stálý úřad Haagské konference
Churchillplein 6b, Haag, Nizozemsko

Vydala
Haagská konference o mezinárodním právu soukromém
Stálý úřad
Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Nizozemsko

Telefonní číslo: +31 70 363 3303
Fax: +31 70 363 4867
E-mail: secretariat@hcch.net
Internetové stránky: www.hcch.net

© Haagská konference o mezinárodním právu soukromém 2013

Všechna práva vyhrazena. Bez písemného souhlasu držitele autorských práv nesmí být žádná část této publikace reprodukována, uložena v systému pro vyhledávání informací ani žádným způsobem a žádnými prostředky, včetně kopírování nebo nahrávání, šířena.

Díky velkorysosti GŘ pro spravedlnost Evropské komise byla důvodová zpráva k *Haagské úmluvě ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu*, kterou připravili Trevor Hartley a Masato Dogauchi, přeložena do všech úředních jazyků Evropské unie, s výjimkou angličtiny, francouzštiny, španělštiny a němčiny, jelikož tyto jazykové verze již existovaly. Španělský překlad této publikace zajistilo španělské Ministerstvo zahraničních věcí a německý překlad je výsledkem spolupráce rakouských, německých a švýcarských orgánů. Překlady této publikace do jiných jazyků (s výjimkou španělštiny) nebyly revidovány Stálým úřadem Haagské konference o mezinárodním právu soukromém.

Oficiální znění této publikace v angličtině a francouzštině jsou k dispozici na internetových stránkách Haagské konference o mezinárodním právu soukromém (www.hcch.net).

ISBN 978-92-79-58136-6

Vytištěno v Belgii

Předmluva

1. Obsah této publikace vychází ze svazku III z jednání dvacátého zasedání Haagské konference o mezinárodním právu soukromém. Uvedený svazek III obsahuje vedle níže uvedené důvodové zprávy také nejdůležitější dokumenty a zápisy z diskuzí v rámci dvacátého zasedání Haagské konference o mezinárodním právu soukromém, které bylo věnováno Úmluvě o dohodách o volbě soudu. Jeho úplné znění lze objednat u vydavatelství Intersentia nebo prostřednictvím odborných knihkupectví. Do publikací Haagské konference o mezinárodním právu soukromém lze nahlédnout rovněž na internetových stránkách Konference (<www.hcch.net> v oddíle „Publications“)
2. Důvodová zpráva, kterou vypracovali Trevor Hartley a Masato Dogauchi, slouží jako komentář k Úmluvě přijaté na dvacátém zasedání a uvedené v závěrečném aktu ze dne 30. června 2005.

Haag, říjen 2013

Úmluva

Výňatek ze závěrečného aktu
z dvacátého zasedání
podepsaného dne 30. června 2005

ÚMLUVA O DOHODÁCH O VOLBĚ SOUDU

Státy, které jsou smluvními stranami této úmluvy,

přejíce si podporovat mezinárodní obchod a investice
posílením justiční spolupráce,

věříce, že tato spolupráce může být posílena jednotnými
pravidly pro určení soudní příslušnosti a pro uznávání
a výkon cizích soudních rozhodnutí v občanských
a obchodních věcech,

věříce, že tato posílená spolupráce vyžaduje zejména
mezinárodní právní režim, který poskytne jistotu a zajistí
účinnost výlučných dohod o volbě soudu uzavřených
mezi stranami obchodních operací a který upraví
uznávání a výkon soudních rozhodnutí vydaných v
řízeních vedených na základě těchto dohod,

se rozhodly uzavřít tuto úmluvu a dohodly se na těchto
ustanoveních:

KAPITOLA I – OBLAST PŮSOBNOSTI A DEFINICE

Článek 1 Oblast působnosti

1. Tato úmluva se vztahuje v mezinárodních věcech na
výlučné dohody o volbě soudu uzavřené v občanských
a obchodních věcech.

2. Pro účely kapitoly II se jedná o mezinárodní věc,
pokud strany nemají bydliště nebo sídlo v témže smluvním
státě a vztah stran a veškeré další prvky týkající se sporu,
bez ohledu na místo zvoleného soudu, nesouvisí pouze s
tímto státem.

3. Pro účely kapitoly III se jedná o mezinárodní věc,
pokud jde o uznání nebo výkon cizího soudního
rozhodnutí.

Článek 2 Vyloučení z oblasti působnosti

1. Tato úmluva se nevztahuje na výlučné dohody o
volbě soudu:

a) jejichž stranou je fyzická osoba jednající především
za sebe, rodinu nebo domácnost (spotřebitel);

b) které se týkají pracovních smluv, včetně smluv
kolektivních.

2. Tato úmluva se nevztahuje na:

a) věci týkající se osobního stavu a způsobilosti
fyzické osoby k právním úkonům;

b) vyživovací povinnosti;

c) jiné oblasti rodinného práva, včetně manželských
majetkových režimů a jiných práv a povinností
plynoucích z manželských nebo obdobných vztahů;

d) závěti a dědění;

e) konkursy, vyrovnání a obdobné záležitosti;

f) přepravu cestujících a zboží;

g) znečištění moří, omezení odpovědnosti v případě
nároků v námořních věcech, dispaš, remorkáž a záchranu
v případě nouze;

h) antimonopolní věci (hospodářskou soutěž);

i) odpovědnost za jaderné škody;

j) nároky na náhradu osobní újmy uplatněné
fyzickými osobami nebo jejich jménem;

k) mimosmluvní nároky na náhradu škody na
hmotném majetku vyplývající z přestupků či trestných
činů;

l) věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí;

m) platnost, neplatnost nebo zrušení právnické osoby
a platnost rozhodnutí jejích orgánů;

n) platnost práv duševního vlastnictví jiných než
autorských a souvisejících práv;

o) porušování práv duševního vlastnictví jiných než
autorských a souvisejících práv, s výjimkou případů, kdy
je řízení pro porušení zahájeno z důvodu porušení
smlouvy mezi stranami vztahující se k těmto právům,
nebo by mohlo být zahájeno z důvodu porušení dané
smlouvou;

p) platnost zápisů ve veřejných rejstřících.

3. Aniž je dotčen odstavec 2, z oblasti působnosti této
úmluvy nejsou vyloučena řízení, v nichž je věc vyloučená
podle uvedeného odstavce pouze předběžnou otázkou a
není samotným předmětem řízení. Zvláště pak pouhá
skutečnost, že je věc vyloučená podle odstavce 2 namítána
v rámci obrany, řízení nevylučuje z oblasti působnosti
úmluvy, jestliže tato věc není předmětem řízení.

4. Tato úmluva se nevztahuje na rozhodčí a související řízení.

5. Z oblasti působnosti této úmluvy nejsou vyloučena řízení na základě pouhé skutečnosti, že stát, včetně vlády, vládní agentury nebo jakékoli osoby jednající za stát, je stranou řízení.

6. Touto úmluvou nejsou dotčeny výsady a imunity států nebo mezinárodních organizací, pokud jde o ně samotné nebo jejich majetek.

Článek 3 Výlučné dohody o volbě soudu

Pro účely této úmluvy

a) se „výlučnou dohodou o volbě soudu“ rozumí dohoda uzavřená mezi dvěma nebo více stranami, která splňuje požadavky písmene c) a určuje, pro účely rozhodování sporů, které vznikly nebo mohou vzniknout v souvislosti s konkrétním právním vztahem, soudy jednoho smluvního státu nebo jeden či více konkrétních soudů jednoho smluvního státu, s vyloučením soudní příslušnosti všech ostatních soudů;

b) dohoda o volbě soudu, která určuje soudy jednoho smluvního státu nebo jeden či více konkrétních soudů jednoho smluvního státu, je považována za výlučnou, pokud se smluvní strany výslovně nedohodnou jinak;

c) výlučná dohoda o volbě soudu musí být uzavřena nebo zaznamenána

i) písemně nebo

ii) jiným komunikačním prostředkem, který umožňuje přístup k informacím tak, aby byly využitelné pro další potřebu;

d) výlučná dohoda o volbě soudu, která tvoří součást smlouvy, je považována za dohodu nezávislou na ostatních ustanoveních této smlouvy. Platnost výlučné dohody o volbě soudu nemůže být popírána pouze na základě důvodu neplatnosti smlouvy.

Článek 4 Ostatní definice

1. Pro účely této úmluvy se „soudním rozhodnutím“ rozumí veškerá rozhodnutí ve věci samé vydaná soudem bez ohledu na jejich pojmenování, jako jsou výnos nebo rozkaz, a rozhodnutí soudu (včetně rozhodnutí soudního úředníka) o nákladech řízení za předpokladu, že se toto rozhodnutí o nákladech řízení vztahuje k rozhodnutí ve věci samé, které lze uznat nebo vykonat podle této úmluvy. Předběžná a zajišťovací opatření nejsou soudním rozhodnutím.

2. Pro účely této úmluvy se za bydliště subjektu nebo jiné než fyzické osoby považuje stát:

a) ve kterém má své sídlo;

b) podle jehož práva byla zapsána nebo založena;

c) ve kterém má své správní ústředí nebo

d) ve kterém má svou hlavní provozovnu.

KAPITOLA II – SOUDNÍ PŘÍSLUŠNOST

Článek 5 Příslušnost zvoleného soudu

1. Soud nebo soudy smluvního státu určené ve výlučné dohodě o volbě soudu jsou příslušné pro rozhodování sporu, na který se dohoda vztahuje, pokud není dohoda podle práva daného státu neplatná.

2. Soud, který je příslušný podle odstavce 1, nemůže odmítnout svou příslušnost na základě toho, že spor by měl být rozhodován soudem jiného státu.

3. Předchozími odstavci nejsou dotčena pravidla

a) pro soudní příslušnost vztahující se k předmětu nebo k hodnotě sporu;

b) pro vnitřní rozdělení příslušnosti mezi soudy smluvního státu. Pokud však může zvolený soud dle vlastního uvážení rozhodnout o postoupení věci, je zapotřebí náležitě přihlédnout k volbě smluvních stran.

Článek 6 Povinnosti nezvoleného soudu

Všechny soudy jiného smluvního státu, než je stát zvoleného soudu, přeruší nebo zastaví řízení, na které se vztahuje výlučná dohoda o volbě soudu, ledaže

a) je dohoda podle práva státu zvoleného soudu neplatná;

b) některá ze stran nebyla způsobilá k uzavření dohody podle práva státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno;

c) plnění dohody by vedlo ke zjevné nespravedlnosti nebo by bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno;

d) dohoda nemůže být přiměřeně plněna z výjimečných důvodů, které nemohou smluvní strany ovlivnit nebo

e) zvolený soud rozhodl, že danou věc nebude projednávat.

Článek 7 Předběžná a zajišťovací opatření

Tato úmluva se nevztahuje na předběžná a zajišťovací opatření. Tato úmluva nevyžaduje ani nevylučuje vydání, odmítnutí nebo ukončení předběžných a zajišťovacích opatření soudem smluvního státu. Úmluvou není dotčena možnost strany o taková opatření požádat ani způsobilost soudu tato opatření vydat, odmítnout nebo ukončit.

Článek 8 Uznání a výkon

1. Rozhodnutí vydané soudem smluvního státu určeného ve výlučné dohodě o volbě soudu musí být uznáno a vykonáno v ostatních smluvních státech v souladu s touto kapitolou. Uznání nebo výkon rozhodnutí mohou být odmítnuty pouze z důvodů uvedených v této úmluvě.

2. Aniž jsou dotčena případná opatření nezbytná pro uplatnění ustanovení této kapitoly, rozhodnutí vydané soudem původu se nepřezkoumává ve věci samé. Soud, u něhož se uznání nebo výkon žádá, je vázán skutkovým zjištěním, na kterém soud původu založil svou příslušnost, ledaže rozhodnutí bylo vydáno pro zmeškání.

3. Soudní rozhodnutí bude uznáno pouze v případě, že je pravomocné ve státě původu, a bude vykonáno pouze v případě, že je vykonatelné ve státě původu.

4. Uznání nebo výkon mohou být odloženy nebo odmítnuty v případě, že soudní rozhodnutí je ve státě původu předmětem přezkumu, nebo v případě, že dosud neuplynula lhůta pro uplatnění řádného opravného prostředku. Toto odmítnutí nevylučuje následné podání žádosti o uznání nebo výkon soudního rozhodnutí.

5. Tento článek se vztahuje také na rozhodnutí vydané soudem smluvního státu, kterému byla věc postoupena zvoleným soudem v tomto smluvním státě v souladu s čl. 5 odst. 3. Může-li se však zvolený soud dle vlastního uvážení rozhodnout, zda věc postoupí jinému soudu, uznání nebo výkon rozhodnutí mohou být odmítnuty vůči straně, která ve státě původu včas podala námitku proti postoupení.

Článek 9 Odmítnutí uznání nebo výkonu

Uznání nebo výkon mohou být odmítnuty, jestliže

a) dohoda byla podle práva státu zvoleného soudu neplatná, ledaže zvolený soud rozhodl, že dohoda je platná;

b) některá ze stran nebyla způsobilá k uzavření dohody podle práva dožádaného státu;

c) podání, na jehož základě bylo zahájeno řízení, nebo obdobný dokument obsahující základní náležitosti návrhu

i) nebyl žalovanému doručen v dostatečném předstihu a způsobem, který by mu umožnil si zajistit svou obhajobu, ledaže se žalovaný zúčastnil a svou věc hájil u soudu původu, aniž namítal, že mu nebylo řádně doručeno, a to za předpokladu, že právo státu původu umožňuje namítat nedostatek řádného doručení, nebo

ii) byl žalovanému doručen v dožádaném státě způsobem, který je neslučitelný se základními zásadami dožádaného státu týkajícími se doručování písemností;

d) soudního rozhodnutí bylo dosaženo podvodem procesní povahy;

e) uznání nebo výkon jsou zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem dožádaného státu, zejména se jedná o případy, kdy konkrétní řízení vedoucí k soudnímu rozhodnutí bylo neslučitelné se základními zásadami tohoto státu týkajícími se spravedlivého procesu;

f) rozhodnutí je v rozporu s rozhodnutím vydaným v dožádaném státě ve sporu mezi týmiž stranami nebo

g) rozhodnutí je v rozporu s dřívějším rozhodnutím vydaným v jiném státě v téže věci mezi týmiž stranami za předpokladu, že dřívější rozhodnutí splňuje podmínky nezbytné pro jeho uznání v dožádaném státě.

Článek 10 Předběžné otázky

1. Pokud byla věc vyloučená podle čl. 2 odst. 2 nebo podle článku 21 předložena jako předběžná otázka, rozhodnutí o této otázce nebude podle této úmluvy uznáno ani vykonáno.

2. Uznání nebo výkon soudního rozhodnutí mohou být odmítnuty, jestliže je toto rozhodnutí založeno na rozhodnutí ve věci vyloučené podle čl. 2 odst. 2.

3. V případě rozhodnutí o platnosti práva duševního vlastnictví jiného než autorského či souvisejícího práva mohou být uznání nebo výkon soudního rozhodnutí odmítnuty nebo odloženy podle předchozího odstavce pouze v případě, že

a) toto rozhodnutí je neslučitelné se soudním rozhodnutím nebo rozhodnutím příslušného úřadu v dané věci, vydaným ve státě, podle jehož práva toto právo duševního vlastnictví vzniklo, nebo

b) v daném státě probíhá řízení týkající se platnosti tohoto práva duševního vlastnictví.

4. Uznání nebo výkon soudního rozhodnutí mohou být odmítnuty, pokud je toto rozhodnutí založeno na rozhodnutí ve věci vyloučené na základě prohlášení učiněného dožádaným státem podle článku 21, a to v rozsahu, v jakém se tak stalo.

Článek 11 Náhrada škody

1. Uznání nebo výkon soudního rozhodnutí mohou být odmítnuty, pokud toto rozhodnutí přiznává náhradu škody, včetně exemplární nebo represivní náhrady škody, která straně nenahrazuje skutečně vzniklou ztrátu nebo újmu, a to v rozsahu, v jakém se tak stalo.

2. Dožádaný soud přihlédne k tomu, zda a v jakém rozsahu výše náhrady škody přiznaná soudem původu slouží k pokrytí nákladů řízení.

Článek 12 Soudní smíry (transactions judiciaires)

Soudní smíry (*transactions judiciaires*), které soud smluvního státu určený ve výlučné dohodě o volbě soudu schválil nebo které byly uzavřeny před daným soudem v průběhu řízení a které jsou ve státě původu vykonatelné stejně jako soudní rozhodnutí, se vykonávají podle této úmluvy za stejných podmínek jako soudní rozhodnutí.

Článek 13 Dokumenty, které je třeba předložit

1. Strana domáhající se uznání nebo žádající o výkon rozhodnutí předloží

- a) úplný a ověřený opis soudního rozhodnutí;
- b) výlučnou dohodu o volbě soudu, její ověřený opis nebo jiný důkaz o její existenci;
- c) pokud bylo soudní rozhodnutí vydáno pro zmeškání, originál nebo ověřený opis listiny potvrzující, že podání, na jehož základě bylo řízení zahájeno, nebo obdobná listina, byly doručeny meškající straně;
- d) veškeré doklady nezbytné k určení, zda je soudní rozhodnutí pravomocné nebo případně vykonatelné ve státě původu;
- e) v případě uvedeném v článku 12 potvrzení soudu státu původu, že soudní smír nebo jeho část je ve státě původu vykonatelný za stejných podmínek jako soudní rozhodnutí.

2. Jestliže obsah soudního rozhodnutí neumožňuje dožádanému soudu ověřit, zda jsou podmínky této kapitoly splněny, může daný soud požadovat veškeré potřebné doklady.

3. Žádost o uznání nebo výkon může být doplněna dokladem, který vydá soud (včetně pověřeného soudního úředníka) státu původu v podobě doporučené a zveřejněné Haagskou konferencí o mezinárodním právu soukromém.

4. Pokud nejsou listiny uvedené v tomto článku v úředním jazyce dožádaného státu, musí být opatřeny ověřeným překladem do úředního jazyka, pokud právo dožádaného státu nestanoví jinak.

Článek 14 Postup

Postup uznání, prohlášení vykonatelnosti nebo registrace za účelem výkonu a výkon soudního rozhodnutí se řídí právem dožádaného státu, pokud tato úmluva nestanoví jinak. Dožádaný soud jedná bez prodlení.

Článek 15 Oddělitelnost

Oddělitelná část soudního rozhodnutí bude uznána nebo vykonána, je-li o uznání nebo výkon pouze dané části rozhodnutí žádáno nebo je-li podle této úmluvy uznatelná nebo vykonatelná pouze část rozhodnutí.

KAPITOLA IV – VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 16 Přechodná ustanovení

1. Tato úmluva se vztahuje na výlučné dohody o volbě soudu uzavřené po jejím vstupu v platnost pro stát zvoleného soudu.

2. Tato úmluva se nevztahuje na řízení zahájená před jejím vstupem v platnost pro stát soudu, u kterého bylo řízení zahájeno.

Článek 17 Pojišťovací a zajišťovací smlouvy

1. Řízení podle pojišťovací nebo zajišťovací smlouvy nejsou vyloučena z oblasti působnosti této úmluvy na základě toho, že se pojišťovací nebo zajišťovací smlouva týká věci, na kterou se tato úmluva nevztahuje.

2. Uznání a výkon soudního rozhodnutí, které se týká odpovědnosti podle podmínek pojišťovací nebo zajišťovací smlouvy, nemohou být omezeny nebo odmítnuty na základě toho, že povinnosti podle dané smlouvy zahrnují povinnost odškodnit pojištěného nebo zajištěného v souvislosti s

a) věci, na kterou se tato úmluva nevztahuje, nebo

b) rozhodnutím o přiznání náhrady škody, na kterou by se mohl vztahovat článek 11.

Článek 18 Osvobození od ověřování

Veškeré dokumenty předávané nebo doručované podle této úmluvy jsou osvobozeny od ověřování nebo jiných obdobných formalit, včetně apostily.

Článek 19 Prohlášení omezující příslušnost

Stát může prohlásit, že jeho soudy mohou odmítnout rozhodovat spory, na které se vztahuje výlučná dohoda o volbě soudu, jestliže s výjimkou místa zvoleného soudu neexistuje žádná souvislost mezi daným státem a stranami nebo předmětem sporu.

Článek 20 Prohlášení omezující uznání a výkon

Stát může prohlásit, že jeho soudy mohou odmítnout uznat nebo vykonat rozhodnutí vydané soudem jiného smluvního státu, jestliže strany měly bydliště v dožádaném státě a jestliže vztah stran a veškeré další prvky spojené se sporem, jiné než místo zvoleného soudu, souvisely pouze s dožádaným státem.

Článek 21 Prohlášení týkající se konkrétních věcí

1. Pokud má stát významný zájem tuto úmluvu neuplatnit na určitou konkrétní věc, může prohlásit, že se úmluva na danou věc nevztahuje. Stát činící toto prohlášení zajistí, aby působnost prohlášení nebyla širší, než je nezbytné, a aby konkrétní vyloučená věc byla jasně a přesně vymezena.

2. Pokud jde o uvedenou konkrétní věc, tato úmluva se neuplatní

- a) ve smluvním státě, který prohlášení učinil;
- b) v ostatních smluvních státech, kde výlučná dohoda o volbě soudu určí soudy nebo jeden či více konkrétních soudů státu, který prohlášení učinil.

Článek 22 Vzájemná prohlášení o nevýlučných dohodách o volbě soudu

1. Smluvní stát může prohlásit, že jeho soudy budou uznávat a vykonávat rozhodnutí vydaná soudy jiných smluvních států určenými v dohodě o volbě soudu uzavřené mezi dvěma nebo více stranami, která splňuje požadavky čl. 3 písm. c) a určuje, pro účely rozhodování sporů, které vznikly nebo mohou vzniknout v souvislosti s konkrétním právním vztahem, soud nebo soudy jednoho nebo více smluvních států (nevýlučná dohoda o volbě soudu).

2. Žádá-li se uznání nebo výkon rozhodnutí vydaného ve smluvním státě, který učinil toto prohlášení, v jiném smluvním státě, který učinil toto prohlášení, rozhodnutí se uzná a vykoná podle této úmluvy, jestliže

- a) v nevýlučné dohodě o volbě soudu byl určen soud původu;
- b) neexistuje rozhodnutí vydané jiným soudem, u kterého by mohlo být zahájeno řízení v souladu s nevýlučnou dohodou o volbě soudu, ani mezi těmiž stranami neprobíhá v téže věci u tohoto jiného soudu řízení a
- c) soud původu byl soudem, který zahájil řízení jako první.

Článek 23 Jednotný výklad

Při výkladu této úmluvy se přihlédne k její mezinárodní povaze a k nutnosti podporovat její jednotné uplatňování.

Článek 24 Přezkum fungování úmluvy

Generální tajemník Haagské konference o mezinárodním právu soukromém pravidelně přijímá opatření za účelem

- a) přezkumu fungování této úmluvy v praxi, včetně všech prohlášení, a
- b) zvážení, zda jsou žádoucí změny této úmluvy.

Článek 25 Nejednotné právní systémy

1. Ve vztahu ke smluvnímu státu, ve kterém platí v různých územních jednotkách dva nebo více právních systémů upravujících věci, na které se vztahuje tato úmluva:

- a) se odkazem na právo nebo postup státu rozumí odkaz na platné právo nebo postup v příslušné územní

jednotce;

- b) se odkazem na bydliště ve státě rozumí odkaz na bydliště v příslušné územní jednotce;
- c) se odkazem na soud nebo soudy státu rozumí odkaz na soud nebo soudy v příslušné územní jednotce;
- d) se odkazem na souvislost se státem rozumí odkaz na souvislost s příslušnou územní jednotkou.

2. Aniž je dotčen předchozí odstavec, smluvní stát se dvěma nebo více územními jednotkami, ve kterých platí různé právní systémy, není povinen tuto úmluvu uplatňovat v situacích, které zahrnují pouze tyto různé územní jednotky.

3. Soud v územní jednotce smluvního státu se dvěma nebo více územními jednotkami, ve kterých platí různé právní systémy, není povinen uznat nebo vykonat rozhodnutí z jiného smluvního státu pouze z toho důvodu, že rozhodnutí bylo uznáno nebo vykonáno v jiné územní jednotce téhož smluvního státu podle této úmluvy.

4. Tento článek se nevztahuje na organizaci regionální hospodářské integrace.

Článek 26 Vztah k jiným mezinárodním nástrojům

1. Tato úmluva musí být vykládána pokud možno tak, aby byla slučitelná s dalšími smlouvami platnými pro smluvní státy, uzavřenými před touto úmluvou či po ní.

2. Touto úmluvou není dotčeno uplatňování smlouvy, která byla uzavřena před touto úmluvou či po ní, smluvním státem v případech, kdy žádná ze stran nemá bydliště ve smluvním státě, který není stranou dané smlouvy.

3. Touto úmluvou není dotčeno uplatňování smlouvy uzavřené dříve, než pro daný smluvní stát vstoupila tato úmluva v platnost, smluvním státem, pokud by se uplatňování této úmluvy neslučovalo s povinnostmi daného smluvního státu vůči nesmluvnímu státu. Tento odstavec se vztahuje také na smlouvy, kterými se revidují nebo nahrazují smlouvy uzavřené dříve, než pro daný smluvní stát vstoupila v platnost tato úmluva, s výjimkou případů, kdy revize nebo nahrazení vytváří nový nesoulad s touto úmluvou.

4. Touto úmluvou není dotčeno uplatňování smlouvy, která byla uzavřena před touto úmluvou či po ní, smluvním státem za účelem dosažení uznání nebo výkonu rozhodnutí vydaného soudem smluvního státu, který je také stranou dané smlouvy. Rozhodnutí však nebude uznáno nebo vykonáno v menším rozsahu než podle této úmluvy.

5. Touto úmluvou není dotčeno uplatňování smlouvy, která ve vztahu ke konkrétní věci upravuje soudní příslušnost nebo uznání či výkon rozhodnutí, smluvním státem, a to i v případě uzavření uvedené smlouvy po této úmluvě a v případě, že všechny dotčené státy jsou stranami této úmluvy.

Tento odstavec se použije pouze v případě, že daný smluvní stát učinil o smlouvě prohlášení podle tohoto odstavce. V případě takového prohlášení nejsou ostatní smluvní státy povinny tuto úmluvu uplatnit na danou věc v rozsahu jakéhokoli nesouladu, pokud výlučná dohoda o volbě soudu určuje soudy nebo jeden či více konkrétních soudů smluvního státu, který učinil prohlášení.

6. Touto úmluvou není dotčeno uplatňování pravidel organizace regionální hospodářské integrace, která je smluvní stranou této úmluvy, přijatých před touto úmluvou či po ní:

a) pokud žádná ze stran nemá bydliště ve smluvním státě, který není členským státem organizace regionální hospodářské integrace;

b) pokud jde o uznání nebo výkon soudních rozhodnutí mezi členskými státy organizace regionální hospodářské integrace.

KAPITOLA V – ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 27 Podpis, ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení

1. Tato úmluva je otevřena k podpisu všem státům.
2. Tato úmluva podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení signatářskými státy.
3. Tato úmluva je otevřena k přistoupení všem státům.
4. Listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení budou uloženy u ministerstva zahraničních věcí Nizozemského království, depozitáře této úmluvy.

Článek 28 Prohlášení o nejednotných právních systémech

1. Pokud má stát dvě nebo více územních jednotek, ve kterých platí různé právní systémy upravující věci, na které se vztahuje tato úmluva, může v okamžiku podpisu, ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení prohlásit, že se úmluva vztahuje na všechny jeho územní jednotky nebo pouze na jednu či více z nich, a může toto prohlášení kdykoli změnit učiněním nového prohlášení.
2. Prohlášení se oznamují depozitáři a výslovně se uvádějí územní jednotky, na které se úmluva vztahuje.
3. Pokud stát neučiní prohlášení podle tohoto článku, vztahuje se úmluva na všechny územní jednotky daného státu.
4. Tento článek se nevztahuje na organizaci regionální hospodářské integrace.

Článek 29 Organizace regionální hospodářské integrace

1. Organizace regionální hospodářské integrace sestávající pouze ze suverénních států, která má pravomoc v některých nebo všech věcech upravených touto úmluvou, může tuto úmluvu rovněž podepsat, přijmout, schválit nebo k ní přistoupit. Organizace regionální hospodářské integrace má v takovém případě práva a povinnosti smluvního státu v rozsahu, ve kterém má tato organizace pravomoc ve věcech upravených touto úmluvou.

2. Organizace regionální hospodářské integrace v okamžiku podpisu, přijetí, schválení nebo přistoupení oznámí písemně depozitáři věci upravené touto úmluvou, v nichž její členské státy přenesly na tuto organizaci svou pravomoc. Organizace bez prodlení písemně oznámí depozitáři všechny změny v přenesených pravomocích uvedených v naposledy učiněném oznámení podle tohoto odstavce.

3. Pro účely vstupu této úmluvy v platnost se žádná listina uložená organizací regionální hospodářské integrace nepočítá, pokud organizace regionální hospodářské integrace neprohlásí podle článku 30, že její členské státy nebudou stranami této úmluvy.

4. Veškeré odkazy na „smluvní stát“ nebo „stát“ v této úmluvě se případně vztahují rovněž na organizaci regionální hospodářské integrace, která je její stranou.

Článek 30 Přistoupení organizace regionální hospodářské integrace bez jejích členských států

1. V okamžiku podpisu, přijetí, schválení nebo přistoupení může organizace regionální hospodářské integrace prohlásit, že vykonává pravomoc ve všech věcech upravených touto úmluvou a že její členské státy nebudou stranami této úmluvy, ale budou jí vázány z titulu podpisu, přijetí, schválení nebo přistoupení organizace.

2. Pokud organizace regionální hospodářské integrace učiní prohlášení v souladu s odstavcem 1, vztahují se všechny odkazy na „smluvní stát“ nebo „stát“ v této úmluvě případně rovněž na členské státy organizace.

Článek 31 Vstup v platnost

1. Tato úmluva vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců od uložení druhé listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení podle článku 27.

2. Poté tato úmluva vstoupí v platnost

a) pro každý stát nebo organizaci regionální hospodářské integrace, které úmluvu následně ratifikují, přijmou, schválí nebo k ní přistoupí, prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců od uložení jejich listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení;

b) pro územní jednotku, na kterou se tato úmluva vztahuje v souladu s čl. 28 odst. 1, prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců od oznámení prohlášení podle uvedeného článku.

Článek 32 Prohlášení

1. Prohlášení uvedená v člancích 19, 20, 21, 22 a 26 mohou být učiněna při podpisu, ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení nebo kdykoli poté a mohou být kdykoli změněna nebo odvolána.

2. Prohlášení, jejich změny a odvolání se oznamují depozitáři.

3. Prohlášení učiněné v okamžiku podpisu, ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení vstupuje v platnost souběžně se vstupem v platnost této úmluvy pro dotčený stát.

4. Prohlášení učiněné později a všechny změny nebo odvolání prohlášení vstupují v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy depozitář obdržel příslušné oznámení.

5. Prohlášení podle článků 19, 20, 21 a 26 se nevztahuje na výlučné dohody o volbě soudu uzavřené před vstupem tohoto prohlášení v platnost.

Článek 33 Vypovězení

1. Tato úmluva může být vypovězena písemným oznámením depozitáři. Vypovězení může být omezeno na některé územní jednotky v rámci nejednotného právního systému, na který se tato úmluva vztahuje.

2. Vypovězení se stává účinným prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí dvanácti měsíců ode dne, kdy depozitář obdržel příslušné oznámení. Pokud je v oznámení stanovena delší lhůta pro účinnost vypovězení, stává se vypovězení účinným po uplynutí této delší lhůty ode dne, kdy depozitář obdržel příslušné oznámení.

Článek 34 Oznámení depozitáře

Depozitář oznámí členům Haagské konference o mezinárodním právu soukromém a ostatním státům a organizacím regionální hospodářské integrace, kteří podepsali, ratifikovali, přijali nebo schválili tuto úmluvu nebo k ní přistoupili v souladu s články 27, 29 a 30:

a) podpisy, ratifikace, přijetí, schválení a přistoupení podle článků 27, 29 a 30;

b) datum vstupu této úmluvy v platnost podle článku 31;

c) oznámení, prohlášení, změny a odvolání prohlášení uvedené v člancích 19, 20, 21, 22, 26, 28, 29 a 30;

d) výpovědi podle článku 33.

Na důkaz čehož níže podepsaní, jsouce k tomu řádně zmocněni, podepsali tuto úmluvu.

V Haagu dne 30. června 2005 ve francouzském a anglickém jazyce, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jediném vyhotovení, které bude uloženo v archivu vlády Nizozemského království a jehož ověřený opis bude předán diplomatickou cestou každému členskému státu Haagské konference o mezinárodním právu soukromém na jejím dvacátém zasedání a každému státu, který se zasedání zúčastnil.

Dvacáté zasedání

doporučuje státům, které jsou smluvními stranami *Úmluvy o dohodách o volbě soudu*, používat níže uvedený formulář potvrzující vydání a obsah soudního rozhodnutí soudu původu pro účely uznání a výkonu podle úmluvy:

DOPORUČENÝ FORMULÁŘ
PODLE ÚMLUVY O DOHODÁCH
O VOLBĚ SOUDU
(DÁLE JEN „ÚMLUVA“)

(Vzor formuláře potvrzujícího vydání a obsah soudního rozhodnutí soudu původu
pro účely uznání a výkonu podle úmluvy)

1. (SOUD PŮVODU)

ADRESA

TEL.

FAX

E-MAIL

2. SPISOVÁ ZNAČKA

3. (ŽALOBCE)

v.

..... (ŽALOVANÝ)

4. (SOUD PŮVODU) vydal soudní rozhodnutí ve výše uvedené věci dne (DATUM) v (MĚSTO, STÁT).

5. Tento soud byl určen ve výlučné dohodě o volbě soudu ve smyslu článku 3 úmluvy:

ANO ☐

NE ☐

NELZE POTVRDIT

☐

6.	Pokud ano, výlučná dohoda o volbě soudu byla uzavřena nebo zaznamenána tímto způsobem:
7.	Tento soud přiznal níže uvedené peněžité plnění <i>(případně uveďte příslušné kategorie přiznané náhrady škody)</i> :
8.	Tento soud přiznal níže uvedené úroky <i>(upřesněte úrokovou sazbu (sazby), část přiznané částky, na kterou se úrok</i>
9.	Tento soud přiznal v soudním rozhodnutí níže uvedenou náhradu nákladů řízení <i>(upřesněte částky přiznané náhrady nákladů, případně včetně částky (částek) v rámci peněžitého plnění, které jsou určeny k pokrytí nákladů řízení)</i> :
10.	Tento soud přiznal níže uvedené nepeněžité plnění <i>(popište povahu tohoto plnění)</i> :
11.	Toto soudní rozhodnutí je vykonatelné ve státě původu: ANO ☐ NE ☐ NELZE POTVRDIT ☐
12.	Toto soudní rozhodnutí (nebo jeho část) je v současnosti ve státě původu předmětem přezkumu: ANO ☐ NE ☐ NELZE POTVRDIT ☐
V případě kladné odpovědi upřesněte povahu a status tohoto přezkumu:	

13. Jiné důležité informace:

14. K tomuto formuláři jsou připojeny dokumenty označené v níže uvedeném seznamu (*jsou-li k dispozici*):

- ☐ úplný a ověřený opis soudního rozhodnutí;
- ☐ výlučná dohoda o volbě soudu, její ověřený opis nebo jiný důkaz o její existenci;
- ☐ pokud bylo soudní rozhodnutí vydáno pro zmeškání, originál nebo ověřený opis listiny potvrzující, že podání, na jehož základě bylo řízení zahájeno, nebo obdobná listina, byly doručeny meškající straně;
- ☐ veškeré doklady nezbytné k určení, zda je soudní rozhodnutí pravomocné nebo případně vykonatelné ve státě původu;

(*seznam, je-li použitelné*):

- ☐ v případě uvedeném v článku 12 úmluvy potvrzení soudu státu původu, že soudní smír nebo jeho část je ve státě původu vykonatelný za stejných podmínek jako soudní rozhodnutí;
- ☐ jiné dokumenty:

15. Datovánodne 20... v

16. Podpis a/nebo razítko soudu nebo pověřeného soudního úředníka:

KONTAKTNÍ OSOBA:

TEL.:

FAX:

E-MAIL:

Zpráva

Obsah	Strana
ČÁST I: PŘEDMLUVA	18
Dokumenty	19
Poděkování	20
Terminologie	21
ČÁST II: PŘEHLED	21
ČÁST III: KOMENTÁŘ K JEDNOTLIVÝM ČLÁNKŮM	26
Článek 1 - Oblast působnosti	26
Článek 2 - Vyloučení z oblasti působnosti	27
Článek 3 - Výlučné dohody o volbě soudu	32
Článek 4 - Ostatní definice	34
Článek 5 - Příslušnost zvoleného soudu	35
Článek 6 - Povinnosti nezvoleného soudu	37
Článek 7 - Předběžná a zajišťovací opatření	40
Článek 8 - Uznání a výkon	40
Článek 9 - Odmítnutí uznání nebo výkonu	43
Článek 10 - Předběžné otázky	44
Článek 11 - Náhrada škody	46
Článek 12 - Soudní smíry (<i>transactions judiciaires</i>)	47
Článek 13 - Dokumenty, které je třeba předložit	48
Článek 14 - Postup	48
Článek 15 – Oddělitelnost	48
Článek 16 - Přechodná ustanovení	49
Článek 17 - Pojišťovací a zajišťovací smlouvy	49
Článek 18 - Osvobození od ověřování	50
Článek 19 - Prohlášení omezující příslušnost	50
Článek 20 - Prohlášení omezující uznání a výkon	51
Článek 21 - Prohlášení týkající se konkrétních věcí	51
Článek 22 - Vzájemná prohlášení o nevýlučných dohodách o volbě soudu	52
Článek 23 - Jednotný výklad	53
Článek 24 - Přezkum fungování úmluvy	53
Článek 25 - Nejednotné právní systémy	54
Článek 26 - Vztah k jiným mezinárodním nástrojům	54
Článek 27 - Podpis, ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení	60
Článek 28 - Prohlášení o nejednotných právních systémech	60
Článek 29 - Organizace regionální hospodářské integrace	60
Článek 30 - Přistoupení organizace regionální hospodářské integrace bez jejích členských států	61
Článek 31 - Vstup v platnost	61
Výhrady	61
Článek 32 - Prohlášení	61

ČÁST I: PŘEDMLUVA

Přijetí úmluvy

Konečné znění úmluvy bylo vypracováno komisí II na dvacátém zasedání Haagské konference o mezinárodním právu soukromém ve dnech 14. až 30. června 2005. Závěrečný akt byl přijat na plenárním zasedání dne 30. června 2005 a k tomuto dni byla úmluva otevřena k podpisu.

Počátky úmluvy

Intelektuální počátky projektu, který nakonec vedl k úmluvě, lze vysledovat k návrhům, jež předložil zesnulý pan Arthur T. von Mehren z Harvard Law School¹. Ten rovněž navrhl, aby Spojené státy americké uzavřely úmluvy o uznávání soudních rozhodnutí, a to zejména se státy v Evropě. Po počátečních diskusích bylo rozhodnuto, že nejlepší možností by byla celosvětová úmluva o příslušnosti a soudních rozhodnutích sjednaná v rámci Haagské konference o mezinárodním právu soukromém. Po předběžných studiích, které začaly v roce 1994, bylo v roce 1996 rozhodnuto o zahájení projektu².

Původní projekt: „smíšená“ úmluva. Profesor von Mehren původně navrhoval, aby měl projekt podobu „smíšené“ úmluvy³. Jedná se o úmluvu, v níž jsou kritéria pro určení příslušnosti rozdělena do tří kategorií. Existují seznamy schválených kritérií pro určení příslušnosti a rovněž zakázaných kritérií pro určení příslušnosti. Všechna ostatní kritéria pro určení příslušnosti spadají do tzv. „šedé zóny“. Myšlenkou je, že je-li soud příslušný na základě schváleného kritéria, může danou věc projednat a výsledné soudní rozhodnutí bude v ostatních smluvních státech uznáno a vykonáno podle úmluvy (jsou-li splněny určité jiné požadavky). Soud smluvního státu nemůže založit svou příslušnost na zakázaných kritériích. Soudy mohou svou příslušnost založit na kritériích spadajících do „šedé zóny“, na výsledné soudní rozhodnutí se však nebudou vztahovat ustanovení úmluvy týkající se uznání a výkonu⁴.

¹ Arthur von Mehren se dožil dokončení projektu, jemuž věnoval tolik energie, v lednu 2006 však zemřel.

² Pokud jde o historické počátky úmluvy, viz Nyghova a Pocarova zpráva (pozn. pod čarou č. 11), s. 25 a následující strany. Další podrobnosti viz F. Pocar a C. Honorati (eds), *The Hague Preliminary Draft Convention on Jurisdiction and Judgments*, CEDAM, Milán, Itálie, 2005. Posledně uvedená práce obsahuje rovněž Nyghovu a Pocarovu zprávu.

³ Viz A.T. von Mehren, „Recognition and Enforcement of Foreign Judgments: A New Approach for the Hague Conference?“, *Law & Contemporary Problems*, sv. 57, s. 271 (1994); *id.*, „The Case for a Convention-mixte Approach to Jurisdiction to Adjudicate and Recognition and Enforcement of Foreign Judgments“, *Rebels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, sv. 61, č. 1, s. 86 (1997).

⁴ Evropské nástroje v této oblasti (nařízení Brusel, Bruselská úmluva a Luganská úmluva) jsou založeny na mírně odlišné myšlence. Má-li žalovaný bydlíště nebo sídlo v jiném státě, na nějž se vztahuje daný nástroj, žádná šedá zóna neexistuje: příslušnost může být založena pouze na kritériích stanovených v dotyčném nástroji. Nemá-li však žalovaný

Ačkoli původní pracovní skupina pro projekt tento přístup podpořila⁵, s tím, jak práce pokračovala, bylo zjevné, že uspokojivé znění „smíšené“ úmluvy nebude možné vypracovat v přiměřené lhůtě. K důvodům patřily velké rozdíly v existujících pravidlech jednotlivých členských států pro určení příslušnosti a nepředvídatelné dopady technologického rozvoje, včetně internetu, na pravidla pro určení příslušnosti, která mohou být v úmluvě stanovena. Na konci první části devatenáctého zasedání v červnu 2001 bylo rozhodnuto o odkladu rozhodnutí ohledně dalšího pokračování práce na předběžném návrhu úmluvy. S cílem stanovit další postup rozhodla Zvláštní komise Haagské konference pro obecné záležitosti a politiku, která zasedala v dubnu 2002, o tom, že stálý úřad, kterému bude nápomocna neformální pracovní skupina, vyhotoví znění, jež bude předloženo Zvláštní komisi. Bylo rozhodnuto, že výchozím bodem tohoto procesu budou základní oblasti, jako je příslušnost založená na dohodách o volbě soudu v případech sporů mezi podniky, podání, příslušnost soudu, v jehož obvodě má žalovaný bydliště nebo sídlo, vzájemné žaloby, závazky, fyzická újma a některá jiná možná kritéria.

Po třech zasedáních neformální pracovní skupina navrhla, aby byl cíl omezen na úmluvu o dohodách o volbě soudu v obchodních věcech. Členské státy měly obecně za to, že navrhovaná úmluva dosahuje u takovýchto dohod a výsledných soudních rozsudků toho, čeho *Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů* podepsaná v New Yorku v roce 1958 dosáhla u rozhodčích dohod a výsledných nálezů. Po kladné reakci členských států Haagské konference se v prosinci 2003 konalo zasedání Zvláštní komise, na němž byl projednán návrh, který vypracovala neformální pracovní skupina. Na tomto zasedání Zvláštní komise byl vypracován návrh znění (dále jen „návrh úmluvy z roku 2003“), který byl zveřejněn jako pracovní dokument č. 49 rev. Další zasedání se konalo v dubnu 2004, na němž byl tento dokument znovu uvážen a projednány byly i zbývající záležitosti. Na zasedání v dubnu 2004 byl vypracován revidovaný návrh (dále jen „návrh úmluvy z roku 2004“), který byl zveřejněn jako pracovní dokument č. 110. rev. Tento dokument tvořil základ znění, jež bylo posouzeno na diplomatické konferenci v červnu 2005, která vypracovala konečné znění úmluvy. Nejdůležitější milníky při vypracovávání úmluvy představovaly níže uvedené dokumenty:

1. návrh zvláštní pracovní skupiny ve formě předlohy úmluvy (dále jen „návrh neformální pracovní skupiny“), zveřejněný jako předběžný dokument č. 8 (březen 2003)⁶;

bydliště nebo sídlo v takovémto státě, může být příslušnost s výhradou určitých výjimek založena na jakémkoli kritériu, které připouští vnitrostátní právo; výsledné soudní rozhodnutí však musí být uznáno a vykonáno v ostatních státech.

⁵ Viz „Conclusions of the Working Group meeting on enforcement of judgments“ (Závěry ze zasedání pracovní skupiny věnovaného výkonu soudních rozhodnutí), předběžný dokument č. 19 z listopadu 1992, jednání na sedmáctém zasedání, Tome I, s. 257 a následující strany, body 5 a 6.

⁶ „Preliminary result of the work of the Informal Working Group on the Judgments Project“ (Předběžný výsledek práce neformální pracovní skupiny na projektu týkajícím se soudních rozhodnutí), předb. dok. č. 8 z března 2003 určený pro zasedání Zvláštní komise konference pro obecné záležitosti a politiku.

2. návrh úmluvy vypracovaný v roce 2003 (dále jen „návrh úmluvy z roku 2003“), který vycházel z návrhu neformální pracovní skupiny, zveřejněný jako pracovní dokument č. 49 rev. z prosince 2003;

3. revidovaná a dokončená verze návrhu úmluvy z roku 2003 vypracovaná v roce 2004 (dále jen „návrh úmluvy z roku 2004“), zveřejněná jako pracovní dokument č. 110 rev. z dubna 2004 a

4. konečné znění vypracované v roce 2005.

K předchozím návrhům úmluvy byly vyhotoveny dvě zprávy: jedna k návrhu úmluvy z roku 2003 a jedna k návrhu úmluvy z roku 2004.

Referenti

V první fázi (1997–2001) byly pověřeny tyto osoby:

předseda: pan T. Bradbrooke Smith (Kanada);
místopředsedové: pan Andreas Bucher (Švýcarsko);
pan Masato Dogauchi (Japonsko);
pan Jeffrey D. Kovar (Spojené státy americké);
pan José Luis Siqueiros (Mexiko);
spoluzpravodajové: pan Peter Nygh (Austrálie)⁷;
pan Fausto Pocar (Itálie);
předseda redakčního výboru: pan Gustaf Möller (Finsko).

Řadu předběžných dokumentů vyhotovila paní Catherine Kessedjianová, tehdejší náměstkyně generálního tajemníka.

Ve druhé fázi (2002–2005) byly pověřeny tyto osoby:

předseda: pan Allan Philip (Dánsko) (2003–2004)⁸;
pan Andreas Bucher (Švýcarsko) (2005);
místopředsedové: pan David Goddard (Nový Zéland);
pan Jeffrey D. Kovar (Spojené státy americké);
pan Alexander Matveev (Ruská federace);
paní Kathryn Saboová (Kanada);
pan Jin Sun (Čína);
spoluzpravodajové: pan Trevor C. Hartley (Spojené království);
pan Masato Dogauchi (Japonsko);
předseda redakčního výboru: pan Gottfried Musger (Rakousko).

Řadu předběžných dokumentů vyhotovila a další práci odvedla paní Andrea Schulzová, první tajemnice.

⁷ Pan Peter Nygh bohužel v červnu 2002 zemřel. Jeho smrt představovala tragickou ztrátu.

⁸ Pan Allan Philip zemřel v září 2004, k velké lítosti všech, kteří se úmluvou zabývali.

Níže je uveden seznam nejdůležitějších dokumentů, které byly zmiňovány během jednání a které jsou citovány v této zprávě. Dokumenty jsou rozděleny do dvou kategorií: dokumenty související s první fází projektu a dokumenty související s druhou fází. Tyto dokumenty jsou ve zkrácené formě uvedeny níže.

Dokumenty související s druhou fází jsou dokumenty, které se úmluvy týkají nejúžeji: tyto dokumenty představují základní podkladový materiál. Dokumenty související s první fází jsou podstatné pouze v míře, v jaké byla ustanovení v dřívějších verzích úmluvy převedena do konečné verze.

a) První fáze

„Předběžný návrh úmluvy z roku 1999“: Předběžný návrh úmluvy o příslušnosti a cizích rozhodnutích v občanských a obchodních věcech z roku 1999. Tento návrh byl vypracován v rámci Haagské konference o mezinárodním právu soukromém v roce 1999. Do značné míry zahrnoval stejný základ jako Bruselská úmluva⁹ a Luganská úmluva¹⁰. Práce na něm byla odložena, jakmile bylo zjevné, že bude obtížné dosáhnout všeobecné shody. Jeho znění spolu se zprávou, kterou vyhotovili zesnulý pan Peter Nygh a pan Fausto Pocar, bylo stálým úřadem Haagské konference zveřejněno v srpnu 2000¹¹.

„Nyghova a Pocarova zpráva“: zpráva o předběžném návrhu úmluvy z roku 1999 (viz pozn. pod čarou č. 11).

„Prozatímní znění z roku 2001“: shrnutí výsledku diskusí v komisi II během první části diplomatické konference ve dnech 6. až 20. června 2001¹². Vysoký počet hranatých závorek v textu naznačuje, že se delegáti nebyli schopni na mnoha bodech dohodnout.

⁹ „Bruselská úmluva“: *Úmluva o pravomoci soudů, uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech* ze dne 27. září 1968. Konsolidované znění je k dispozici v *Úředním věstníku Evropských společenství* (dále jen „Úř. věst.“), 1998, sv. 27 řady „C“, s. 1. V roce 1999 byla tato úmluva do značné míry nahrazena nařízením Brusel (viz pozn. pod čarou č. 50). Do té doby se vztahovala na členské státy Evropské unie. Zpráva pana Paula Jenarda o původní Bruselské úmluvě je zveřejněna v Úř. věst. C 59, 1979, s. 1.

¹⁰ „Luganská úmluva“: *Úmluva o příslušnosti soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních* ze dne 16. září 1988, Úř. věst. L 319, 1988, s. 9. Tato úmluva obsahuje ustanovení podobná Bruselské úmluvě, tyto úmluvy však nejsou totožné. Smluvními státy Luganské úmluvy je patnáct „starých“ členských států EU a některé jiné evropské státy. V době vyhotovení tohoto dokumentu jimi byly Island, Norsko Polsko a Švýcarsko. Hranice mezi Bruselskou a Luganskou úmluvou je stanovena v čl. 54B Luganské úmluvy. Ten je založen na zásadě, že se Luganská úmluva nepoužije na vztahy mezi patnácti „starými“ členskými státy, nýbrž že se uplatní v případě, je-li dotčena jedna z ostatních výše zmíněných zemí (s výjimkou Polska). Oficiální zprávu vyhotovili Paul Jenard a Gustaf Möller; zveřejněna je v Úř. věst. C 189, 1990, s. 57.

¹¹ „Preliminary draft Convention on jurisdiction and foreign judgments in civil and commercial matters, adopted by the Special Commission and Report by Peter Nygh & Fausto Pocar“ (Předběžný návrh úmluvy o příslušnosti a cizích soudních rozhodnutích v občanských a obchodních věcech, přijatý Zvláštní komisí a zpráva Petera Nygha a Fausta Pocara), předb. dok. č. 11 ze srpna 2000 vyhotovený pro devatenácté zasedání v červnu 2001. Není-li výslovně uvedeno jinak, jsou všechny předběžné dokumenty uvedené v této zprávě k dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net > v oddíle „Conventions“ – „č. 37“ – „Preliminary Documents“.

¹² K dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

b) Druhá fáze

„Návrh neformální pracovní skupiny“: návrh úmluvy vypracovaný neformální pracovní skupinou, který byl zveřejněn jako předběžný dokument č. 8 pro zasedání Zvláštní komise konference pro obecné záležitosti a politiku (březen 2003)¹³.

„První zpráva paní Schulzové“: zpráva vyhotovená paní Andreou Schulzovou týkající se návrhu neformální skupiny, která byly zveřejněna v červnu 2003 jako předběžný dokument č. 22¹⁴.

„Návrh úmluvy z roku 2003“: návrh znění úmluvy vyhotovený Zvláštní komisí pro příslušnost, uznávání a výkon cizích rozhodnutí v občanských a obchodních věcech v prosinci 2003 (prac. dok. č. 49 rev.). Tento dokument vycházel z návrhu neformální pracovní skupiny¹⁵.

„První zpráva“: zpráva o předběžném návrhu úmluvy z roku 2003, která byla vyhotovena ve formě komentáře v březnu 2004 a zveřejněna jako předběžný dokument č. 25¹⁶.

„Návrh úmluvy z roku 2004“: předběžný návrh úmluvy, který je oficiálně znám jako návrh úmluvy o výlučných dohodách o volbě soudu. Jednalo se o revidovanou verzi návrhu úmluvy z roku 2003, která byla vypracována v dubnu 2004. Zveřejněna byla jako pracovní dokument č. 110 rev.¹⁷.

„Druhá zpráva“: zpráva o předběžném návrhu úmluvy z roku 2004, která byla vypracována ve formě komentáře v prosinci 2004. Zveřejněna byla jako předběžný dokument č. 26¹⁸.

„Návrh z dubna 2005“: možné změny návrhu úmluvy z roku 2004 vyhotovené redakčním výborem na jeho zasedání ve dnech 18. až 20. dubna 2005. Znění návrhu úmluvy z roku 2004, které zahrnuje návrh z dubna 2005, bylo zveřejněno jako pracovní dokument č. 1 z dvacátého zasedání konference.

„Druhá zpráva paní Schulzové“: „Zpráva ze zasedání redakčního výboru ve dnech 18. až 20. dubna 2005 v rámci příprav na dvacáté zasedání v červnu 2005“. Tento dokument obsahuje připomínky k návrhu z dubna 2005 a byl zveřejněn v květnu 2005 jako předběžný dokument č. 28¹⁹.

Poděkování

Autoři této zprávy by chtěli vyjádřit vděčnost autorům zmíněných dřívějších zpráv, zejména autorům Nyghovy a

¹³ K dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

¹⁴ A. Schulz, „Report on the work of the Informal Working Group on the Judgments Project, in particular on the preliminary text achieved at its third meeting – 25–28 March 2003“ (Zpráva o práci neformální pracovní skupiny na projektu týkající se soudních rozhodnutí, zejména na předběžném znění, jehož bylo dosaženo na jejím třetím zasedání ve dnech 25.–28. března 2003), předb. dok. č. 22 z června 2003, k dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

¹⁵ K dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

¹⁶ K dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

¹⁷ K dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

¹⁸ K dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

¹⁹ K dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

Pocarovy zprávy, zesnulému panu Peteru Nyghovi a panu Faustu Pocarovi.

Chtějí poděkovat rovněž národním delegacím, které dřívější návrhy zprávy připomínkovaly. Jejich připomínky představovaly velkou pomoc a významně přispěly ke konečné verzi.

Autoři chtějí poděkovat i za pomoc, kterou poskytli paní Andrea Schulzová ze stálého úřadu a pan Gottfried Musger, předseda redakčního výboru. Tito dva lidé věnovali zprávě velké množství času. Opravili mnoho chyb a navrhli mnoho zlepšení. Bez jejich pomoci by zpráva vykazovala vážné nedostatky. Všem jsme velmi vděční.

Terminologie

V úmluvě je použita tato terminologie:

- „**soud původu**“: soud, který vydal soudní rozhodnutí;
- „**stát původu**“: stát, ve kterém se nachází soud původu;
- „**dožádaný soud**“: soud, který je požádán o uznání nebo výkon soudního rozhodnutí;
- „**dožádaný stát**“: stát, ve kterém se nachází dožádaný soud²⁰.

V této zprávě se

„**Stranou**“ (s velkým „S“) rozumí Strana úmluvy nebo případně Stát, který je úmluvou vázán podle článku 30;

„**stranou**“ (s malým „s“) rozumí strana smlouvy nebo účastník sporu;

„**Státem**“ (s velkým „S“ [s výjimkou slovních spojení „smluvní/členský stát“ a přímých citací z úmluvy – pozn. překl.]) rozumí Stát v mezinárodním smyslu;

„**státem**“ (s malým „s“) rozumí územní jednotka federálního Státu (např. stát ve Spojených státech amerických).

Struktura zprávy

Za touto částí zprávy (část I) následují další dvě části. Část II („Přehled“) má vysvětlit strukturu úmluvy. Důraz je kladen na funkci jednotlivých ustanovení a na to, jak spolu souvisejí. Část III („Komentář k jednotlivým článkům“) analyzuje jednotlivé články k objasnění jejich významu.

Příklady

V níže uvedených příkladech se předpokládá (není-li uvedeno jinak), že úmluva je v platnosti a zmíněné Státy jsou jejími Stranami²¹.

ČÁST II: PŘEHLED²²

1. **Účel.** Má-li úmluva dosáhnout svého účelu, kterým je zajištění účinnosti dohod o volbě soudu, musí zajišťovat tři věci. Za prvé, zvolený soud musí danou věc projednat, je-li u něj zahájeno řízení; za druhé, jakýkoli jiný soud, u něhož je řízení zahájeno, musí projednání dané věci odmítnout a za třetí, soudní rozhodnutí zvoleného soudu musí být uznáno a vykonáno. Tyto tři povinnosti byly začleněny do úmluvy a tvoří její klíčová ustanovení. Doufá se, že úmluva učiní pro dohody o volbě soudu to, co *Úmluva o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů* podepsaná v New Yorku dne 10. června 1958 učinila pro rozhodčí dohody²³.

2. **Výjimky.** Ačkoli jsou tyto povinnosti zásadní, nelze je uložit absolutně. Panuje obecná shoda, že mohou nastat případy (obvykle výjimečné povahy), v nichž mohou nad vhodností plnění dohody o volbě soudu převážet jiné aspekty. Z tohoto důvodu stanoví úmluva u každé z těchto tří klíčových povinností výjimky. Pokud by však byly tyto výjimky příliš obecné a nejednoznačné, měla by úmluva jen malý význam. Nalezení náležité rovnováhy mezi pružností a jistotou proto představovalo jeden z nejdůležitějších úkolů diplomatického zasedání, které úmluvu vypracovalo.

3. **Zvolený soud musí danou věc projednat.** Článek 5 vyžaduje, aby soud určený ve výlučné dohodě o volbě soudu danou věc projednal, je-li mu předložen určitý spor²⁴. Nemůže projednání dané věci odmítnout na základě toho, že by vhodnější byl soud jiného Státu (*forum non conveniens*) nebo soud, který zahájil řízení jako první (překážka litispendence). Hlavní výjimkou v článku 5²⁵ je to, že zvolený soud nemusí danou věc projednat v případě, je-li dohoda o volbě soudu podle vnitrostátního práva neplatná, a to včetně kolizních norem²⁶.

4. **Ostatní soudy nemohou danou věc projednat.** Článek 6 stanoví, že soud v jiném smluvním státě, než je Stát zvoleného soudu, musí řízení, na které se vztahuje výlučná dohoda o volbě soudu, přerušit nebo zastavit²⁷. Existuje však pět zvláštních výjimek stanovených v čl. 6 písm. a) až e). První výjimka stanovená v písmenu a) je souběžná s výjimkou stanovenou v článku 5, a to že dohoda o volbě soudu je podle práva zvoleného soudu neplatná, včetně jeho kolizních norem. Z dalších čtyř výjimek stanovených v článku 6 je pravděpodobně nejdůležitější výjimka v písmenu c), která se použije v případě, že by plnění dohody vedlo ke zjevné nespravedlnosti nebo by bylo zjevně v rozporu s veřejným

²² Přehled v této části zprávy má podat obecnou představu o úmluvě pro ty, kteří s ní nejsou obeznámeni. Nejedná se o úplný soupis podmínek úmluvy. Mnoho článků není zmíněno vůbec; jiné jsou projednány pouze částečně a nejsou vždy zmíněny výhrady a výjimky. Úplný komentář je uveden v části III zprávy.

²³ Úmluva jde samozřejmě dále než Newyorská úmluva, a to různými způsoby, které budou podrobněji projednány níže v souvislosti s dotčenými články.

²⁴ Podrobné projednání viz bod 124 a následující body.

²⁵ Pokud jde o další možnou výjimku, viz článek 19.

²⁶ V čl. 5 odst. 3 jsou obsažena zvláštní ustanovení, která zvolenému soudu umožňují uplatnit vlastní pravidla týkající se věcné příslušnosti a rozdělení příslušnosti mezi soudy smluvního státu.

²⁷ Pokud jde o podrobné projednání, viz bod 141 a následující body.

²⁰ Předběžný návrh úmluvy z roku 1999 používá v anglické verzi výraz „*State addressed*“ místo „*requested State*“ použitý v této zprávě.

²¹ Pokud jde o význam pojmu „Strana“, viz výše.

pořádkem Státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno²⁸. Je důležité uvědomit si rozdíl v přístupu mezi těmito dvěma výjimkami uvedenými v písmenech a) a c). Podle písmena a) musí (nezvolený) soud, u něhož je zahájeno řízení, použít právo Státu zvoleného soudu (včetně jeho kolizních norem); podle písmena c) použije na druhou stranu vlastní koncepcí „zjevné nespravedlnosti“ a „veřejného pořádku“. V tomto ohledu se úmluva liší od Newyorské úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958, která právo použitelné v těchto situacích nestanoví.

5. **Uznání a výkon.** Význam dohody o volbě soudu bude vyšší, bude-li výsledné soudní rozhodnutí uznáno a vykonáno²⁹ v co nejvíce jiných Státech. Tohoto cíle se snaží dosáhnout čl. 8 odst. 1³⁰. I zde opět existují výjimky, z nichž je většina obsažena v článku 9³¹. Některé z nich odrážejí výjimky uvedené v článku 6 – jako je výjimka, která se použije v případě, je-li dohoda o volbě soudu podle práva Státu zvoleného soudu neplatná, včetně jeho kolizních norem³². Uznání nebo výkon lze odmítnout rovněž v případě, jsou-li zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem dožádaného Státu³³. Další výjimky se týkají doručení podání, na jehož základě bylo zahájeno řízení, nebo obdobného dokumentu³⁴, a podvodu procesní povahy³⁵.

6. **Protichůdná soudní rozhodnutí.** Článek 9 se zabývá situací, kdy bylo mezi týmiž stranami vydáno soudní rozhodnutí jiným soudem (dále jen „protichůdné soudní rozhodnutí“), které je v rozporu s rozhodnutím zvoleného soudu. Tento článek přiznává zvláštní zacházení v případě, bylo-li protichůdné rozhodnutí vydáno v *témže Státě*, jako je Stát, v němž bylo zahájeno řízení o výkonu rozhodnutí zvoleného soudu, a v případě, bylo-li protichůdné rozhodnutí vydáno v *jiném Státě*. V prvním případě představuje existence protichůdného rozhodnutí jako taková důvod pro případné odmítnutí uznání soudního rozhodnutí zvoleného soudu. Ve druhém případě musí být protichůdné rozhodnutí vydáno před rozhodnutím zvoleného soudu; musí být rovněž vydáno v téže věci a splňovat podmínky nezbytné pro jeho uznání v dožádaném Státě. Soud však není v žádném případě *povinen* uznat protichůdné soudní rozhodnutí nebo odmítnout uznání rozhodnutí zvoleného soudu.

7. **Náhrada škody.** Další výjimka je obsažena v článku 11. Tento článek stanoví, že uznání nebo výkon soudního rozhodnutí mohou být odmítnuty, pokud toto rozhodnutí přiznává náhradu škody, včetně exemplární

nebo represivní náhrady škody, která straně nenahrazuje skutečně vzniklou ztrátu nebo újmu, a to v rozsahu, v jakém se tak stalo³⁶.

8. **Ostatní ustanovení.** Výše uvedená klíčová ustanovení tvoří základ úmluvy. Představují však pouze poměrně malou část celkového počtu článků. Zbývající ustanovení jsou v určitém smyslu doplňková: některá se týkají oblasti působnosti úmluvy; některá stanoví další výjimky a výhrady související s klíčovými ustanoveními a některá obsahují pravidla mezinárodního práva veřejného týkající se fungování úmluvy. V tomto přehledu budou uvážena pouze nejdůležitější ustanovení.

9. **Na jaké dohody o volbě soudu se úmluva vztahuje?** Články 1 a 3 objasňují, co se pro účely úmluvy rozumí výlučnou dohodou o volbě soudu. Kapitola II úmluvy se vztahuje pouze na dohody o volbě soudu spadající do oblasti působnosti těchto ustanovení³⁷.

10. **Článek 1.** Článek 1 omezuje oblast působnosti třemi základními způsoby. Nejprve uvádí, že se úmluva použije pouze v mezinárodních věcech. Poté stanoví, že se vztahuje pouze na *vyloučené* dohody o volbě soudu. Toto omezení však podléhá dvěma výhradám: za prvé, v čl. 3 písm. b) je stanoveno pravidlo, že dohody o volbě soudu, které určují soudy jednoho smluvního státu nebo jeden či více konkrétních soudů jednoho smluvního státu, jsou považovány za výlučné, pokud se smluvní strany výslovně nedohodnou jinak; za druhé, článek 22 obsahuje ustanovení týkající se možnosti rozšířit ustanovení úmluvy o uznání a výkonu na soudní rozhodnutí vydaná soudem, který byl určen v nevyloučené dohodě o volbě soudu. Třetím omezením v článku 1 je to, že dohoda o volbě soudu musí být uzavřena v občanské nebo obchodní věci. V čl. 2 odst. 5 je však stanoveno, že z oblasti působnosti úmluvy nejsou řízení vyloučena pouze na základě toho, že Stát, včetně vlády, vládní agentury nebo jakékoli osoby jednající za Stát, je stranou řízení.

11. **Význam pojmu „mezinárodní“.** Jelikož se úmluva použije pouze v mezinárodních věcech, je zapotřebí definice pojmu „mezinárodní“. Ta je obsažena v čl. 1 odst. 2 a 3³⁸. V odstavci 2 je uvedeno, že pro účely určení soudní příslušnosti se jedná o mezinárodní věc, pokud strany nemají bydliště nebo sídlo v témže smluvním státě a veškeré další prvky týkající se sporu kromě místa zvoleného soudu nesouvisí pouze s tímto Státem. Jinými slovy, je-li daná věc jinak zcela vnitrostátní, nečiní z ní volba cizího soudu věc mezinárodní. Jiná definice se použije pro účely uznání a výkonu (odstavec 3). V tomto případě postačuje, že soudní rozhodnutí bylo vydáno cizím soudem. To znamená, že věc, která při vydání původního soudního rozhodnutí nebyla mezinárodní, se může stát mezinárodní, pokud vyvstane otázka uznání nebo výkonu rozhodnutí v jiném Státě. (To podléhá možnosti učinit prohlášení podle článku 20, který Státu umožňuje prohlásit, že jeho soudy mohou odmítnout uznání nebo výkon soudního

²⁸ K dalším výjimkám patří: b) některá ze stran nebyla způsobilá k uzavření dohody podle práva Státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno; d) dohoda nemůže být přiměřeně plněna z výjimečných důvodů, které nemohou smluvní strany ovlivnit, a e) zvolený soud rozhodl, že danou věc nebude projednávat.

²⁹ „Uznáním“, jak je chápáno v úmluvě, se rozumí přijetí určení práv a povinností soudem původu. „Výkonem“ se rozumí zajištění toho, aby povinná strana poslechla příkaz soudu původu.

³⁰ Podrobnější projednání viz bod 164 a následující body.

³¹ Další možné výjimky viz články 10 a 20.

³² Ustanovení čl. 6 písm. a) se odráží v čl. 9 písm. a); čl. 6 písm. b) se odráží v čl. 9 písm. b) a čl. 6 písm. c) se odráží v čl. 9 písm. e).

³³ Čl. 9 písm. e).

³⁴ Čl. 9 písm. c).

³⁵ Čl. 9 písm. d). Na podvod týkající se podstaty nároku se mohou vztahovat jiná ustanovení, například v krajních případech ustanovení týkající se veřejného pořádku.

³⁶ Dožádaný soud však musí přihlídnout k tomu, zda a v jakém rozsahu výše náhrady škody přiznaná soudem původu slouží k pokrytí nákladů řízení.

³⁷ Článek 22 umožňuje, aby se kapitola III úmluvy za určitých okolností vztahovala i na nevyloučené dohody o volbě soudu.

³⁸ Viz rovněž čl. 25 odst. 2.

rozhodnutí vydaného zvoleným soudem, je-li daná věc – s výjimkou místa zvoleného soudu – s ohledem na Stát, ve kterém se žádá uznání a výkon, zcela vnitrostátní.)³⁹

12. **Definice „výlučné dohody o volbě soudu“.** Článek 3 obsahuje definici výlučné dohody o volbě soudu. Stanoví, že se úmluva vztahuje pouze na dohody o volbě soudu ve prospěch smluvních států. Dohoda o volbě soudu se může vztahovat na minulé i budoucí spory. Může odkazovat obecně na soudy určitého smluvního státu („soudy ve Francii“); může odkazovat na konkrétní soud ve smluvním státě („federální okresní soud pro jižní okres New Yorku“) nebo může odkazovat na dva či více soudů v témže smluvním státě („okresní soud v Tokiu nebo okresní soud v Kobe“). Příslušnost všech ostatních soudů musí být vyloučena; pokládá se však za vyloučenou, pokud se smluvní strany výslovně nedohodnou jinak.

13. **Požadavky na formu.** V čl. 3 písm. c) jsou stanoveny formální požadavky, které musí dohoda o volbě soudu splňovat, aby se na ni úmluva vztahovala. Dohoda musí být uzavřena nebo zaznamenána i) písemně nebo ii) jiným komunikačním prostředkem, který umožňuje přístup k informacím tak, aby byly využitelné pro další potřebu⁴⁰. Pokud dohoda tyto požadavky nespĺňuje, nebude se na ni úmluva vztahovat. Úmluva však nevylučuje, aby smluvní státy tuto dohodu nebo výsledné soudní rozhodnutí vykonaly podle vnitrostátního práva.

14. **Význam pojmu „stát“.** Mnoho ustanovení úmluvy odkazuje na „stát“ nebo „smluvní stát“. Pochopení významu těchto pojmů však není jednoduché, jak ukazují články 25, 28, 29 a 30.

15. **Nejednotné právní systémy.** Některé Státy jsou tvořeny dvěma či více jednotkami, z nichž každá má vlastní právní systém. Tak je tomu často v případě federací. Spojené státy americké jsou například tvořeny státy a Kanadu tvoří provincie a teritoria. To může nastat i v případě některých Států, které nejsou federací, jako je Čína nebo Spojené království. Spojené království tvoří tři jednotky: Anglie a Wales (jedna jednotka), Skotsko a Severní Irsko. V čl. 25 odst. 1 je stanoveno, že v případě těchto Států se slovo „stát“ v úmluvě může vztahovat na větší entitu – například Spojené království – nebo na dílčí jednotku této entity – například Skotsko⁴¹. To, co je v daném případě relevantní, bude záviset na řadě faktorů, včetně vztahu mezi větší entitou a dílčími jednotkami v rámci právního systému dotyčného Státu, jakož i na podmínkách dohody o volbě soudu. Abychom ukázali, jak ustanovení čl. 25 odst. 1 fungují v praxi, můžeme použít jako příklad článek 3, který odkazuje mimo jiné na dohodu určující „soudy jednoho smluvního státu“. Pokud si strany zvolí soudy v Albertě, bude „smluvní stát“ v článku 3 znamenat Albertu; takže dohoda o volbě soudu by spadala do oblasti působnosti úmluvy. Pokud určí na druhou stranu soudy v Kanadě, vztahuje se pojem

„smluvní stát“ v článku 3 na Kanadu; takže na dotyčnou dohodu o volbě soudu se bude úmluva opět vztahovat.

16. **Ratifikace nebo přistoupení omezené na určité jednotky.** Článek 28 se zabývá rovněž Státy typu uvedeného v předchozím odstavci. Jeho účel je však jiný. Umožňuje takovému Státu prohlásit, že se úmluva vztahuje pouze na některé z jeho jednotek. To například umožňuje Kanadě prohlásit, že se úmluva vztahuje pouze na provincii Alberta. V takovém případě by se úmluva na dohodu o volbě soudu určující soudy jiné kanadské provincie nevztahovala.

17. **Organizace regionální hospodářské integrace.** Organizacemi regionální hospodářské integrace, jako je Evropské společenství, se zabývají články 29 a 30⁴². Kromě toho, že články 29 a 30 umožňují, aby se takovéto organizace staly za určitých okolností Stranami úmluvy, stanoví rovněž, že se odkazy na „stát“ nebo „smluvní stát“ v úmluvě případně vztahují i na organizaci regionální hospodářské integrace, která je její Stranou⁴³. To znamená, že „Stát“ může v evropském kontextu případně znamenat Evropské společenství, nebo jeden z jeho členských států (např. Spojené království) či územní jednotku takového členského státu (např. Skotsko). Z toho vyplývá, že se úmluva bude vztahovat na dohodu o volbě soudu určující „soudy „Evropského společenství“ nebo odkazující konkrétně na „Soudní dvůr Evropských společenství (Soud prvního stupně)“⁴⁴.

18. **Vyloučení z oblasti působnosti.** Článek 2 se zabývá věcmi, které jsou z oblasti působnosti úmluvy vyloučeny. Úmluva se má uplatňovat v obchodní oblasti a mnoho výluk tuto zásadu naplňuje, ačkoli několik málo obchodních věcí je vyloučeno, pokud platí zvláštní aspekty. V čl. 2 odst. 1 je uvedeno, že se úmluva nevztahuje na spotřebitelské smlouvy nebo pracovní smlouvy. V odstavci 2 je stanoveno, že se úmluva nevztahuje na řadu konkrétních věcí uvedených v šestnácti písmenech. Tyto zahrnují různé záležitosti rodinného práva, jako je vyživovací povinnost nebo manželský majetkový režim, a rozmanitou skupinu záležitostí sahajících od odpovědnosti za jaderné škody po platnost zápisů ve veřejných rejstřících. Některé z nich

⁴² Rozdíl mezi články 29 a 30 spočívá v tom, že se první z nich zabývá situací, kdy se organizace regionální hospodářské integrace stane Stranou úmluvy *společně* se svými členskými státy, zatímco druhý článek se týká situace, kdy se stane Stranou úmluvy *bez* svých členských států. V případě Evropského společenství to bude záviset na tom, zda má Společenství sdílenou nebo výlučnou pravomoc. V tomto ohledu viz stanovisko Soudního dvora Evropských společenství ze dne 7. února 2006 o pravomoci Společenství uzavřít novou Luganskou úmluvu o příslušnosti soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských a obchodních (stanovisko č. 1/2003), k dispozici na internetu na adrese < <http://curia.europa.eu/> >.

⁴³ Některé články – například článek 28 – však výslovně uvádějí, že se na organizace regionální hospodářské integrace nevztahují.

⁴⁴ Podle článku 238 *Smlouvy o založení Evropského společenství* (Smlouva o ES) má Soudní dvůr Evropských společenství pravomoc rozhodovat na základě „rozhodčí doložky“ (ve skutečnosti doložky o volbě soudu) obsažené ve smlouvě uzavřené Společenstvím nebo jeho jménem. Tuto pravomoc vykonává Soud prvního stupně: čl. 225 odst. 1 Smlouvy o ES. Pokud proto Evropská komise uzavřela obchodní smlouvu se společností, která má sídlo mimo Evropské společenství, vztahovala by se úmluva na doložku o volbě soudu obsaženou v této smlouvě ve prospěch Soudního dvora Evropských společenství (Soudu prvního stupně).

³⁹ Viz body 231 až 233.

⁴⁰ Znění tohoto ustanovení bylo inspirováno čl. 6 odst. 1 vzorového zákona UNCITRAL o elektronickém obchodu z roku 1996.

⁴¹ V čl. 25 odst. 2 je však stanoveno, že takovýto Stát není povinen úmluvu uplatňovat mezi těmito dílčími jednotkami.

budou projednány níže v části zabývající se zvláštními oblastmi práva.

19. **Rozhodnutí o předběžné otázce.** V čl. 2 odst. 3 je stanovena důležitá zásada, že se úmluva nepřestane na řízení ve věci spadající do oblasti působnosti úmluvy vztahovat pouze na základě toho, že soud musel rozhodnout o jedné z vyloučených věcí jako o předběžné otázce. V čl. 10 odst. 1 je však objasněno, že rozhodnutí ve vyloučené věci nemůže být uznáno a vykonáno podle úmluvy. Ustanovení čl. 10 odst. 2 mimoto připouští (nevyžaduje však), aby dožádaný soud odmítl uznání nebo výkon samotného soudního rozhodnutí, pokud se zakládalo na rozhodnutí ve věci vyloučené. Tato pravomoc by se však neměla uplatnit v případě, že by rozhodnutí o předběžné otázce bylo stejné, pokud by je vydal soud v dožádaném Státě.

20. **Rozhodnutí o předběžné otázce týkající se duševního vlastnictví.** Použití čl. 10 odst. 2 podléhá důležitým omezením, pokud se rozhodnutí o předběžné týká platnosti práva duševního vlastnictví (čl. 10 odst. 3). To je projednáno níže v části týkající se duševního vlastnictví.

21. **Prohlášení týkající se konkrétních věcí.** Článek 21 umožňuje, aby smluvní stát rozšířil seznam vyloučených věcí formou prohlášení, jež upřesňuje věc, kterou chce vyloučit, pokud ji vymezí jasně a přesně. Je-li tomu tak, nebude se úmluva ve Státě, který prohlášení učinil, na danou věc vztahovat⁴⁵.

22. **Transparentnost a zákaz zpětné účinnosti.** Článek 21 výjimečně umožňuje, aby smluvní stát vymezil určité věci, na něž se úmluva neuplatní. Podle článku 32 však musí být tato prohlášení oznámena depozitáři (ministerstvu zahraničních věcí Nizozemska), který informuje ostatní Státy (zásada transparentnosti). Předpokládá se rovněž, že prohlášení budou vyvěšena na internetových stránkách Haagské konference o mezinárodním právu soukromém⁴⁶. Je-li prohlášení učiněno poté, co úmluva vstoupí v platnost pro Stát, který prohlášení činí, nebude mít účinek po dobu nejméně tří měsíců⁴⁷. Jelikož se prohlášení nebude vztahovat na dohody o volbě soudu uzavřené před tím, než nabude účinku (zásada zákazu zpětné účinnosti)⁴⁸, budou strany předem vědět, zda tím bude dotčen jejich právní vztah.

23. **Vzájemnost.** V čl. 21 odst. 2 je stanoveno, že pokud Stát učiní takovéto prohlášení, nemusí ostatní Státy úmluvu s ohledem na dotýcnou věc uplatňovat, pokud se zvolený soud nachází ve Státě, který prohlášení učinil (zásada vzájemnosti).

24. **Soudní smíry (*transactions judiciaires*).** Úmluva se vztahuje na výkon soudních smírů (francouzsky „*transactions judiciaires*“), existuje-li příslušná dohoda o volbě soudu a je-li ke smíru připojeno potvrzení soudu ve Státě původu⁴⁹. Soudní smíry v tomto smyslu nejsou ve zvykovém právu známy. Nejedná se o stejnou věc jako

mimosoudní vyrovnání ani o totéž, co dohodnuté rozhodnutí, ačkoli plní stejnou funkci. Na dohodnutá rozhodnutí se úmluva vztahuje stejně jako na ostatní rozhodnutí.

25. **Kolize s jinými úmluvami.** To je jedna z nejsložitějších otázek, jimiž se úmluva zabývá. Výchozím bodem musí být obvyklá pravidla mezinárodního práva soukromého, o nichž se zpravidla usuzuje, že se odrážejí v článku 30 Vídeňské úmluvy o smluvním právu z roku 1969. V čl. 30 odst. 2 Vídeňské úmluvy je uvedeno, že stanoví-li smlouva, že podléhá jiné smlouvě (dřívější nebo pozdější), má přednost tato druhá smlouva. Článek 26 Haagské úmluvy upřesňuje čtyři případy (čl. 26 odst. 2 až 5), ve kterých má přednost jiná úmluva. Ustanovení čl. 26 odst. 6 se zabývá mírně odlišnou otázkou: kolizí mezi úmluvou a pravidly organizace regionální hospodářské integrace, která je Stranou úmluvy.

26. **Nařízení Brusel⁵⁰.** Pravidla stanovená v článku 26 jsou příliš složitá, než aby je bylo možno plně projednat v tomto stručném přehledu. Může však být užitečné shrnout jejich uplatňování, pokud jde o nařízení Brusel. Existuje-li kolize pravidel s ohledem na příslušnost, má nařízení Brusel přednost před úmluvou v případě, nemá-li žádná ze stran bydliště nebo sídlo ve smluvním státě, který není členským státem Evropského společenství. Má-li jedna či více stran bydliště nebo sídlo ve smluvním státě, který není členským státem Evropského společenství, má přednost úmluva⁵¹. Proto například⁵² v případě, že si americká a německá společnost zvolí okresní soud Rotterdam, bude mít přednost úmluva; pokud si na druhou stranu soud v Rotterdamu zvolí belgická a německá společnost, má přednost nařízení Brusel. V praxi bude kolize mezi oběma nástroji s ohledem na určení příslušnosti pravděpodobně ojedinělá. Nejdůležitější výjimka se týká pravidla litispendence, které má před dohodou o volbě soudu přednost podle nařízení Brusel⁵³, nikoli však podle úmluvy.

⁵⁰ Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úř. věst. L 12, 2001, s. 1. Nařízení platí mezi všemi členskými státy EU kromě Dánska a nahrazuje Bruselskou úmluvu ve vzájemných vztazích mezi státy, na něž se vztahuje. V případě Dánska platí stejná ustanovení podle Dohody mezi Evropským společenstvím a Dánským královstvím o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úř. věst. L 299, 2005, s. 61 a 62. Dohoda byla podepsána v Bruselu v roce 2005 a v platnost vstoupila dne 7. července 2007.

⁵¹ V čl. 4 odst. 2 úmluvy je stanoveno, že společnost má bydliště v každém z těchto míst: ve Státě, ve kterém má své sídlo; ve Státě, podle jehož práva byla zapsána a založena; ve Státě, ve kterém má své správní ústředí, a ve Státě, ve kterém má svou hlavní provozovnu. Z toho vyplývá, že by společnost mohla mít teoreticky své bydliště ve čtyřech státech. Je-li jeden z nich Stranou Haagské úmluvy, nikoli však členským státem Evropského společenství, bude mít před nařízením Brusel přednost Haagská úmluva, co se týká příslušnosti.

⁵² Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou Stranami této úmluvy, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20 výše.

⁵³ Podle nařízení Brusel musí v případě, je-li řízení zahájeno u soudu jiného členského státu Evropského společenství dříve než u zvoleného soudu, posledně zmíněný soud řízení zastavit, dokud se soud, který řízení zahájil jako první, nevzdá příslušnosti: věc Gasser v. MISAT, C-116/02, Soudní dvůr Evropských společenství, Recueil 2003, s. I-14721,

⁴⁵ Pokud jde o situaci, kdy je věc, která je předmětem prohlášení podle článku 21, předložena jako předběžná otázka, viz čl. 10 odst. 4.

⁴⁶ Tj. < www.hcch.net >.

⁴⁷ Čl. 32 odst. 4.

⁴⁸ Čl. 32 odst. 5.

⁴⁹ Článek 12 a čl. 13 odst. 1 písm. e).

27. Co se týká uznávání a výkonu soudních rozhodnutí, nařízení Brusel bude mít přednost v případě, jestliže se soud, který rozhodnutí vydal, i soud, u něhož se žádá o uznání tohoto rozhodnutí, nachází v Evropském společenství. To znamená, že se místo širších důvodů pro neuznání uvedených v článku 9 úmluvy použijí obecně omezenější důvody stanovené v článku 34 nařízení Brusel; dožádaný soud nemusí obvykle uvážit zejména to, zda byl soud původu příslušný. Ve většině případů by to mělo výkon soudního rozhodnutí usnadnit.

28. **Nevýlučné dohody o volbě soudu.** Úmluva se obecně vztahuje pouze na výlučné dohody o volbě soudu. Článek 22 však zavádí systém vzájemných prohlášení, která ustanovení úmluvy o uznání a výkonu rozšiřují i na nevýlučné dohody o volbě soudu. Soudní rozhodnutí podle těchto dohod budou uznána a vykonána v případě, že takovéto prohlášení učinil Stát původu i dožádaný Stát, jsou-li splněny podmínky stanovené v čl. 22 odst. 2.

29. **Zvláštní oblasti práva.** Může být užitečné uzavřít tento přehled posouzením účinku úmluvy na některé zvláštní oblasti práva. Uvážen bude pouze omezený počet těchto oblastí.

30. **Námořní záležitosti a doprava.** V čl. 2 odst. 2 písm. f) je z oblasti působnosti úmluvy vyloučena přeprava zboží a cestujících. To se týká lodní dopravy po moři i pozemní a letecké dopravy. Ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. g) vylučuje znečištění moří, omezení odpovědnosti v případě nároků v námořních věcech, dispaš, remorkáž a záchranu v případě nouze. Ostatní oblasti dopravního práva jsou zahrnuty⁵⁴.

31. **Pojištění.** Na pojištění (včetně námořního pojištění) se úmluva plně vztahuje. V úmluvě je výslovně stanoveno, že pojišťovací (nebo zajišťovací) smlouva není z oblasti působnosti úmluvy vyloučena pouze na základě toho, že se týká vyloučené věci⁵⁵. Ačkoli je například vyloučena přeprava zboží po moři, smlouva týkající se pojištění zboží přepravovaného po moři vyloučena není. Je rovněž výslovně stanoveno⁵⁶, že uznání a výkon soudního rozhodnutí, které se týká odpovědnosti podle podmínek pojišťovací nebo zajišťovací smlouvy, nemohou být omezeny nebo odmítnuty na základě toho, že se povinnosti na základě dané smlouvy týkají věci, na kterou se úmluva nevztahuje. Pokud pojistitel souhlasí s odškodněním pojištěného v souvislosti s povinností zaplatit represivní náhradu škody, nelze výkon rozhodnutí na základě pojistné smlouvy odmítnout z toho důvodu, že rozhodnutí o přiznání represivní náhrady škody nelze podle článku 11 vykonat.

32. **Bankovníctví a finance.** Bankovníctví a finance spadají zcela do oblasti působnosti úmluvy. Mezinárodní úvěrové smlouvy však často podléhají nevýlučné doložce o volbě soudu. V takovém případě by se úmluva nepoužila, ledaže dotčené Státy učinily prohlášení podle článku 22. Asymetrická dohoda o volbě soudu (dohoda o volbě soudu, podle níž může jedna strana zahájit řízení

výlučně u určeného soudu, druhá strana však může podat žalobu i u jiných soudů) se pro účely úmluvy nepovažuje za výlučnou.

33. **Duševní vlastnictví.** Uplatnění úmluvy na duševní vlastnictví bylo předmětem intenzivních jednání. Výsledkem bylo rozlišování mezi autorským právem a s ním souvisejícími právy na straně jedné a ostatními právy duševního vlastnictví (jako jsou patenty, ochranné známky a průmyslové vzory) na straně druhé. S těmito dvěma třídami práv se zachází odlišně.

34. **Autorská a související práva.** Na autorská a související práva (příbuzná práva) se úmluva plně vztahuje. Tak je tomu i s ohledem na spory týkající se platnosti. Jelikož však je soudní rozhodnutí podle úmluvy vykonatelné pouze vůči osobám, které jsou vázány dohodou o volbě soudu, rozhodnutí o platnosti nemůže mít *podle úmluvy* věcný účinek⁵⁷; soudní rozhodnutí ohledně neplatnosti autorského práva není proto podle úmluvy pro třetí strany závazné⁵⁸.

35. **Jiná práva duševního vlastnictví než autorská a související práva.** Ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. n) vylučuje z oblasti působnosti úmluvy platnost práv duševního vlastnictví jiných než autorských a souvisejících práv. Zahrnuta proto nejsou řízení o zrušení nebo prohlášení neplatnosti.

36. **Licenční smlouvy.** Na licenční smlouvy a jiné smlouvy týkající se duševního vlastnictví se úmluva vztahuje. Pokud smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, soudní rozhodnutí zvoleného soudu, které nařizuje uhrazení licenčních poplatků, bude vykonatelné podle úmluvy.

37. **Popření platnosti v rámci obrany**⁵⁹. Pokud poskytovatel licence zažaluje nabyvatele licence o zaplacení licenčních poplatků, může posledně uvedený reagovat tvrzením, že dotyčné právo duševního vlastnictví není platné. To může představovat námitku proti žalobě, ledaže licenční smlouva obsahuje doložku týkající se toho, že licenční poplatky jsou splatné bez ohledu na popření platnosti práva duševního vlastnictví (je-li taková doložka v souladu se zákonem). Pokud povinnost uhradit licenční poplatky existuje pouze v případě, je-li právo platné, musí soud, který žalobu na zaplacení licenčních poplatků projednává, rozhodnout o otázce platnosti. To neznamená, že se na žalobu na zaplacení licenčních poplatků již úmluva nevztahuje⁶⁰. Rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti však nebude možné uznat podle úmluvy⁶¹.

38. **Výkon soudního rozhodnutí na základě rozhodnutí o předběžné otázce.** Je-li zahájeno řízení o výkonu rozhodnutí o zaplacení licenčních poplatků a bylo-li toto rozhodnutí založeno na rozhodnutí o

k dispozici na internetu na adrese < <http://curia.europa.eu/> >. Podle úmluvy je tomu naopak. Viz níže body 295 až 301.

⁵⁴ Viz níže bod 59.

⁵⁵ Čl. 17 odst. 1.

⁵⁶ Čl. 17 odst. 2.

⁵⁷ Věcný účinek se někdy nazývá rovněž účinek „*erga omnes*“.

⁵⁸ To platí stejně i pro ostatní vlastnická práva. Například soudní rozhodnutí o vlastnictví zboží nemůže mít podle úmluvy věcný účinek. Ve všech případech však může mít soudní rozhodnutí věcný účinek na jiném základě.

⁵⁹ Viz bod 77.

⁶⁰ Čl. 2 odst. 3. Totéž by platilo, pokud by nabyvatel licence podal protinávrh na zrušení.

⁶¹ Čl. 10 odst. 1.

předběžné otázce týkající se platnosti práva duševního vlastnictví, může dožádaný soud výkon soudního rozhodnutí odmítnout, je-li rozhodnutí o předběžné otázce v rozporu se soudním rozhodnutím⁶² o platnosti práva duševního vlastnictví, které vydal příslušný soud ve Státě, podle jehož práva právo duševního vlastnictví vzniklo (obvykle Stát, ve kterém bylo zapsáno)⁶³. Probíhá-li v tomto Státě řízení o platnosti práva, může dožádaný soud vykonávací řízení přerušit a počkat na výsledek řízení o platnosti. Nelze-li řízení přerušit, může je zastavit, pokud lze zahájit nové řízení, jakmile byla otázka platnosti vyřešena⁶⁴.

39. Řízení pro porušení. Ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. o) vylučuje z oblasti působnosti úmluvy řízení pro porušení práv duševního vlastnictví jiných než autorských a souvisejících práv. To však podléhá důležité výjimce. Řízení pro porušení, která jsou zahájena nebo která mohou být zahájena z důvodu porušení dané smlouvy mezi stranami, nejsou z oblasti působnosti úmluvy vyloučena. To se vztahuje na řízení z důvodu údajného porušení licenční smlouvy, není to však omezeno jen na tyto smlouvy. Pokud licenční smlouva umožňuje nabyvateli licence používat právo určitým způsobem, nikoli však jinými způsoby, dopustí se tento porušení smlouvy, použije-li právo zakázaným způsobem. Jelikož by již nebyl chráněn licenci, může být shledán vinným rovněž z porušení práva duševního vlastnictví. Výjimka v čl. 2 odst. 2 písm. o) stanoví, že na tyto věci se úmluva vztahuje. To platí i v případě, jedná-li se o žalobu k uplatnění delikttní odpovědnosti místo smluvní odpovědnosti: řízení pro porušení jsou zahrnuta i v případě žaloby k uplatnění delikttní odpovědnosti, pokud by *bylo možno podat* žalobu pro porušení smluvní odpovědnosti.

ČÁST III KOMENTÁŘ K JEDNOTLIVÝM ČLÁNKŮM

Článek 1 Oblast působnosti

40. Tři omezení. První odstavce článku 1 objasňuje, že oblast působnosti úmluvy je omezena třemi způsoby: úmluva se použije pouze v mezinárodních věcech; vztahuje se pouze na výlučné dohody o volbě soudu (ačkoli to podléhá článku 22) a použije se pouze v občanských a obchodních věcech.

41. Definice pojmu „mezinárodní“ s ohledem na příslušnost. Ustanovení čl. 1 odst. 2 definuje pojem „mezinárodní“ pro účely určení příslušnosti (v kapitole II úmluvy). Uvádí, že se jedná o mezinárodní věc, ledaže jsou splněny obě tyto podmínky: za prvé, strany mají

bydliště nebo sídlo⁶⁵ v témže smluvním státě a za druhé, vztah stran a veškeré další prvky týkající se sporu (bez ohledu na místo zvoleného soudu) souvisí pouze s tímto Státem. To znamená, že pravidla úmluvy pro určení příslušnosti se použijí v případě, že strany nemají bydliště nebo sídlo v témže Státě, nebo pokud některý jiný prvek týkající se sporu (kromě místa zvoleného soudu) souvisí s nějakým jiným Státem.

42. Účinek tohoto pravidla bude jasnější, uvedeme-li příklad. Předpokládejme, že obě strany smlouvy mají bydliště v Portugalsku⁶⁶. Smlouva je uzavřena v Portugalsku a má zde být i plněna. Strany si zvolí soud v Japonsku. Žádný relevantní prvek (mimo místo zvoleného soudu) nesouvisí s jiným státem, než je Portugalsko. Tato věc nebude pro účely pravidel úmluvy týkajících se určení příslušnosti mezinárodní. Pokud proto jedna strana smlouvy zažaluje druhou stranu v Portugalsku, nebude úmluva vyžadovat, aby portugalský soud použil článek 6 (aby zjistil, zda může věc projednat). Je-li řízení zahájeno u zvoleného soudu v Japonsku, nemusí japonský soud podle úmluvy věc projednat⁶⁷. (Je samozřejmě možné, že by oba soudy uplatňující své vnitrostátní právní předpisy dospěly k výsledku, který je podobný výsledku, jehož by bylo dosaženo podle úmluvy, pokud by byla použitelná.)

43. Jiným důsledkem téhož pravidla je to, že pokud si strany ve věci, která je čistě vnitrostátní a týká se Portugalska, zvolily portugalský soud a jedna z nich pak podala žalobu v jiném smluvním státě, nebyly by soudy tohoto druhého Státu povinny podle úmluvy řízení zastavit. K této situaci však patrně nedojde, jelikož je nepravděpodobné, že by příslušný k rozhodování v takovéto věci byl jiný než portugalský soud.

44. Definice pojmu „mezinárodní“ s ohledem na uznání a výkon. Ustanovení čl. 1 odst. 3 definuje pojem „mezinárodní“ pro účely uznání a výkonu (kapitola III úmluvy). Jednoduše se v něm uvádí, že se pro tyto účely o mezinárodní věc jedná tehdy, je-li soudní rozhodnutí, které má být uznáno nebo vykonáno, cizí. Proto se věc, která v době vydání původního soudního rozhodnutí nebyla podle čl. 1 odst. 2 mezinárodní, stane mezinárodní, má-li být soudní rozhodnutí uznáno nebo vykonáno v jiném smluvním státě.

45. Pokud se v příkladu uvedeném v bodě 42 zvolený soud nachází v Portugalsku, soudní rozsudek vydaný tímto soudem může být uznán a vykonán v ostatních smluvních státech i v případě, jedná-li se o čistě vnitrostátní záležitost týkající se Portugalska. Tento přístup k definování pojmu „mezinárodní“ se může ukázat

⁶² To zahrnuje rozhodnutí patentového úřadu nebo jiného příslušného orgánu.

⁶³ Čl. 10 odst. 3 písm. a). Uznání a výkon však lze odmítnout pouze v *miře*, v jaké je soudní rozhodnutí založeno na rozhodnutí o platnosti. To vyplývá ze skutečnosti, že čl. 10 odst. 3 nevytváří nezávislý důvod pro neuznání, nýbrž pouze blíže upřesňuje důvod stanovený v čl. 10 odst. 2. Blížší informace viz bod 197 a následující body.

⁶⁴ Čl. 10 odst. 3 písm. b). Úvodní věta čl. 10 odst. 3 odkazuje na odmítnutí uznání nebo výkonu i na odklad uznání nebo výkonu. Prvně uvedené bude obvykle příhodné v případě písmena a) a druhé podle písmene b).

⁶⁵ Pravidla pro určování bydliště subjektu nebo jiné než fyzické osoby jsou stanovena v čl. 4 odst. 2.

⁶⁶ Ve všech příkladech uvedených v této zprávě se předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami: viz prohlášení na s. 20.

⁶⁷ Jelikož by se na danou věc úmluva nevztahovala, nemuselo by Japonsko učinit prohlášení podle článku 19. Prohlášení podle článku 19 bude nezbytné pouze v případě, má-li daná věc cizí prvek přesahující souvislost s Portugalskem, pokud však tento cizí prvek nesouvisel s Japonskem (např. bydliště určité strany v Číně). V takovémto případě bude úmluva použitelná podle čl. 1 odst. 2; japonský soud by proto byl povinen danou věc projednat. Japonsko by mohlo této povinnosti zamezit učiněním prohlášení podle článku 19.

jako důležitý v praxi, jelikož žalovaný může svůj majetek z Portugalska přemístit. Cílem bylo zajistit tento výsledek, proto byly přijaty dvě různé definice pojmu „mezinárodní“.

46. Toto pravidlo však bude mít další důsledky. Pokud si (v situaci, která jinak představuje čistě vnitrostátní záležitost týkající se Portugalska) dva portugalské rezidenti zvolí japonský soud a jeden z nich podá žalobu na druhého u tohoto soudu a získá soudní rozhodnutí, stane se daná věc mezinárodní, je-li zahájeno řízení o výkonu soudního rozhodnutí v jiném smluvním státě. Podle úmluvy bude muset Portugalsko vykonat japonské soudní rozhodnutí, ledaže portugalský soud vydal rozhodnutí v řízení mezi těmiž stranami⁶⁸, které je s ním v rozporu, nebo pokud Portugalsko učinilo prohlášení podle článku 20⁶⁹.

47. **Výlučné dohody o volbě soudu.** Významným aspektem při omezení úmluvy na výlučné dohody o volbě soudu byla snaha zabránit problémům, které by jinak nastaly s ohledem na překážku litispendence.

48. Článek 5 (který vyžaduje, aby zvolený soud danou věc projednal) by se nemohl tak, jak je, vztahovat na nevýlučné dohody o volbě soudu, jelikož jiný než zvolený soud by mohl zahájit řízení jako první a mohl by být rovněž oprávněn projednat danou věc v případě, že by dohoda o volbě soudu nebyla výlučná. To by způsobilo problémy s ohledem na překážku litispendence a *forum non conveniens*, jež by bylo obtížné vyřešit přijatelným způsobem. Článek 6 (který jiným soudům než zvoleným zakazuje projednání dané věci) by nebylo možno použít, pokud by dohoda o volbě soudu nebyla výlučná. Tato tvrzení neplatí ve stejné míře ve fázi uznání a výkonu. Článek 22 proto připouští, aby smluvní státy učinily vzájemná prohlášení, která rozšiřují ustanovení úmluvy o uznání a výkonu na nevýlučné dohody o volbě soudu, jsou-li splněny určité podmínky⁷⁰.

49. **Občanské nebo obchodní věci.** Stejně jako ostatní pojmy použité v úmluvě, má i pojem „občanské nebo obchodní věci“ samostatný význam: neznámá odkaz na vnitrostátní právo či jiné nástroje. Omezení na občanské nebo obchodní věci je v mezinárodních úmluvách tohoto druhu běžné. Cílem je v první řadě vyloučit veřejné a trestní právo⁷¹. Důvodem pro použití slova „obchodní“ i „občanské“ je skutečnost, že v některých právních systémech se „občanské“ a „obchodní“ věci považují za samostatné a vzájemně se vylučující kategorie. Použití obou pojmů je pro tyto právní systémy užitečné. S ohledem na systémy, v nichž je obchodní řízení dílčí kategorií občanskoprávního řízení, nezpůsobuje žádné potíže⁷². Určité věci, které jednoznačně spadají do

kategorie občanských nebo obchodních věcí, jsou však z oblasti úmluvy podle článku 2 vyloučeny⁷³.

Článek 2 Vyloučení z oblasti působnosti

50. **Spotřebitelské smlouvy.** V čl. 2 odst. 1 písm. a) je stanoveno, že se úmluva nevztahuje na dohody o volbě soudu, jejichž stranou je fyzická osoba jednající především za sebe, rodinu nebo domácnost (spotřebitel). Tato výlučka se vztahuje na dohodu mezi spotřebitelem a jinou osobou, která není spotřebitelem, jakož i na dohodu mezi dvěma spotřebiteli⁷⁴.

51. **Pracovní smlouvy.** V čl. 2 odst. 1 písm. b) jsou z oblasti působnosti úmluvy vyloučeny dohody o volbě soudu, které se týkají individuálních nebo kolektivních pracovních smluv. Individuální pracovní smlouvou je smlouva uzavřená mezi zaměstnavatelem a jednotlivým zaměstnancem; kolektivní pracovní smlouvou se rozumí smlouva mezi zaměstnavatelem nebo skupinou zaměstnavatelů a skupinou zaměstnanců nebo organizací, jako je odborový svaz, která je zastupuje. Výlučka se vztahuje i na žaloby k uplatnění deliktů odpovědnosti vyplývajících z pracovněprávního vztahu – pokud například zaměstnanec utrpí pracovní úraz⁷⁵.

52. **Ostatní vyloučené věci.** V čl. 2 odst. 2 je uvedeno, že se úmluva nevztahuje na věci uvedené v písmenech a) až p)⁷⁶. Jak však objasňuje čl. 2 odst. 3, tato výlučka se použije pouze v případě, je-li jedna z věcí uvedených v odstavci 2 „předmětem“ (nebo jedním z předmětů)⁷⁷ řízení⁷⁸. To znamená, že řízení není z oblasti působnosti úmluvy vyloučeno, je-li jedna z těchto věcí předložena

⁶⁸ Čl. 9 písm. f). Portugalské soudní rozhodnutí nemusí být vydáno před japonským rozhodnutím.

⁶⁹ Viz bod 231 a následující body.

⁷⁰ Viz bod 240 a následující body.

⁷¹ Z oblasti působnosti úmluvy však nejsou řízení vyloučena na základě pouhé skutečnosti, že Stát, včetně vlády, vládní agentury nebo jakékoli osoby jednající za Stát, je stranou řízení: ustanovení čl. 2 odst. 5 je projednáno v bodech 85 a 86.

⁷² Pokud jde o další diskusi o „občanských nebo obchodních věcech“, viz s. 29 až 31 Nyghovy a Pocarovy zprávy (pozn. pod čarou č. 11).

⁷³ Viz bod 50 a následující body. Ustanovení čl. 1 odst. 1 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999 obsahovalo další ustanovení výslovně uvádějící, že se úmluva nevztahuje na daňové, celní nebo správní věci. Toto ustanovení však nebylo do pozdějších návrhů začleněno, jelikož se pokládalo za zbytečné: usuzovalo se, že je zjevné, že by tyto záležitosti nemohly představovat občanské nebo obchodní věci.

⁷⁴ Některé dohody, jejichž smluvní stranou je fyzická osoba, jsou v čl. 2 odst. 1 písm. a) vyloučeny – například obchodní smlouvy, jejichž jednou stranou je podnikatel – fyzická osoba (osoba jednající při výkonu své podnikatelské činnosti). Je-li smlouva uzavřena právníkou osobou, nemusí tato jednat při výkonu své podnikatelské činnosti. Ustanovení čl. 2 odst. 1 písm. a) by nevylučovala dohodu o volbě soudu uzavřenou ministerstvem nebo charitou.

⁷⁵ Tato řízení by do oblasti působnosti úmluvy nespadala ani podle čl. 2 odst. 2 písm. j). V některých Státech právo připouští, aby zaměstnanec podal přímo žalobu na pojistitele zaměstnavatele s ohledem na nároky související s osobní újmou, je-li zaměstnavatel v platební neschopnosti. V těchto Státech by se úmluva na přímou žalobu zaměstnance na pojistitele zaměstnavatele nevztahovala, a to ani v případě, že by mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem existovala výlučná dohoda o volbě soudu. V tomto případě by se nepoužil článek 17, jelikož řízení by nebylo „podle“ pojišťovací smlouvy. Ustanovení čl. 2 odst. 1 písm. b) a čl. 2 odst. 2 písm. j) by však neměla na vztah mezi zaměstnavatelem a pojistitelem žádný vliv: viz článek 17.

⁷⁶ V předběžném návrhu úmluvy z roku 1999 jsou některé tyto záležitosti uvedeny v článku 12; ve zmíněném návrhu však nebyly z oblasti působnosti úmluvy vyloučeny, nýbrž podléhaly pravidlům týkajícím se výlučné příslušnosti. Některé podmínky k článku 12 uvedené v Nyghově a Pocarově zprávě jsou však užitečné pro pochopení konečného znění úmluvy.

⁷⁷ Stejně jako francouzské znění („objet“) používá i anglické znění slovo „object“, které bylo dříve uplatněno v některých úmluvách tohoto druhu (viz článek 16 anglické verze Bruselské úmluvy), použít však lze i slovo „subject“, které se v systémech zvykového práva uplatňuje možná častěji. Jedná se o záležitost, které se řízení přímo týká.

⁷⁸ Viz např. body 75 a 77.

jako předběžná otázka v řízení, jehož předmětem je jiná věc⁷⁹.

53. Pro vyloučení věcí uvedených v čl. 2 odst. 2 existují různé důvody. V některých případech je důvodem veřejný zájem nebo zájem třetích stran, takže strany nemusí být oprávněny vyřešit danou věc mezi sebou. V těchto případech bude mít často konkrétní soud výlučnou příslušnost, kterou nelze prostřednictvím dohody o volbě soudu odstranit. V jiných věcech se použijí jiné mnohostranné právní režimy; takže úmluva není zapotřebí a někdy by bylo rovněž obtížné rozhodnout, který nástroj má přednost, pokud by se na tuto oblast vztahovala úmluva⁸⁰.

54. **Osobní stav a způsobilost.** Písmeno a) se týká osobního stavu a způsobilosti fyzické osoby k právním úkonům. To zahrnuje řízení o rozvodu manželství, zrušení manželství nebo určení otcovství.

55. **Rodinné právo a dědění.** Písmena b) až d) se týkají rodinného práva a dědění⁸¹. V písmenu b) zahrnují „vyživovací povinnosti“ i vyživovací povinnost k dítěti. V písmenu c) zahrnuje pojem „manželský majetkový režim“ zvláštní práva, která má manžel/ka v některých jurisdikcích s ohledem na „společnou domácnost“; zatímco pojem „obdobné vztahy“ zahrnuje vztah mezi nesezdanými páry, a to v míře, v jaké je takový vztah právně uznáván⁸².

56. **Konkursy.** Písmeno e) vylučuje konkursy, vyrovnání a obdobné záležitosti. Pojem „konkursy“ se vztahuje na úpadek jednotlivců i zrušení a likvidaci společností, které jsou v platební neschopnosti, nezahrnuje však zrušení nebo likvidaci společností z jiných důvodů, než je konkurs, o čemž pojednává písmeno m). Pojem „vyrovnání“ odkazuje na postupy, jejichž prostřednictvím může dlužník uzavřít s věřiteli dohody ohledně pozastavení úhrady nebo plnění závazků. Pojem „obdobné záležitosti“ zahrnuje širokou škálu jiných způsobů, jejichž prostřednictvím lze osobám nebo subjektům v platební neschopnosti poskytnout pomoc v zájmu obnovení jejich platební schopnosti, přičemž je zachována jejich činnost, příkladem je kapitola 11 federálního zákona USA o konkursu (*United States Federal Bankruptcy Code*)⁸³.

57. Řízení je z oblasti působnosti úmluvy podle písmena e) vyloučeno, pokud se přímo týká konkursu. Předpokládáme například, že strana A (s bydlištěm ve Státě X) a strana B (s bydlištěm ve Státě Y) uzavřou smlouvu, na jejímž základě dluží strana B straně A určitou peněžní částku⁸⁴. Smlouva obsahuje dohodu o volbě soudu ve prospěch soudů Státu Z. Strana A poté

prohlásí konkurs v důsledku řízení ve Státě X. Úmluva by se vztahovala na jakékoli řízení vedené vůči straně B za účelem vymáhání dluhu, a to i v případě, že je zahájí osoba, která byla ustanovena správcem konkursní podstaty strany A: je-li toto ustanovení podle zákona o konkursu ve Státě X uznáno ve Státě Z, je pak tato osoba na místě strany A a je vázána dohodou o volbě soudu. Úmluva se však nevztahuje na otázky týkající se správy konkursní podstaty, například pořadí jednotlivých věřitelů.

58. **Přeprava cestujících nebo zboží.** Písmeno f) vylučuje smlouvy o vnitrostátní a mezinárodní přepravě cestujících nebo zboží⁸⁵. To zahrnuje námořní, pozemní a leteckou dopravu či jakoukoli jejich kombinaci. Mezinárodní přeprava osob nebo zboží podléhá řadě jiných úmluv, například Haagským pravidlům o konosamentech⁸⁶. Vyloučením těchto věcí je zamezeno možnosti kolize úmluv.

59. **Námořní záležitosti.** Písmeno g) vylučuje pět námořních záležitostí: znečištění moří; omezení odpovědnosti v případě nároků v námořních věcech; dispaš, remorkáž a záchranu v případě nouze. Uplatnění dohod o volbě soudu na tyto záležitosti by některým Státům způsobilo problémy. Jiné námořní záležitosti (lodní doprava), například námořní pojištění, remorkáž a záchranu mimo případy nouze, stavba lodí, úvěry proti zástavě plavidla a zástavní práva, jsou však zahrnuty⁸⁷.

60. **Antimonopolní věci / hospodářská soutěž.** V písmenu h) jsou vyloučeny antimonopolní věci / záležitosti týkající se hospodářské soutěže. Tato výluka je označena „antimonopolní věci / hospodářská soutěž“, jelikož v jednotlivých zemích a právních systémech se pro pravidla s podobným (ačkoli nikoli nutně totožným) věcným obsahem používají rozdílné pojmy. Standardním výrazem používaným v USA je „antimonopolní právo“; v Evropě to je „právo hospodářské soutěže“. Proto jsou v úmluvě použity oba pojmy. Písmeno h) se však nevztahuje na to, co se někdy nazývá „nekalou hospodářskou soutěží“ (ve francouzštině *concurrence déloyale*), jako je klamavá reklama nebo vydávání zboží jednoho výrobce za zboží konkurenta⁸⁸.

61. Trestní řízení v antimonopolních věcech / věcech hospodářské soutěže nepředstavují občanské nebo obchodní věci; proto jsou tato řízení z oblasti působnosti úmluvy vyloučena na základě čl. 1 odst. 1⁸⁹.

⁷⁹ Rozhodnutí o předběžné otázce však není samo o sobě předmětem uznání nebo výkonu podle úmluvy: čl. 10 odst. 1.

⁸⁰ Některé příklady viz body 58 a 64.

⁸¹ Některými těmito záležitostmi se zabývají jiné Haagské úmluvy.

⁸² Tato ustanovení jsou velkou měrou převzata z čl. 1 odst. 2 písm. a) až d) předběžného návrhu úmluvy z roku 1999 a jejich oblast působnosti je blíže přezkoumána na s. 32 až 34 Nyghovy a Pocarovy zprávy.

⁸³ V čl. 1 odst. 2 písm. e) předběžného návrhu úmluvy z roku 1999 existuje totožné ustanovení a jeho oblast působnosti je blíže posouzena na s. 34 až 35 Nyghovy a Pocarovy zprávy.

⁸⁴ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

⁸⁵ Pojem „zboží“ zahrnuje i zavazadla cestujících.

⁸⁶ Ta byla přijata v roce 1924 a pozměněna byla Bruselským protokolem z roku 1968. Někdy se nazývají „Haagsko-visbyskými pravidly“.

⁸⁷ Viz bod 30.

⁸⁸ Zápis ze zasedání Zvláštní komise pro příslušnost, uznání a výkon cizích soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (ve dnech 1. až 9. prosince 2003), zápis č. 13, s. 2 (prohlášení předsedy redakčního výboru představující pracovní dokument č. 39 z roku 2003, ustanovení čl. 1 odst. 3 písm. g), jež bylo ekvivalentem čl. 2 odst. 2 písm. h) závěrečného znění úmluvy); viz rovněž zápis č. 1, s. 9 (první tajemník); s. 10 (odborník ze Spojených států amerických); zápis č. 4, s. 1 (odborník ze Nového Zélandu) a s. 2 (odborník ze Švýcarska). Anglické znění mělo být tudíž stejné jako francouzské znění, které používá výraz „*les entraves à la concurrence*“, jenž nezahrnuje nekalou hospodářskou soutěž.

⁸⁹ To platí i pro řízení kvazitrestní povahy podle článků 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství z roku 2002.

62. Antimonopolní věci / věci hospodářské soutěže však mohou být předmětem soukromoprávních řízení. Tyto žaloby mohou vyplývat ze smluvního vztahu, například v případě, že se žalobce, který je stranou dohody narušující hospodářskou soutěž, dovolává její neplatnosti, nebo pokud kupující žádá o vrácení příliš vysoké ceny zaplacené prodejci v důsledku toho, že tento byl účastníkem dohody o stanovení cen nebo zneužil své dominantní postavení⁹⁰. Vhodným příkladem je žaloba k uplatnění delikttní odpovědnosti za škodu způsobenou porušením antimonopolního práva / práva hospodářské soutěže, která je možná v USA i v Evropské unii a v některých dalších zemích. Tyto žaloby jsou i v případě, jsou-li podány na základě dohody o volbě soudu, vyloučeny ustanovením čl. 2 odst. 2 písm. h), ačkoli se jedná o žaloby mezi soukromými stranami.

63. Pokud na druhou stranu zažaluje určitá osoba jinou osobu na základě smlouvy a žalovaný tvrdí, že smlouva je neplatná, jelikož porušuje antimonopolní právo / právo hospodářské soutěže, nejsou tato řízení z oblasti působnosti úmluvy vyloučena z toho důvodu, že antimonopolní věci / věci hospodářské soutěže nejsou předmětem řízení, nýbrž jsou předloženy pouze jako předběžná otázka⁹¹. Předmětem řízení je nárok na základě smlouvy: hlavní otázkou projednávanou u soudu je to, zda by mělo být vydáno soudní rozhodnutí v neprospěch žalovaného, jelikož porušil smlouvu.

64. **Odpovědnost za jaderné škody.** Písmeno i) vylučuje odpovědnost za jaderné škody. Ta je předmětem různých mezinárodních úmluv, které stanoví, že Stát, v němž dojde k jaderné havárii, má výlučnou příslušnost v případě žalob o náhradu škody na základě odpovědnosti za havárii⁹². V některých případech mohou mít podle článku 26 zmíněné úmluvy přednost před úmluvou o dohodách o volbě soudu. Některé Státy s jadernými elektrárnami však nejsou stranou žádné úmluvy týkající se odpovědnosti za jaderné škody⁹³. Takovéto Státy by se zdráhaly umožnit zahájení řízení v jiném Státě na základě dohody o volbě soudu, jelikož v případě, že provozovatelé jaderných elektráren mají podle práva dotyčného Státu prospěch z omezené odpovědnosti nebo je-li náhrada škody vyplacena z veřejných prostředků, bylo by v daném Státě zapotřebí jedno společné řízení podle jeho vnitrostátního práva k docílení jednotného řešení s ohledem na odpovědnost a spravedlivé rozdělení omezených finančních prostředků mezi oběti.

65. **Osobní újma.** Písmeno j) vylučuje nároky na náhradu osobní újmy uplatněné fyzickými osobami nebo jejich jménem. V těchto případech budou dohody o volbě soudu pravděpodobně ojedinělé. Na diplomatickém zasedání byl předložen názor, že „osobní újma“ zahrnuje

nervový šok (i když není spojen s fyzickou újmou), například v důsledku toho, je-li dotyčná osoba svědkem úmrtí rodinného příslušníka, nikoli však ponížení nebo pocit ublížení, například za narušení soukromí nebo pomluvu⁹⁴.

66. **Škoda na hmotném majetku.** Písmeno k) vylučuje žaloby k uplatnění delikttní odpovědnosti⁹⁵ za škodu na hmotném majetku, která nevyplývá ze smluvního vztahu. Tato výlučka se nevztahuje na smluvní nároky (v jakékoli situaci); nevztahuje se ani na delikttní nároky vyplývající ze smluvního vztahu. V praxi bude mít proto jen omezený účinek.

67. **Nemovitý majetek.** Písmeno l) vylučuje věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí. Odkaz na věcná práva je nutno vykládat v tom smyslu, že se vztahují pouze na řízení týkající se vlastnictví nemovitostí či jiných věcných práv k nemovitostem, nikoli řízení týkající se nemovitostí, jejichž předmětem není věcné právo. Nevztahuje se tudíž na řízení o náhradu škody na nemovitosti (ačkoli tato řízení mohou být vyloučena podle písmena k)), ani na žalobu o náhradu škody v důsledku porušení smlouvy o prodeji pozemku⁹⁶.

68. Nájem nemovitostí je vyloučen z řady důvodů. Za prvé, v některých zemích podléhá nájem nemovitostí zvláštním právním předpisům, které mají chránit nájemce. Pokud se tyto právní předpisy vztahují na soukromé domy, představuje nájemce spotřebitele podle čl. 2 odst. 1 písm. a) a dohoda by byla podle tohoto ustanovení vyloučena. Právní předpisy však mohou platit v jiných situacích. Za druhé, během diskusí na diplomatickém zasedání bylo zřejmé, že v některých jurisdikcích se nájem pokládá za věcná práva, a byl by proto z oblasti působnosti úmluvy vyloučen podle první části písmene l). Považovalo se za vhodné, aby se podle úmluvy zacházelo s veškerými nájemmi stejně, bez ohledu na jejich právní kvalifikaci ve vnitrostátním právu⁹⁷.

69. Řízení nebude z oblasti působnosti úmluvy vyloučeno v případě, že s nemovitostí souvisí pouze nepřímý, například řízení týkající se práv a povinností prodávajícího a kupujícího podle smlouvy o prodeji podniku, a to i v případě, že tato smlouva obsahuje závazek týkající se převodu nájmu obchodních prostor. Vyloučena by byla na druhou stranu řízení mezi vlastníkem a nájemcem týkající se podmínek nájmu.

⁹⁰ Viz L. Radicati di Brozolo, „Antitrust Claims: Why exclude them from the Hague Jurisdiction and Judgments Convention“, *European Competition Law Review* 2004, sv. 25, č. 12, s. 780, 782.

⁹¹ Viz čl. 2 odst. 3.

⁹² Pařížská úmluva o odpovědnosti vůči třetím stranám v oblasti jaderné energie z roku 1960 a její změna z roku 2004; Doplnující úmluva k Pařížské úmluvě z roku 1963 a její změna z roku 2004; Vídeňská úmluva o občanskoprávní odpovědnosti za jaderné škody z roku 1963 a její změna z roku 1997; Úmluva o dodatkovém odškodnění jaderných škod z roku 1997; Vzájemný protokol k uplatnění Vídeňské úmluvy a Pařížské úmluvy z roku 1988.

⁹³ Např. Kanada, Čína, Japonsko, Korea a Spojené státy americké.

⁹⁴ Viz zápis z dvacátého zasedání, komise II: zápis č. 20, body 3 až 7 a zápis č. 24, body 16 až 18. Diplomatické zasedání si bylo vědomo skutečnosti, že se formulace ve francouzském znění („les dommages corporels et moraux y afférents“) může zdát užší v tom, že se týká nervového šoku pouze tehdy, je-li spojen s fyzickou újmou. Diplomatickému zasedání se nepodařilo nalézt francouzský výraz, který by jednoznačněji vyjadřoval, že výlučka v písmenu j) zahrnuje nervový šok i v případě, je-li to jediná utrpená újma, aniž by zahrnovala rovněž pocity ublížení nebo poškození dobré pověsti (například pomluvu), jak by zajistil výraz „dommages moraux“ použitý samostatně. Byl proto vznesen požadavek, aby byl ve zprávě jednoznačně uveden záměr zasedání namísto rozšíření výlučky ve francouzštině nad rámec toho, co je vyloučeno v anglickém znění.

⁹⁵ Delikt je pojem používaný v systémech občanského práva, který odpovídá pojmu „úmyslné porušení práva“ (tort) v právních systémech zvykového práva.

⁹⁶ Skutečnost, že soud musí případně rozhodnout o předběžné otázce týkající se vlastnictví pozemku, nemá na toto vliv: viz čl. 2 odst. 3.

⁹⁷ Viz zápis č. 13 z dvacátého zasedání, komise II, body 46 až 87, zejména body 56, 76, 84 a 86.

70. **Právnícké osoby.** Písmeno m) vylučuje platnost, neplatnost nebo zrušení právnícké osoby a platnost rozhodnutí jejích orgánů⁹⁸. Pokládalo se za nežádoucí, aby byly tyto záležitosti, které často zahrnují práva třetích stran, vyňaty z pravomoci soudů, které by jinak byly příslušné o nich rozhodovat, zejména z toho důvodu, že příslušnost je často výlučná.

71. **Duševní vlastnictví.** Písmena n) a o) se týkají duševního vlastnictví. Obě rozlišují mezi autorskými a souvisejícími právy na straně jedné a všemi ostatními právy duševního vlastnictví na straně druhé. Tato budou projednána zvlášť.

72. **Autorské právo a práva s ním související.** Na autorská a související práva se úmluva plně vztahuje. To zahrnuje řízení týkající se platnosti či porušení těchto práv. Jelikož však soudní rozhodnutí může být podle úmluvy uznáno nebo vykonáno pouze vůči osobám, které jsou vázány dohodou o volbě soudu, nemůže mít rozhodnutí o platnosti podle úmluvy věcný účinek⁹⁹.

73. **Související práva.** Související práva se někdy nazývají také příbuzná práva. K příkladům souvisejících práv patří¹⁰⁰: práva výkonných umělců (například herců a hudebníků) týkající se jejich vystoupení, práva výrobců zvukových záznamů (například kazet a CD) týkající se jejich záznamů a práva vysílacích organizací na rozhlasové a televizní pořady¹⁰¹.

74. **Ostatní práva duševního vlastnictví¹⁰².** Písmena n) a o) se vztahují pouze na jiná práva duševního vlastnictví než autorská a související práva. Písmeno n) vylučuje z oblasti působnosti úmluvy platnost těchto práv. Písmeno o) vylučuje porušení takovýchto práv, ačkoli se na ně vztahuje důležitá výjimka. Tyto záležitosti budou projednány zvlášť.

75. **Platnost.** Řízení, která se týkají platnosti jiného práva duševního vlastnictví než autorských nebo souvisejících práv, jsou z oblasti působnosti úmluvy vyloučena. Řízení o zrušení takového práva nebo o prohlášení platnosti či neplatnosti tohoto práva proto do oblasti působnosti úmluvy nespádají. V čl. 2 odst. 3 je však objasněno, že z oblasti působnosti úmluvy nejsou vyloučena řízení ve věci, na kterou se úmluva vztahuje, jen z toho důvodu, že platnost práva duševního vlastnictví byla předložena jako předběžná otázka. Řízení o vymáhání licenční smlouvy týkající se práva duševního vlastnictví proto nejsou vyloučena pouze z toho důvodu, že žalovaný namítá v rámci obrany neplatnost dotčeného práva. V čl. 10 odst. 1 je však stanoveno, že rozhodnutí o

předběžné otázce nemůže být uznáno nezávisle v ostatních smluvních státech¹⁰³. Na druhou stranu může být pravomocné usnesení¹⁰⁴ soudu v řízení podle dohody o volbě soudu, které se týká licenční smlouvy (například o zaplacení určité peněžní částky), uznáno a vykonáno podle úmluvy¹⁰⁵.

76. **Smlouvy vztahující se k duševnímu vlastnictví.** Úmluva se použije na smlouvy zabývající se právy duševního vlastnictví, jako jsou licenční smlouvy, distribuční smlouvy, smlouvy o společném podniku, smlouvy o zastoupení a smlouvy o rozvoji duševního vlastnictví. Na řízení zahájená na základě těchto smluv – například řízení o zaplacení licenčních poplatků podle licenční smlouvy – se úmluva vztahuje.

77. **Neplatnost namítaná v rámci obrany¹⁰⁶.** V řízení na základě smlouvy může žalovaný tvrdit, že právo duševního vlastnictví není platné. Je-li nárok žalobce na základě smlouvy – například nárok na uhrazení licenčních poplatků – závislý na platnosti dotčeného práva duševního vlastnictví, musí soud rozhodnout o jeho platnosti jako o předběžné otázce před tím, než může rozhodnout v hlavní věci. Jak bylo objasněno výše, to neznamená, že se na řízení již úmluva nevztahuje. Ustanovení čl. 10 odst. 3 obsahuje zvláštní pravidla týkající se uznání a výkonu soudního rozhodnutí¹⁰⁷.

78. **Protinávrh na zrušení.** Místo předložení neplatnosti v rámci obrany může žalovaný podat protinávrh na zrušení práva duševního vlastnictví. Takovýto návrh by do oblasti působnosti úmluvy nespadal, jelikož jeho předmětem je platnost práva. Skutečnost, že byl předložen, však neznamená, že se úmluva nevztahuje na nárok podle smlouvy.

79. **Porušení.** Řízení o porušení práv duševního vlastnictví (jiných než autorských a souvisejících práv) jsou vyloučena s výjimkou případů, kdy je řízení zahájeno pro porušení smlouvy mezi stranami vztahující se k těmto právům, nebo by mohlo být zahájeno z důvodu porušení dané smlouvy¹⁰⁸. To především znamená, že mezi stranami musí existovat smlouva vztahující se k danému právu. Obvykle bude v této smlouvě obsažena dohoda o volbě soudu. Za druhé, řízení se musí týkat buď porušení smlouvy, nebo se musí jednat o řízení, které bylo sice zahájeno k uplatnění deliktů odpovědnosti, mohlo by však být zahájeno i kvůli porušení smlouvy¹⁰⁹.

¹⁰³ Viz body 194 až 196.

¹⁰⁴ Pokud jde o rozdíl mezi „pravomocným usnesením“ a rozhodnutími o předběžné otázce, viz body 194 a 195.

¹⁰⁵ Viz rovněž čl. 10 odst. 3, projednáno v bodech 197 až 201.

¹⁰⁶ Viz rovněž výše bod 37.

¹⁰⁷ Viz bod 197 a následující body.

¹⁰⁸ Řízení pro porušení ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. o) zahrnuje řízení o odškodnění za jednání, k němuž došlo mezi zveřejněním přihlášky a zveřejněním zápisu práva duševního vlastnictví, žaloby na prohlášení neplatnosti, jakož i žaloby za účelem zjištění nebo potvrzení práva dřívějšího uživatele používat vynález. Viz zápis č. 7 z dvacátého zasedání, komise II, body 39 a 40.

¹⁰⁹ Jediným případem, kdy písmeno o) vylučuje věc, která by jinak byla zahrnuta, je situace, kdy se dohoda o volbě soudu vztahuje na porušení, jež nepředstavuje porušení smlouvy, v níž je tato dohoda obsažena, nebo jiné smlouvy mezi stranami, nebo kdy strany uzavřely dohodu o volbě soudu týkající se porušení, k němuž již došlo a které nesouviselo se smlouvou uzavřenou mezi stranami. Takovéto dohody jsou ojedinělé.

⁹⁸ Stejná formulace (s čistě slovními rozdíly) je uvedena v čl. 12 odst. 2 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999. Příslušný komentář v Nyghově a Pocarově zprávě je uveden na s. 65 a 66.

⁹⁹ Věcný účinek se někdy nazývá rovněž účinek „erga omnes“.

¹⁰⁰ Viz *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví* (TRIPS) z roku 1994, část II oddíl 1, jakož i *Smlouva Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech* z roku 1996; *Úmluva o ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů* (Ženeva 1971) a *Mezinárodní úmluva o ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových a televizních organizací* (Řím 1961).

¹⁰¹ Viz TRIPS, článek 14.

¹⁰² Následující odstavce této zprávy se zabývají pouze jinými právy duševního vlastnictví než autorskými a souvisejícími právy.

80. **Příklad:** Nejlepším příkladem je licenční smlouva. Předpokládejme, že takováto smlouva umožňuje nabyvateli licence používat dané právo duševního vlastnictví určitým způsobem, nikoli však jinými způsoby. Pokud nabyvatel použije právo způsobem, který smlouva zakazuje, dopustí se jejího porušení. Pokud jej poskytovatel licence zažaluje za porušení smlouvy, bude se na řízení úmluva vztahovat. Jestliže poskytovatel licence upřednostní žalobu k uplatnění delikt ní odpovědnosti, bude i tak řízení spadat do oblasti působnosti úmluvy: mohlo být zahájeno pro porušení smlouvy.

81. Toto pravidlo je důležité z řady důvodů. V některých zemích musí strany uvést pouze skutečnosti: je na soudu, aby rozhodl o příslušné právní kvalifikaci. To, zda soud zvolí smluvní nebo delikt ní odpovědnost, může záviset na tom, co lze snáze zjistit. V jiných zemích se strany samy rozhodnou pro žalobu k uplatnění smluvní nebo delikt ní odpovědnosti. K zvolení první či druhé možnosti mohou mít dobré důvody (např. možnost získat vyšší náhradu škody). To, zda se na danou věc úmluva vztahuje či nevztahuje, by nemělo záviset na těchto vedlejších aspektech.

82. **Veřejné rejstříky.** Písmeno p) vylučuje platnost zápisů ve veřejných rejstřících¹¹⁰. Mnozí to nemusí považovat za občanskou nebo obchodní věc. Jelikož však některé mezinárodní nástroje¹¹¹ stanoví výlučnou příslušnost v řízeních, jejichž předmětem je platnost těchto zápisů, pokládalo se za vhodnější výslovně je vyloučit, aby se předešlo pochybnostem.

83. **Pojištění.** Pojišťovací (nebo zajišťovací) smlouvy nejsou z oblasti působnosti úmluvy vyloučeny pouze na základě toho, že se týkají jedné z věcí uvedených v odstavci 2. Skutečnost, že pokryté riziko nespadá do oblasti působnosti úmluvy, neznamená, že do oblasti působnosti úmluvy nespadá ani pojišťovací smlouva. Pojištění nákladu přepravovaného po moři proto není vyloučeno na základě čl. 2 odst. 2 písm. f) a pojištění odpovědnosti za jaderné škody není vyloučeno na základě čl. 2 odst. 2 písm. i). To je objasněno v článku 17¹¹².

84. **Rozhodčí řízení.** Odstavec 4 vylučuje rozhodčí a související řízení¹¹³. To je třeba vykládat široce a vztahuje se to na jakékoli řízení, v němž soud napomáhá rozhodčímu řízení, například rozhoduje o platnosti rozhodčí dohody; nařizuje stranám přikročit k rozhodčímu řízení nebo přerušit rozhodčí řízení; ruší, pozměňuje, uznává nebo vykonává rozhodčí nálezy; jmenuje nebo odvolává rozhodce; stanoví místo konání rozhodčího řízení nebo prodlužuje lhůtu pro vydání nálezů. Účelem tohoto rozhodnutí je zajistit, aby tato úmluva

nezasahovala do stávajících nástrojů týkajících se rozhodčího řízení¹¹⁴.

85. **Vlády.** Podle čl. 2 odst. 5 není řízení z oblasti působnosti úmluvy vyloučeno na základě pouhé skutečnosti, že stát, včetně vlády, vládní agentury nebo jakékoli osoby jednající za stát, je stranou řízení¹¹⁵. Řízení však nebude do oblasti působnosti úmluvy spadat tehdy, je-li zahájeno na základě dohody o volbě soudu uzavřené ve věci, která není občanská nebo obchodní¹¹⁶. Orgán veřejné moci může proto úmluvu využít a převzít zátěž s ní spojenou v případě účasti na obchodních transakcích, nikoli však v případě, že vykonává svou suverenitu¹¹⁷. Obecně lze uvést, že pokud orgán veřejné moci činí něco, co by mohl činit i běžný občan, jedná se pravděpodobně o věc občanské nebo obchodní povahy. Pokud na druhou stranu vykonává vládní pravomoci, které běžní občané nemají, nejedná se pravděpodobně o občanskou nebo obchodní věc.

86. Více to objasní dva příklady. Pokud určitý resort (ministerstvo) vyhlásí nabídkové řízení na dodávku papíru pro tisk dokumentů a zakázka je udělena zahraniční společnosti (a příslušná smlouva obsahuje dohodu o volbě soudu), bude se na řízení na základě této smlouvy úmluva téměř jistě vztahovat. Jestliže na druhou stranu cizinec po vstupu do jiné země podepíše smlouvu (obsahující dohodu o volbě soudu), v níž souhlasí se zaplacením pokuty (trestní sankce), které mu byly uloženy v důsledku jeho činnosti v této zemi, nebude řízení na základě smlouvy téměř jistě do oblasti působnosti úmluvy spadat¹¹⁸.

87. **Imunita Států.** Podle čl. 2 odst. 6 nejsou úmluvou dotčeny výsady a imunity Států nebo mezinárodních organizací, pokud jde o ně samotné nebo jejich majetek¹¹⁹. Důvodem, proč bylo do úmluvy vloženo toto ustanovení, byla skutečnost, že se někteří delegáti domnívali, že by ustanovení čl. 2 odst. 5 mohlo být nesprávně vykládáno v tom smyslu, že se těchto věcí týká: ustanovení čl. 2 odst. 6 mělo ujasnit, že tomu tak není¹²⁰.

88. **Procesní právo.** Záměrem nebylo, aby se úmluva dotýkala procesního práva jednotlivých smluvních států, není-li to výslovně stanoveno. Mimo tyto oblasti platí vnitrostátní procesní právo stejně jako dříve, a to i

¹¹⁰ Stejná formulace (s čistě slovními rozdíly) je uvedena v čl. 12 odst. 3 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999. Příslušný komentář v Nyghově a Pocarově zprávě je uveden na s. 66.

¹¹¹ Např. čl. 22 odst. 3 nařízení Brusel.

¹¹² Viz body 221 až 227.

¹¹³ Totožné ustanovení je uvedeno v čl. 1 odst. 2 písm. g) předběžného návrhu úmluvy z roku 1999. Příslušná pasáž v Nyghově a Pocarově zprávě je uvedena na s. 35.

¹¹⁴ Pokud jde o projednání vztahu mezi některými smlouvami upravujícími rozhodčí řízení a úmluvou o dohodách o volbě soudu, viz A. Schulz, „The Future Hague Convention on Exclusive Choice of Court Agreements and Arbitration“, předb. dok. č. 32 z června 2005 určený pro dvacáté zasedání v červnu 2005.

¹¹⁵ Toto ustanovení je převzato (pouze se slovními rozdíly) z čl. 1 odst. 3 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999. Příslušný komentář v Nyghově a Pocarově zprávě je uveden na s. 35 a 36.

¹¹⁶ Viz čl. 1 odst. 1 a diskuse v bodě 49.

¹¹⁷ Viz zápis č. 15 z dvacátého zasedání, komise II, bod 58.

¹¹⁸ Při zvažování otázek, jako je tato, je třeba mít na paměti, že pojem „občanské nebo obchodní věci“, jak je použit v úmluvě, je samostatný pojem, jehož význam nezávisí na vnitrostátním právu či jiných úmlouvách.

¹¹⁹ Toto ustanovení je převzato z čl. 1 odst. 4 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999. Příslušný komentář v Nyghově a Pocarově zprávě je uveden na s. 36.

¹²⁰ Tamtéž.

v řízeních podle úmluvy¹²¹. Příklady jsou uvedeny v následujících odstavcích, ačkoli nejsou ani zdaleka úplné.

89. Úmluva nevyžaduje, aby smluvní stát poskytl opravné prostředky, které nejsou podle jeho práva dostupné, a to ani v případě, je-li požádán o výkon cizího soudního rozhodnutí, v němž byl takovýto opravný prostředek poskytnut. Smluvní státy by neměly pro účely úmluvy vytvářet nové druhy opravných prostředků. Měly by však uplatňovat donucovací opatření, která jsou dostupná podle jejich vnitrostátního práva, s cílem zajistit pokud možno co největší účinek cizího soudního rozhodnutí.

90. Úmluvou nejsou dotčeny lhůty pro zahájení řízení či učinění jiných kroků podle vnitrostátního práva. Řízení na základě dohody o volbě soudu či řízení o výkonu soudního rozhodnutí podle takovéto dohody musí být zahájeno ve lhůtách stanovených ve vnitrostátních právních předpisech. To platí bez ohledu na to, zda jsou lhůty charakterizovány jako hmotněprávní otázky, nebo jako procesní otázky.

91. Úmluvou nejsou dotčeny ani vnitrostátní předpisy týkající se způsobilosti zahájit soudní řízení nebo se hájit před soudem. Pokud tedy podle práva dožádaného státu není subjekt bez právní subjektivity způsobilý být účastníkem soudního řízení, nemůže zahájit řízení o výkonu soudního rozhodnutí podle úmluvy, a to ani v případě, že soud, který toto rozhodnutí vynesl, měl za to, že takové řízení může zahájit.

92. Vnitrostátní právo rozhoduje o tom, zda a za jakých podmínek existuje možnost odvolání a podobných opravných prostředků. K příkladům patří podání odvolání u soudu vyššího stupně v témže Státě; postoupení věci Soudnímu dvoru Evropských společenství za účelem výkladu ustanovení práva Společenství, včetně úmluv, jichž je Společenství Stranou; postoupení zvláštnímu soudu, který rozhoduje o ústavních záležitostech, a postoupení patentovému úřadu či jinému orgánu, aby rozhodl o platnosti patentu. Použijí se vnitrostátní pravidla dokazování, a to i při prokazování existence dohody o volbě soudu a prokazování splnění požadavků úmluvy týkajících se formy.

Článek 3 *Výlučné dohody o volbě soudu*

93. **Definice: pět požadavků.** Neučinil-li Stát prohlášení o opaku podle článku 22¹²², vztahuje se úmluva pouze na výlučné dohody o volbě soudu. Definice takovéto dohody je uvedena v čl. 3 písm. a). Definice obsahuje tyto požadavky: za prvé musí existovat dohoda uzavřená mezi dvěma nebo více stranami; za druhé, musí být splněny formální požadavky uvedené v písmenu c); za třetí, dohoda musí určovat soudy jednoho Státu nebo jeden či více konkrétních soudů jednoho smluvního státu

¹²¹ V případě uznání a výkonu je to objasněno v článku 14, který uvádí, že postup uznání a výkonu soudního rozhodnutí se řídí právem dožádaného Státu.

¹²² Článek 22 Státu umožňuje formou prohlášení rozšířit na základě vzájemnosti uplatňování kapitoly o uznání a výkonu na soudní rozhodnutí vydaná soudem, který byl určen v nevylučné dohodě o volbě soudu. Bližší informace viz bod 240 a následující body.

a konečně určení musí být pro účely rozhodování sporů, které vznikly nebo mohou vzniknout v souvislosti s konkrétním právním vztahem¹²³.

94. **První požadavek.** Dohodu o volbě soudu nelze učinit jednostranně: musí se jednat o domluvu. O tom, zda existuje souhlas, obvykle rozhoduje právo Státu zvoleného soudu, včetně jeho kolizních norem¹²⁴, ačkoli v některých případech je způsobilost určena rovněž jinými systémy práva¹²⁵.

95. Úmluva jako celek se však použije pouze tehdy, existuje-li dohoda o volbě soudu, a to předpokládá, že existují základní faktické požadavky na souhlas. Pokud podle běžných norem tyto neexistují, může soud předpokládat, že úmluva není použitelná, aniž by musel posoudit cizí právo.

96. Níže je uveden příklad¹²⁶. Strana X s bydlištěm v Panamě vyše nevyžádaný e-mail straně Y, která má bydliště v Mexiku, a předloží nabídku, jejíž podmínky jsou pro stranu Y mimořádně nepříznivé. Nabídka obsahuje doložku o volbě soudu ve prospěch soudů Ruritánie (smyšlený stát) a uvádí: „Pokud neodpovíte do sedmi dnů, bude se mít za to, že tuto nabídku přijímáte“. Antispamový software strany Y tento e-mail vymaže, takže jej strana Y nečetla. Po sedmi dnech strana X tvrdí, že existuje smlouva s dohodou o volbě soudu, a zahájí řízení u soudů v Ruritánii. I kdyby na rozdíl od každého jiného Státu na světě mělo právo Ruritánie za to, že smlouva existuje a „dohoda“ o volbě soudu je platná, mohly by se ostatní Státy, včetně Mexika, přesto domnívat, že dohoda o volbě soudu neexistuje.

97. Pokud původní strany s dohodou o volbě soudu souhlasily, může být dohoda závazná pro třetí strany, které s ní výslovně nesouhlasily, v případě, že jejich aktivní legitimace závisí na převzetí práv a povinností jedné z původních stran. To, zda je tomu tak, bude záviset na vnitrostátním právu¹²⁷.

98. **Druhý požadavek.** Ten se týká formy dohody o volbě soudu. Příslušná pravidla jsou stanovena v písmenu c), které je projednáno níže.

99. **Třetí požadavek.** Ten vyžaduje, aby se jednalo o výlučnou volbu: dohoda o volbě soudu musí určovat¹²⁸ soudy jednoho Státu nebo jeden či více konkrétních soudů jednoho Státu, které mají *výlučnou* příslušnost. To bude projednáno níže v souvislosti s písmenem b), podle něhož

¹²³ Dohoda o volbě soudu musí být samozřejmě v příslušné době platná a použitelná. Pokud již neplatí, například z toho důvodu, že se strany dohodly na jejím ukončení, nejedná se o dohodu o volbě soudu pro účely úmluvy.

¹²⁴ Čl. 5 odst. 1, čl. 6 písm. a) a čl. 9 písm. a).

¹²⁵ V čl. 6 písm. b) je uveden odkaz na právo Státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno, a v čl. 9 písm. b) na právo dožádaného Státu. Na způsobilost se proto vztahují dvoje právní předpisy: viz bod 150.

¹²⁶ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

¹²⁷ Viz zápis č. 2 z dvacátého zasedání, komise II, body 2 až 10. Viz bod 142 níže.

¹²⁸ Pouze obhajoba ve věci samé, aniž by byla vznesena námitka proti příslušnosti, by sama o sobě nezakládala příslušnost soudu podle úmluvy, jelikož by *neurčovala* soud podle článku 3.

se dohoda o volbě soudu považuje za výlučnou, pokud se smluvní strany výslovně nedohodnou jinak¹²⁹.

100. **Čtvrtý požadavek.** Úmluva se vztahuje pouze na dohody o volbě soudu ve prospěch soudů smluvního státu: dohody určující soudy (nebo jeden či více konkrétních soudů) nesmluvního státu, zahrnuté nejsou. Předpokládáme například¹³⁰, že dohoda o volbě soudu určující soudy v nesmluvním státě X je uzavřena mezi stranou mající bydliště v Peru a stranou, která má bydliště ve Venezuele. Pokud peruánská strana žaluje venezuelskou stranu ve Venezuele, nemusí venezuelský soud uplatnit článek 6 (který by mohl vyžadovat přerušení nebo zastavení řízení)¹³¹. Je-li řízení zahájeno u zvoleného soudu ve Státě X, nemusí soudy v Peru nebo Venezuele podle úmluvy uznat výsledné soudní rozhodnutí¹³².

101. **Pátý požadavek.** Ten vyžaduje, že určení musí být pro účely rozhodování sporů, které vznikly nebo mohou vzniknout v souvislosti s konkrétním právním vztahem. To objasňuje, že dohoda o volbě soudu může být omezena na spory nebo se může vztahovat na spory, které již vznikly. Může se vztahovat i na budoucí spory, pokud souvisejí s konkrétním právním vztahem. Dohoda o volbě soudu není omezena na smluvní nároky, nýbrž může se vztahovat i na delikt ní nároky vyplývající z konkrétního vztahu. Doložka o volbě soudu v dohodě o partnerství proto může zahrnovat žaloby k uplatnění delikt ní odpovědnosti mezi partnery v souvislosti s partnerstvím. To, zda tomu tak v konkrétním případě bude, závisí na podmínkách dohody.

102. **Dohody považované za výlučné.** V čl. 3 písm. b) je stanoveno důležité pravidlo (které předem naznačuje třetí požadavek v písmenu a)), že dohoda o volbě soudu, která určuje soudy jednoho smluvního státu nebo jeden či více konkrétních soudů jednoho smluvního státu, je považována za výlučnou, pokud se smluvní strany výslovně nedohodnou jinak¹³³.

103. Prvním prvkem je skutečnost, že dohoda o volbě soudu může odkazovat na soudy jednoho smluvního státu obecně, nebo na jeden či více konkrétních soudů jednoho smluvního státu. Dohoda určující „soudy ve Francii“ se tudíž pro účely úmluvy pokládá za výlučnou, ačkoli neupřesňuje, který soud ve Francii bude danou věc projednávat, a ačkoli výslovně nevylučuje příslušnost soudů jiných Států. V tomto případě může francouzské právo rozhodnout, u kterého soudu či soudů lze podat žalobu¹³⁴. S výhradou takového pravidla může žalobce zvolit jakýkoli soud ve Francii.

104. Výlučná je i dohoda odkazující na konkrétní soud ve Francii – například na obchodní soud v Paříži¹³⁵. Totéž platí o dohodě, která určuje dva či více konkrétních soudů téhož smluvního státu – například „obchodní soud v Paříži nebo obchodní soud v Lyonu“. I v tomto případě by se jednalo o výlučnou dohodu o volbě soudu. Dohoda, v níž je uvedeno, že strana A může podat žalobu na stranu B pouze u obchodního soudu v Paříži a že strana B může podat žalobu na stranu A pouze u obchodního soudu v Lyonu, je také výlučnou dohodou o volbě práva podle úmluvy, jelikož vylučuje soudy všech ostatních Států. Dohoda se však nepokládá podle úmluvy za výlučnou, pokud by se tyto dva soudy nacházely v různých Státech.

105. **Asymetrické dohody.** Někdy je dohoda o volbě soudu vyhotovena tak, aby byla výlučná, pokud jde o řízení zahájené jednou stranou, nikoli však s ohledem na řízení zahájené druhou stranou. Takto jsou často vypracovávány mezinárodní úvěrové smlouvy. Doložka o volbě soudu v takovéto dohodě může stanovit, že „dlužník může podat žalobu na věřitele výlučně u soudů Státu X; věřitel může podat žalobu na dlužníka u soudů ve Státě X nebo u soudů v jakémkoli jiném Státě, které jsou příslušné podle jeho práva“.

106. Na diplomatickém zasedání bylo dohodnuto, že dohoda musí být výlučná bez ohledu na to, která strana řízení zahájí, aby se na ni úmluva vztahovala. Dohody typu uvedeného v předchozím bodě proto pro účely úmluvy nepředstavují výlučné dohody o volbě soudu¹³⁶. Mohou se však na ně vztahovat pravidla úmluvy týkající se uznání a výkonu, pokud dotyčné Státy učinily prohlášení podle článku 22¹³⁷.

107. **Význam pojmu „stát“ v případě nejednotných právních systémů.** Slovo „stát“ může mít různé významy ve vztahu k smluvnímu státu, ve kterém platí v různých územních jednotkách dva nebo více právních systémů upravujících věci, na které se vztahuje úmluva – jako je například Kanada, Čína, Spojené království nebo USA. Podle článku 25 může odkazovat na celý Stát (např. Kanada, Čína, Spojené království nebo USA), či na územní jednotku v tomto Státě (např. Ontario, Hongkong, Skotsko nebo New Jersey). Výlučnou dohodou o volbě soudu podle úmluvy je proto jak doložka určující „soudy Spojených států amerických“, tak i doložka určující „soudy v New Jersey“¹³⁸.

108. **Příklady výlučných dohod.** V čl. 3 písm. b) je stanoveno, že dohoda o volbě soudu, která určuje soudy jednoho smluvního státu nebo jeden či více konkrétních soudů jednoho smluvního státu, je považována za výlučnou, pokud se smluvní strany výslovně nedohodnou

¹²⁹ Viz body 102 až 104.

¹³⁰ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak; viz prohlášení na s. 20.

¹³¹ Může však řízení přerušit nebo zastavit podle vnitrostátního práva.

¹³² Mohou tak však učinit podle vnitrostátního práva.

¹³³ Pokud jde o to, co se zdá být prvním odkazem na úmluvu v rozhodovaném případě, viz Hongkong and Shanghai Banking Corporation Limited v. Yusuf Suveyke, 392 F. Supp. 2d 489 (EDNY 2005).

¹³⁴ Viz čl. 5 odst. 3 písm. b).

¹³⁵ Problémy, které vyvstávají v případě, nemůže-li zvolený soud danou věc projednat podle vnitrostátního práva, jsou projednány níže: viz bod 135 a následující body.

¹³⁶ Viz zápis č. 3 z dvacátého zasedání, komise II, body 2 až 11.

¹³⁷ Viz bod 240 a následující body. Příklady dalších dohod, které by nebyly pro účely úmluvy výlučné, viz bod 109.

¹³⁸ Doložka určující „státní soudy státu New Jersey nebo federální soudy nacházející se v tomto státě“ by byla rovněž výlučnou dohodou o volbě soudu.

jinak. Za výlučné dohody o volbě soudu je proto nutno pokládat tyto dohody¹³⁹:

- „K projednání žalob na základě této smlouvy jsou příslušné soudy Státu X.“
- „Žaloby na základě této smlouvy musí být podány u soudů ve státě X.“

109. **Příklady nevýlučných dohod.** Níže uvedené dohody by nebyly výlučné¹⁴⁰:

- „K projednání žalob na základě této smlouvy mají nevýlučnou příslušnost soudy Státu X.“
- „Žaloby na základě této smlouvy mohou být podány u soudů ve Státě X, to však nevylučuje řízení u soudů jakéhokoli jiného Státu, které jsou příslušné podle jeho práva.“
- „Žaloby na základě této smlouvy lze podat u soudu A ve Státě X nebo u soudu B ve Státě Y, přičemž všechny ostatní soudy jsou vyloučeny.“
- „Žaloby na stranu A lze podat výlučně u soudu v místě bydliště strany A ve Státě A; žaloby na stranu B lze podat výlučně u soudu v místě bydliště strany B ve Státě B.“

110. **Formální požadavky.** Písmeno c) se zabývá formálními požadavky. Ty jsou podle úmluvy nezbytné a dostatečné: úmluva se na dohodu o volbě soudu nevztahuje, pokud tyto požadavky nesplňuje¹⁴¹, pakliže je však splňuje, nemohou být uloženy žádné další požadavky formální povahy podle vnitrostátního práva. Soud smluvního státu proto nemůže odmítnout plnění dohody o volbě soudu, jelikož:

- je vyhotovena v cizím jazyce¹⁴²;
- není vyhotovena zvláštním tučným písmem;
- je vyhotovena malým písmem nebo
- strany ji nepodepsaly odděleně od hlavní dohody¹⁴³.

111. Písmeno c) stanoví, že dohoda o volbě soudu musí být uzavřena nebo zaznamenána i) „písemně“ nebo ii)

¹³⁹ Tento výčet není úplný. Pokud jde o příklady nevýlučných dohod, viz bod 104 (poslední věta), body 105, 106 a 109.

¹⁴⁰ Tento výčet není úplný.

¹⁴¹ V některých smluvních státech mohou právní předpisy ukládat méně přísné formální požadavky na dohody o volbě soudu. Nemusí dokonce stanovit žádné formální požadavky. Úmluva nebrání tomu, aby soud v takovémto Státě plnil dohody o volbě soudu, které jsou platné podle jeho práva, ačkoli nesplňují požadavky stanovené v čl. 3 písm. c). Je-li například dohoda o volbě soudu platná podle vnitrostátního práva zvoleného soudu, může tento soud danou věc projednat, ačkoli nejsou splněny formální požadavky stanovené v čl. 3 písm. c). Soudy ostatních smluvních států by však podle článku 6 úmluvy neměly povinnost upustit od projednání věci, na kterou se vztahuje takováto dohoda o volbě soudu, ani by nebyly povinny podle článku 8 úmluvy soudní rozhodnutí uznat a vykonat.

¹⁴² Pokud existuje souhlas.

¹⁴³ V některých právních systémech se může jednat o požadavky vnitrostátního práva.

„jiným komunikačním prostředkem, který umožňuje přístup k informacím tak, aby byly využitelné pro další potřebu“.

112. Existuje-li písemná dohoda, nezávisí její formální platnost na tom, zda je podepsána, neexistence podpisu však může ztěžovat prokázání existence dohody. Druhá možná forma má zahrnovat elektronické prostředky přenosu nebo uchovávání údajů. To zahrnuje veškeré běžné možnosti, pokud lze údaje znovu získat a využít pro další potřebu. Zahrnuje například e-mail a fax¹⁴⁴.

113. Dohoda musí být uzavřena v jedné nebo ve druhé formě, nebo musí být v těchto formách zaznamenána. Konference zamítla v anglickém znění formulaci „*evidenced in writing*“ ve prospěch výrazu „*documented in writing*“, a to z toho důvodu, že by první možnost mohla vyvolávat dojem, že ustanovení čl. 3 písm. c) představuje pravidlo dokazování. Konference zároveň ve francouzském znění odmítla slovní spojení „*confirmé par écrit*“ ve prospěch formulace „*documenté par écrit*“ z toho důvodu, že by první formulace mohla vyvolávat dojem, že pravidlo odkazuje na prvek úmyslu.

114. Je-li dohoda učiněna ústně a jedna strana ji vyhotoví písemně, nezáleží na tom, zda z ní jako jediná měla prospěch – například z toho důvodu, že se zvolený soud nacházel v jejím Státě. Ve všech případech však musí existovat souhlas obou stran s původní ústní dohodou.

115. Podle čl. 3 písm. d) musí být výlučná dohoda o volbě soudu, která tvoří součást smlouvy, považována za dohodu nezávislou na ostatních ustanoveních této smlouvy. Platnost výlučné dohody o volbě soudu proto nelze zpochybnit pouze z toho důvodu, že smlouva, kterou je součástí, není platná: platnost dohody o volbě soudu je nutno určit nezávisle podle kritérií stanovených v úmluvě¹⁴⁵. Určený soud proto může smlouvu pokládat za neplatnou, aniž by zbavil platnosti dohodu o volbě soudu. Na druhou stranu je samozřejmě rovněž možné, aby se důvod, na jehož základě je smlouva neplatná, vztahoval i na dohodu o volbě soudu: to vše závisí na okolnostech a rozhodném právu.

Článek 4 Ostatní definice

116. **„Soudní rozhodnutí“.** Článek 4 obsahuje další dvě definice. První z nich je v čl. 4 odst. 1 definice „soudního rozhodnutí“. To je definováno široce, aby zahrnovalo veškerá rozhodnutí ve věci samé bez ohledu na jejich pojmenování, včetně rozhodnutí pro zmeškání¹⁴⁶. Vyloučena jsou procesní rozhodnutí, zahrnutý jsou však rozkazy ohledně nákladů řízení (i když jsou vydány soudním úředníkem namísto soudce), pokud souvisejí se soudním rozhodnutím, které lze uznat a vykonat podle úmluvy. Definice nezahrnuje rozhodnutí o

¹⁴⁴ Znění tohoto článku bylo inspirováno čl. 6 odst. 1 vzorového zákona UNCITRAL o elektronickém obchodu z roku 1996.

¹⁴⁵ Viz čl. 5 odst. 1, články 6 a 9.

¹⁴⁶ To zahrnuje rozhodnutí patentového úřadu vykonávajícího kvazisoudní funkce.

předběžných a zajišťovacích opatřeních, jelikož se nejedná o rozhodnutí ve věci samé¹⁴⁷.

117. „Bydliště“. V čl. 4 odst. 2 je definováno „bydliště“ subjektu nebo jiné než fyzické osoby. Definice se má vztahovat především na společnosti a bude vysvětlena na tomto základě¹⁴⁸.

118. Pojem bydliště hraje úlohu v čl. 1 odst. 2 (definice „mezinárodní věci“ pro účely určení příslušnosti), článku 20 (některé výjimky týkající se uznání a výkonu) a článku 26 (vztah k jiným mezinárodním nástrojům). Může hrát úlohu i podle článku 19.

119. Problémem, s nímž se diplomatické zasedání při definování bydliště subjektů jiných než fyzické osoby potýkalo, bylo sladění s různými koncepcemi zemí se systémem zvykového práva a zemí se systémem občanského práva, jakož i rozdíly v rámci zemí s občanským právem¹⁴⁹.

120. V rámci zvykového práva se za důležité pro rozhodování o otázkách souvisejících s vnitřními záležitostmi společnosti tradičně pokládá právo místa vzniku společnosti¹⁵⁰. Jedná se o právní systém, který umožňuje vznik společnosti a přiznává jí právní subjektivitu. Pro účely určení příslušnosti je však důležité i místo, kde má hlavní provozovnu a správní ústředí¹⁵¹. Posledně uvedeným je administrativní středisko společnosti, místo, kde jsou přijímána nejdůležitější rozhodnutí. Hlavní provozovna je střediskem jejích hospodářských činností. Ačkoli se obvykle nacházejí na stejném místě, mohou se lišit. Těžební společnost s ústředím například v Londýně (správní ústředí) může vykonávat těžební činnost v Namibii (hlavní provozovna). Jelikož ve zvykovém právu jsou důležité všechny tři pojmy, úmluva v případě společností stanoví, že mají bydliště ve všech třech místech.

121. Ačkoli některé systémy občanského práva rovněž berou v úvahu právo místa, kde byla společnost zapsána, jako její osobní statut¹⁵², převládající názor upřednostňuje právo „sídla společnosti“ (*siège social*). Místo sídla společnosti se pokládá rovněž za „bydliště“ společnosti. Existují však dva názory, pokud jde o to, jak má být sídlo společnosti určeno. Podle prvního názoru se bere v úvahu právní dokument, na jehož základě byla společnost zřízena (*statut* společnosti). Ten uvádí, kde se nachází sídlo společnosti. Takto určené sídlo společnosti se nazývá *siège statutaire*.

¹⁴⁷ Pokud jde o předběžná opatření, viz článek 7.

¹⁴⁸ Stát nebo orgán veřejné moci určitého Státu bude mít bydliště pouze na území dotyčného Státu.

¹⁴⁹ Co se týká srovnávací diskuse o těchto záležitostech, viz S. Rammeloo, *Corporations in Private International Law*, Oxford University Press 2001, kapitoly 4 a 5.

¹⁵⁰ Pokud jde o Anglii, viz A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14. vydání, vydavatelství L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, Londýn 2006, Pravidla 160(1) a 161 (s. 1335–1344); pokud jde o Spojené státy americké, viz *First National City Bank v. Banco Para El Comercio Exterior de Cuba*, 462 U.S. 611, 621; 103 S. Ct. 2591; 77 L. Ed. 2d 46 (1983).

¹⁵¹ Pokud jde o anglické právo, viz A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14. vydání, vydavatelství L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, Londýn 2006, Pravidlo 160(2) (s. 1336).

¹⁵² Například Japonsko a Nizozemsko.

122. *Siège statutaire* však nemusí být skutečným ústředím společnosti. Druhým názorem je to, že je třeba vzít v úvahu místo, ve kterém má společnost fakticky své správní ústředí, to se někdy nazývá *siège réel*. To odpovídá pojmu zvykového práva „místo správního ústředí“.

123. Aby se vzala v potaz všechna tato hlediska, bylo nutné zahrnout *siège statutaire*, což je do angličtiny přeloženo jako „statutory seat“. Tento pojem však neodkazuje na sídlo společnosti, jak je stanoveno v zákoně (právních předpisech)¹⁵³, nýbrž ve *statutu*, dokumentu týkajícím se zřízení společnosti, jako jsou například stanovy společnosti. Ve zvykovém právu je nejbližším ekvivalentem „zapsané sídlo“ (*registered office*)¹⁵⁴. V praxi bude Stát, v němž má společnost své sídlo (*statutory seat*), téměř vždy Státem, podle jehož práva byla společnost zapsána nebo založena; zatímco Státem, ve kterém má své správní ústředí, bude obvykle Stát, ve kterém má společnost svou hlavní provozovnu. Na druhou stranu není neobvyklé, aby společnost byla zapsána v jednom Státě (například Panamě) a měla své správní ústředí a hlavní provozovnu v jiném Státě.

Článek 5 Příslušnost zvoleného soudu

124. Článek 5 je jedním z „klíčových ustanovení“ úmluvy. Dohoda o volbě soudu by měla malý význam, kdyby zvolený soud věc neprojednal, je-li u něj zahájeno řízení. Z tohoto důvodu čl. 5 odst. 1 stanoví, že soud určený ve výlučné dohodě o volbě soudu je příslušný pro rozhodování sporu, na který se dohoda o volbě soudu vztahuje, pokud není dohoda podle práva Státu určeného soudu neplatná. Podle čl. 5 odst. 2 nemůže zvolený soud svou příslušnost odmítnout na základě toho, že by spor měl být rozhodován soudem¹⁵⁵ v jiném Státě¹⁵⁶.

125. **Neplatnost.** „Neplatnost“ je jedinou obecně přijatelnou výjimkou z pravidla, že zvolený soud musí danou věc projednat¹⁵⁷. O tom, zda je dohoda neplatná, se rozhoduje podle práva Státu zvoleného soudu. Pojem „právo Státu“ zahrnuje kolizní normy tohoto Státu¹⁵⁸. Pokud by se tudíž zvolený soud domníval, že by se podle jeho kolizních norem mělo použít právo jiného Státu, použije toto právo. To může nastat například v případě,

¹⁵³ Francouzský výraz pro „zákon“ je „loi“.

¹⁵⁴ Pokud jde o Spojené království a Irsko, viz nařízení Brusel, čl. 60 odst. 2.

¹⁵⁵ Požadavek na projednání dané věci nebude porušen v případě, odmítne-li soud příslušnost na základě toho, že by o sporu měl rozhodnout rozhodce.

¹⁵⁶ V dřívějších návrzích úmluvy, zejména v návrhu obsaženém v pracovním dokumentu č. 1 z roku 2005, se v tehdejší článek 6 uvádělo, že pokud tak stanoví vnitrostátní právo, zvolený soud může (avšak nemusí) přerušit nebo zastavit řízení, aby si vyžádal od soudu ve Státě, ve kterém bylo dotyčné právo duševního vlastnictví zapsáno, rozhodnutí o platnosti tohoto práva. (Ustanovení bylo o něco složitější a objevovalo se v různých verzích, toto však vystihuje jeho podstatu.) Nakonec bylo vyškrtáno, jelikož se pokládalo za zbytečné, nikoli kvůli změně politiky. Diplomatické zasedání požadovalo, aby toto bylo objasněno v důvodové zprávě: viz zápis z dvacátého zasedání, komise II: zápis č. 20, body 29 a 30, zápis č. 24, body 19, 21 a následující body.

¹⁵⁷ Pokud jde o další výjimku, která se použije ve zvláštních případech, viz článek 19.

¹⁵⁸ Pokud to nebylo záměrem, mělo by být v textu použito slovní spojení „vnitrostátní právo Státu“.

kdy se podle kolizních norem zvoleného soudu o platnosti dohody o volbě soudu rozhoduje podle práva upravujícího celou smlouvu, například podle práva určeného smluvními stranami v doložce o volbě práva.

126. Ustanovení o „neplatnosti“ se vztahuje pouze na hmotněprávní (nikoli formální) důvody neplatnosti. Má odkazovat především na obecně uznávané důvody, jako je podvod, omyl, uvádění nesprávných informací, nátlak a nezpůsobilost¹⁵⁹. Blíže neurčuje ani nesnižuje požadavky na formu uvedenou v ustanovení čl. 3 písm. c), které vymezuje dohody o volbě soudu, na něž se úmluva vztahuje, a které neponechává s ohledem na formu vnitrostátnímu právu žádný prostor.

127. **Odmítnutí příslušnosti.** Podle čl. 5 odst. 2 nemůže zvolený soud svou příslušnost odmítnout na základě toho, že by spor měl být rozhodován soudem jiného Státu. Toto ustanovení posiluje povinnost stanovenou v čl. 5 odst. 1. Ustanovení čl. 5 odst. 2 se však použije pouze s ohledem na soud v jiném Státě, nikoli na soud v téže Státě¹⁶⁰.

128. **Význam pojmu „stát“ v čl. 5 odst. 2.** Co se myslí „státem“ v tomto kontextu? V případě Státu s jedním právním systémem neexistuje žádný problém. Pokud má Stát na druhou stranu několik územních jednotek s různými právními systémy, jako jsou Spojené státy americké, Kanada nebo Spojené království, je odpověď méně jednoznačná. Podle čl. 25 odst. 1 písm. c) úmluvy se odkazem na „soud nebo soudy státu“ rozumí případně odkaz na soud nebo soudy v příslušné územní jednotce¹⁶¹. Z toho vyplývá, že odkaz v čl. 5 odst. 2 na „soud jiného státu“ lze případně chápat jako odkaz na soud jiné územní jednotky.

129. Kdy je vhodné odkázat na územní jednotku v rámci určitého Státu? To může záviset na různých faktorech, včetně vztahu mezi větší entitou (např. Spojené království) a dílčími jednotkami (např. Anglie a Skotsko) podle práva dotyčného Státu, avšak v kontextu článku 5 je pravděpodobně nejdůležitější dohoda o volbě soudu. Pokud odkazuje na „soudy v Anglii“, bude příslušnou územní jednotkou pravděpodobně Anglie a ustanovení čl. 5 odst. 2 by vylučovalo možnost anglického soudu odmítnout příslušnost ve prospěch soudu ve Skotsku: Skotsko by za tímto účelem bylo jiným „Státem“. Pokud na druhou stranu dohoda o volbě soudu odkazuje na „soudy Spojeného království“, znamenal by pojem „Stát“ pravděpodobně Spojené království a ustanovení čl. 5 odst. 2 by nevylučovalo možnost anglického soudu odmítnout příslušnost ve prospěch soudu ve Skotsku.

130. V případě Spojených států amerických může situace záviset na tom, zda byl zvoleným soudem státní¹⁶²

soud nebo federální soud. Jsou-li v dohodě o volbě soudu určeny „soudy státu New York“, odkazovalo by slovo „stát“ v čl. 5 odst. 2 pravděpodobně na stát New York, nikoli na Spojené státy americké, přičemž v tomto případě by soud v New Yorku nemohl podle čl. 5 odst. 2 odmítnout příslušnost ve prospěch soudu například v New Jersey.

131. Byl-li uveden odkaz na „soudy Spojených států amerických“, nevylučovalo by ustanovení čl. 5 odst. 2 postoupení věci federálnímu státu v jiném státě USA, jelikož „stát“ by pravděpodobně znamenal Spojené státy americké¹⁶³. Totéž by platilo, pokud by byl uveden odkaz na konkrétní federální soud, například „federální okresní soud pro jižní okres New Yorku“. I v tomto případě by pojem „stát“ znamenal Spojené státy americké; ustanovení čl. 5 odst. 2 by proto nevylučovalo postoupení věci federálnímu soudu v jiném státě Spojených států amerických¹⁶⁴.

132. **Forum non conveniens.** Existují dvě právní teorie, na jejichž základě může soud usuzovat, že by spor měl být rozhodován soudem jiného Státu. První z nich je *forum non conveniens*¹⁶⁵. Tato teorie se uplatňuje převážně v zemích se zvykovým právem¹⁶⁶. Její přesné znění se mezi jednotlivými zeměmi liší, obecně však lze říci, že příslušnému soudu umožňuje řízení přerušit nebo zastavit, pokud se domnívá, že by vhodnější byl jiný soud¹⁶⁷. Rozhodnutí o přerušení nebo zastavení řízení je proto ponecháno na jeho volném uvážení a zahrnuje posouzení všech příslušných faktorů v daném případě. Použije se bez ohledu na to, zda bylo či nebylo řízení zahájeno u jiného soudu (ačkoli tento faktor lze vzít v úvahu).

133. **Překážka litispendence.** Druhou teorií je překážka litispendence. Ta se uplatňuje především v zemích se systémem občanského práva. Vyžaduje, aby soud řízení přerušil nebo zastavil, pokud řízení v téže věci

v USA); „Stát“ s velkým „S“ odkazuje na stát v mezinárodním významu.

¹⁶³ Výsledné soudní rozhodnutí bude možno uznat a vykonat podle úmluvy, jelikož se bude jednat o soudní rozhodnutí vydané soudem určeným v dohodě o volbě soudu: viz čl. 8 odst. 1.

¹⁶⁴ Je však zapotřebí „náležitě přihlídnout“ k volbě smluvních stran: viz čl. 5 odst. 3 písm. b). Pokud jde o to, zda bude možno výsledné soudní rozhodnutí uznat podle úmluvy, viz čl. 8 odst. 5.

¹⁶⁵ Viz J. Fawcett (ed.), *Declining Jurisdiction in Private International Law*, Clarendon Press, Oxford 1995.

¹⁶⁶ Ve skutečnosti pochází ze Skotska, země s kombinovaným systémem zvykového a občanského práva. Ve Skotsku se dodnes používá a byla přijata i v jurisdikcích se systémem občanského práva, jako je Québec. Pokud jde o použití této teorie a jiných zákonných náhrad v rámci doložek o volbě soudu, viz A. Schulz, „Mechanisms for the Transfer of Cases within Federal Systems“, předb. dok. č. 23 z října 2003 určený pro zasedání Zvláštní komise v prosinci 2003.

¹⁶⁷ Co se týká formulace v anglickém právu, viz A. Dicey, J. Morris & L. Collins, *The Conflict of Laws*, 14. vydání, vydavatelství L. Collins & specialist editors, Sweet and Maxwell, Londýn 2006, Pravidlo 31(2) (s. 461); co se týká formulace ve Spojených státech amerických, viz American Law Institute, *Second Restatement on Conflict of Laws*, The American Law Institute Publishers, St Paul, Minn. 1971, § 84. Pokud jde o další diskusi týkající se *forum non conveniens*, se zvláštním odkazem na její účinek na dohody o volbě soudu, viz R. Brand, „Forum Selection and Forum Rejection in US Courts: One Rationale for a Global Choice of Court Convention“, in J. Fawcett (ed.), *Reform and Development of Private International Law: Essays in Honour of Sir Peter North*, Oxford University Press 2002, s. 51.

¹⁵⁹ Způsobilost může zahrnovat způsobilost veřejných subjektů uzavírat dohody o volbě soudu. V čl. 6 písm. b) a čl. 9 písm. b) je nezpůsobilost projednána zvlášť, jelikož se pokládalo za vhodné, aby platilo jak právo soudu, u kterého bylo řízení zahájeno, tak i právo zvoleného soudu, viz bod 150. V článku 5 je na druhé straně soudem, u kterého bylo řízení zahájeno, zvolený soud; není proto nutné se tím zabývat zvlášť.

¹⁶⁰ Pokud jde o postoupení věci mezi soudy v téže Státě, viz čl. 5 odst. 3 písm. b), projednaný v bodě 139.

¹⁶¹ Co se týká situace s ohledem na organizace regionální hospodářské integrace, jako je Evropské společenství, viz čl. 29 odst. 4.

¹⁶² Je třeba připomenout, že se v úmluvě a v této zprávě výraz „stát“ s malým „s“ vztahuje na územní jednotku federálního státu (např. stát

mezi týmiž stranami zahájil jako první jiný soud¹⁶⁸. Toto rozhodnutí není ponecháno na volném uvážení, nezahrnuje posouzení všech příslušných faktorů v zájmu určení vhodnějšího soudu a použije se pouze v případě, bylo-li již řízení zahájeno u jiného soudu.

134. Ustanovení čl. 5 odst. 2 vylučuje možnost použití jedné z těchto teorií v případě, že se soud, v jehož prospěch bylo řízení přerušeno nebo zastaveno, nachází v jiném Státě, jelikož podle kterékoli teorie by soud odmítl příslušnost „na základě toho, že spor by měl být rozhodován soudem jiného státu“.

135. **Věcná příslušnost.** V čl. 5 odst. 3 písm. a) je stanoveno, že článkem 5 nejsou dotčena vnitřní pravidla týkající se věcné příslušnosti ani pravidla pro určení příslušnosti na základě hodnoty sporu. Pojem „věcná příslušnost“ může mít různé významy. Zde odkazuje na rozdělení příslušnosti mezi různé soudy téhož Státu na základě předmětu sporu. Netýká se určení toho, které soudy Státu budou danou věc projednávat, nýbrž se zabývá otázkou, který typ soudu v rámci Státu ji bude projednávat. Mohou například existovat specializované soudy pro záležitosti, jako je rozvod manželství, daně nebo patenty. Specializovaný daňový soud nebude mít věcnou příslušnost k projednání žaloby na porušení smlouvy. I kdyby strany uzavřely výlučnou dohodu o volbě soudu určující takovýto soud, nebyl by tento soud podle úmluvy povinen danou věc projednat.

136. V některých federálních státech, jako je Austrálie, Kanada a Spojené státy americké, se může věcná příslušnost vztahovat i na rozdělení příslušnosti mezi státní a federální soudy¹⁶⁹. Obecně lze uvést, že státní soudy mají věcnou příslušnost ve všech případech, ledaže existuje zvláštní pravidlo, které je příslušnosti zbavuje. Federální soudy jsou na druhé straně příslušné pouze tehdy, pokud jim příslušnost přiznává zvláštní pravidlo. Strany nemohou od těchto pravidel upustit. Neexistuje-li věcná příslušnost, nemůže federální soud danou věc projednat, ačkoli se strany dohodly na jeho příslušnosti.

137. V některých zemích jsou určité soudy příslušné pouze tehdy, je-li hodnota sporu vyšší nebo rovna určité částce. Jelikož to se týká vnitřního rozdělení příslušnosti v rámci jednoho Státu, jedná se o otázku věcné příslušnosti, jak byla definována výše. Některé Státy však tuto terminologii nepoužívají; ustanovení čl. 5 odst. 3 písm. a) proto odkazuje konkrétně na příslušnost založenou na hodnotě sporu. I zde platí poznámky uvedené v předchozím bodě týkající se věcné příslušnosti.

138. **Vnitrostátní procesní pravidla.** Jak bylo uvedeno výše¹⁷⁰, záměrem nebylo, aby byla úmluvou dotčena vnitrostátní procesní pravidla (včetně pravidel soudu), která nesouvisí s mezinárodní příslušností nebo

uznáním či výkonem cizích soudních rozhodnutí. Některá tato pravidla mohou soudu bránit v tom, aby za určitých okolností projednával dané věci. Pravidla týkající se věcné příslušnosti jsou jen jedním z příkladů. K dalším příkladům patří: pravidla, která určitým stranám (jako jsou příslušníci nepřátelského státu v době války) brání v zahájení řízení; pravidla zabráňující podání žaloby na určité strany (např. pravidla týkající se imunity Státu / svrchované imunity¹⁷¹); pravidla, která soudům brání v projednávání určitých sporů (např. doktrína „Act of State“ uplatňovaná ve Spojených státech amerických); pravidla vyžadující podání žaloby ve stanovené lhůtě (procesní nebo hmotněprávní) a pravidla týkající se způsobilosti žalovat a být žalován (např. pravidla týkající se toho, že subjekt bez právní subjektivity nemůže podat žalobu). Některé tyto záležitosti jsou v úmluvě výslovně zmíněny¹⁷²; jiné nikoli. I v případě, že nejsou výslovně uvedeny (nelze pokrýt vše), záměrem nebylo, aby byla článkem 5 tato ostatní procesní pravidla dotčena.

139. **Vnitřní rozdělení příslušnosti.** V čl. 5 odst. 3 písm. b) je uvedeno, že ustanoveními čl. 5 odst. 1 a 2 nejsou „dotčena pravidla pro vnitřní rozdělení příslušnosti mezi soudy smluvního státu“¹⁷³. Pokud strany neurčí konkrétní soud (pokud například dohoda o volbě soudu odkazuje pouze na „soudy v Nizozemsku“ nebo „soudy státu New Jersey“), neexistuje žádný důvod, proč by se neměla použít běžná pravidla pro vnitřní rozdělení příslušnosti¹⁷⁴.

140. **Konkrétní soud.** I v případě, že strany určí konkrétní soud (například federální okresní soud pro jižní okres New Yorku¹⁷⁵ nebo okresní soud v Tokiu), použijí se vnitrostátní pravidla pro vnitřní rozdělení příslušnosti. To však podléhá poslední větě v písmenu b), která se použije v případě, může-li soud dle vlastního uvážení rozhodnout o postoupení dané věci¹⁷⁶. Toto ustanovení vyžaduje, aby zvolený soud náležitě přihlédl k volbě smluvních stran: pokud si strany zvolily konkrétní soud, neměl by soud jejich volbu přehlížet¹⁷⁷.

¹⁷¹ Viz čl. 2 odst. 6.

¹⁷² Viz např. čl. 2 odst. 6.

¹⁷³ Rozumí se samo sebou, že se ustanovení čl. 5 odst. 3 písm. b) použije i v případě, je-li věc postoupena soudem se sídlem v jednom místě *témuž* soudu se sídlem v jiném místě. K tomu může dojít v určitých zemích – například v Kanadě a Austrálii.

¹⁷⁴ Pokud jde o účinek výlučné dohody o volbě soudu na postoupení státním soudem federálnímu soudu v různých věcech podle právních předpisů USA před úmluvou, viz *Dixon v. TSE International Inc.*, 330 F. 3d 396 (5th Cir. 2003); *Roberts & Schaefer Co. v. Merit Contracting, Inc.*, 99 F. 3d 248 (7th Cir. 1996).

¹⁷⁵ Viz bod 136.

¹⁷⁶ Výraz „postoupení“ tak, jak je použitý v čl. 5 odst. 3 a čl. 8 odst. 5, má obecný význam: nezohledňuje terminologii používanou v jednotlivých vnitrostátních právních systémech. Použije se pokaždé, je-li řízení zahájené u jednoho soudu převedeno na jiný soud. K tomu může dojít na příkaz soudu, který řízení zahájil jako první (např. „transfer“ (postoupení) v terminologii federálních procesních pravidel USA), nebo na příkaz soudu, jemuž je daná věc postoupena (např. „removal“ (odnětí) v terminologii federálních procesních pravidel USA).

¹⁷⁷ Účinky postoupení na použití článků 6 a 8 jsou posouzeny níže; viz body 156 až 158 a 175 až 181.

¹⁶⁸ Viz například článek 27 nařízení Brusel, který vyžaduje, aby jiný soud než soud, který zahájil řízení jako první, řízení zastavil bez návrhu a odmítl příslušnost, je-li zjištěna příslušnost soudu, který zahájil řízení jako první.

¹⁶⁹ Pokud jde o podrobné projednání příslušnosti federálních a státních soudů v Austrálii, Kanadě a Spojených státech amerických, vize A. Schulz, „Mechanisms for the Transfer of Cases within Federal Systems“, předb. dok. č. 23 z října 2003.

¹⁷⁰ Bod 88 až 92.

141. Článek 6 je jedním z „klíčových ustanovení“ úmluvy. Stejně jako ostatní ustanovení se použije pouze tehdy, je-li dohoda o volbě soudu výlučná a zvolený soud se nachází ve smluvním státě¹⁷⁸. Tento článek je určen soudům v jiných smluvních státech, než je Stát zvoleného soudu, a vyžaduje, aby (s výhradou určitých konkrétních okolností) danou věc neprojednaly, tj. řízení přerušily nebo zastavily, ačkoli jsou příslušné podle vnitrostátního práva. Tato povinnost je zásadní, má-li být respektován výlučný charakter dohody o volbě soudu.

142. Článek 6 se použije pouze v případě, jsou-li účastníci řízení vázáni dohodou o volbě soudu. Obvykle musí být stranami této dohody, ačkoli (jak jsme viděli výše¹⁷⁹) za určitých okolností bude dohodou vázán i někdo, kdo stranou takovéto dohody není.

143. Níže uvedený příklad¹⁸⁰ dokládá, jak může úmluva fungovat ve věcech týkajících se více stran. Předpokládejme, že strana A s bydlištěm v Německu prodá zboží straně B s bydlištěm v Québecu (Kanada). Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu ve prospěch soudů v Německu. Zboží je dodáno do Québecu a strana B je prodá straně C, která má rovněž bydliště v Québecu. Smlouva mezi stranami B a C doložku o volbě soudu neobsahuje. Pokud strana C zjistí, že zboží je vadné, může žalovat stranu B v Québecu. Mohla by žalovat i stranu A (delikt ní odpovědnost) v Québecu (jsou-li soudy v Québecu příslušné podle vnitrostátního práva), jelikož by dohoda o volbě soudu mezi stranami A a C nebyla závazná. Pokud však strana C žaluje v Québecu pouze stranu B a strana B poté chce, aby se strana A připojila k řízení jako třetí strana, nebude tak strana B moci učinit: mezi stranami A a B je dohoda o volbě soudu závazná. Podle článku 6 úmluvy musí soud v Québecu přerušit nebo zastavit řízení, které strana B zahájí proti straně A¹⁸¹. Úmluva by tudíž měla přednost před vnitrostátními právními předpisy, které by v případě neexistence úmluvy umožňovaly, aby se strana A připojila k řízení v Québecu nebo aby byl tamější soud příslušný k projednání žaloby na stranu A.

144. Článek 6 vyžaduje, aby soud přerušil nebo zastavil „řízení, na které se vztahuje výlučná dohoda o volbě soudu“. Za účelem určení, zda se na řízení vztahuje takováto dohoda, musí soud tuto dohodu vyložit. Podle čl. 3 písm. a) úmluvy se dohoda použije na spory, „které vznikly nebo mohou vzniknout v souvislosti s konkrétním právním vztahem“. Při výkladu dohody musí soud rozhodnout, o jaký vztah se jedná a na který spor se dohoda vztahuje. Musí například rozhodnout, zda se doložka o volbě soudu v úvěrové smlouvě vztahuje na žalobu k uplatnění delikt ní odpovědnosti, kterou dlužník podá na věřitele kvůli údajnému vymáhání smlouvy protiprávním způsobem.

145. Vztahuje-li se na řízení výlučná dohoda o volbě soudu, musí soud řízení přerušit nebo zastavit, neplatí-li jedna z výjimek.

146. **Pět výjimek.** V článku 6 je stanoveno pět výjimek z pravidla, že řízení musí být přerušeno nebo zastaveno. Pokud platí jedna z výjimek, zákaz týkající se projednání dané věci je zrušen. Úmluva pak nebrání soudu ve výkonu pravomoci, kterou může mít podle vnitrostátního práva. Článek 6 však nezakládá příslušnost podle úmluvy ani *nevžaduje*, aby soud, u kterého bylo řízení zahájeno, uplatnil příslušnost, která existuje podle jeho práva: právo soudu, u kterého bylo řízení zahájeno, určuje, zda je či není příslušný¹⁸² a zda může či nemůže tuto příslušnost uplatnit¹⁸³.

147. Ustanovení čl. 6 písm. a) a b) odpovídají ustanovení o „neplatnosti“ v čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů z roku 1958, zatímco písmena d) a e) se vztahují na týž důvod „nemožnost plnění“ ve stejném ustanovení Newyorské úmluvy. Ustanovení čl. 6 písm. c) bylo nezbytné, jelikož podle úmluvy nebude moci soud, u kterého bylo řízení zahájeno, který však není zvoleným soudem, k určení platnosti dohody o volbě soudu obvykle použít vlastní právo; bylo proto nutno učinit výjimku pro případ, kdy by plnění dohody vedlo k zjevné nespravedlnosti nebo by bylo zjevně v rozporu s veřejným pořádkem Státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno. Tyto výjimky se mohou jevit jako složitější než výjimky v Newyorské úmluvě, při bližším posouzení je však patrné, že jsou podobné výjimkám stanoveným v Newyorské úmluvě a že nejsou širší. To byl rovněž jednoznačný záměr diplomatického zasedání. Zdánlivá složitost ustanovení je způsobena tím, že se diplomatické zasedání pokoušelo dosáhnout větší jasnosti a přesnosti, než je tomu v poněkud strohých ustanoveních čl. II odst. 3 Newyorské úmluvy. Cenné vodítko k výkladu úmluvy může poskytnout judikatura na základě Newyorské úmluvy.

148. První dvě výjimky – v písmenech a) a b) – jsou poměrně běžné, třetí a čtvrtá výjimka – v písmenech c) a d) – se však má použít pouze v naprosto výjimečných případech. Pokud by se tyto dvě výjimky uplatňovaly příliš široce, byl by narušen celý účel úmluvy.

149. **První výjimka: neplatnost.** První výjimka se týká případu, kdy je dohoda neplatná z jakéhokoli důvodu, včetně nezpůsobilosti podle práva Státu zvoleného soudu¹⁸⁴. Jedná se o protějšek ustanovení v čl. 5 odst. 1¹⁸⁵. Zatímco však podle čl. 5 odst. 1 bude soud, u kterého bylo řízení zahájeno, zvoleným soudem podle dohody stran a bude uplatňovat své právo, podle čl. 6 písm. a) nebude soud, u kterého bylo řízení zahájeno (který však není zvoleným soudem) uplatňovat své právo¹⁸⁶. To se liší od Newyorské úmluvy z roku 1958,

¹⁷⁸ To vyplývá z definice „výlučné dohody o volbě soudu“ v čl. 3 písm. a).

¹⁷⁹ Bod 97.

¹⁸⁰ Pripomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

¹⁸¹ Viz zápis č. 2 z dvacátého zasedání, komise II, body 11 a 12.

¹⁸² Pokud by soud nebyl každopádně příslušný podle svého práva, nemusí uvážít, zda se použije některá z výjimek stanovených v článku 6.

¹⁸³ Podle práva použitého soudem nemůže například uplatnit příslušnost kvůli pravidlu litispendence.

¹⁸⁴ Je třeba mít na paměti, že „právo Státu zvoleného soudu“ zahrnuje i kolizní normy tohoto Státu.

¹⁸⁵ Projednáno výše v bodě 125.

¹⁸⁶ Viz pozn. pod čarou č. 159.

kteřá neupřesňuje, které právo je nutno použít k určení platnosti rozhodčí dohody¹⁸⁷. Upřesněním rozhodného práva pomáhá ustanovení čl. 6 písm. a) úmluvy zajistit, aby soud, u kterého bylo řízení zahájeno, a zvolený soud vydaly jednotná soudní rozhodnutí ohledně platnosti dohody o volbě soudu.

150. **Druhá výjimka: nezpůsobilost.** Druhou výjimkou je případ, kdy některá ze stran nebyla způsobilá k uzavření dohody podle práva Státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno¹⁸⁸. Pojem „právo“ zde opět zahrnuje kolizní normy tohoto Státu¹⁸⁹. Při rozhodování, zda je dohoda o volbě soudu neplatná, musí soudy ve všech smluvních státech podle článků 5, 6 a 9 použít právo zvoleného soudu. V případě způsobilosti se však pokládalo za příliš ambiciózní stanovit pro všechny smluvní státy jednotnou kolizní normu; podle čl. 6 písm. b) použije soud, u kterého bylo řízení zahájeno, s ohledem na otázku způsobilosti navíc právo určené podle jeho vlastních kolizních norem¹⁹⁰. Jelikož nezpůsobilost by znamenala rovněž neplatnost dohody podle čl. 6 písm. a), znamená to, že způsobilost je určena *jak* právem zvoleného soudu, *tak i* právem soudu, u kterého bylo řízení zahájeno¹⁹¹. Pokud podle některého práva nebyla strana způsobilá dohodu uzavřít, nemusí soud, u kterého bylo řízení zahájeno, řízení přerušit nebo zastavit.

151. **Třetí výjimka (první část): zjevná nespravedlnost.** Třetí výjimkou je případ, kdy by plnění dohody vedlo ke „zjevné nespravedlnosti“ nebo by bylo „zjevně v rozporu s veřejným pořádkem státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno“. V některých právních systémech by se mělo za to, že první část věty je zahrnuta ve druhé části. Právníci z těchto systémů by pokládali za samozřejmé, že dohoda vedoucí k zjevné nespravedlnosti je nutně v rozporu s veřejným pořádkem. V případě těchto právních systémů může být první část věty nadbytečná. V ostatních právních systémech však pojem veřejný pořádek odkazuje na obecné zájmy (zájmy široké veřejnosti) místo na zájmy konkrétní osoby, včetně smluvní strany. Z tohoto důvodu jsou zapotřebí obě části věty.

152. Slovní spojení „zjevná nespravedlnost“ může zahrnovat výjimečný případ, kdy by se jedné ze stran nedostalo v cizím Státě spravedlivého procesu, například z důvodu podjatosti nebo korupce, nebo kdy existují jiné důvody týkající se této strany, které by jí bránily v podání žaloby nebo v obhajobě u zvoleného soudu. Může to souviset i se zvláštními okolnostmi, za nichž byla dohoda uzavřena – je-li například výsledkem podvodu. Norma má být vysoká: ustanovení nepřipouští, aby soud odhlédl od dohody o volbě soudu pouze z toho důvodu, že by podle vnitrostátního práva nebyla závazná.

153. **Třetí výjimka (druhá část): veřejný pořádek.** Slovní spojení „zjevně v rozporu s veřejným pořádkem státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno“, má stanovit vysoký práh. Odkazuje na základní normy nebo zásady tohoto Státu; neumožňuje soudu, u kterého bylo řízení zahájeno, projednat danou věc pouze z toho důvodu, že zvolený soud mohl určitým technickým způsobem porušit závazné pravidlo Státu soudu, u kterého bylo řízení zahájeno¹⁹². Stejně jako v případě zjevné nespravedlnosti má být norma vysoká: ustanovení nepřipouští, aby soud odhlédl od dohody o volbě soudu pouze z toho důvodu, že by podle vnitrostátního práva nebyla závazná.

154. **Čtvrtá výjimka: nemožnost plnění.** Čtvrtou výjimkou je případ, kdy dohoda nemůže být přiměřeně plněna z výjimečných důvodů, které nemohou smluvní strany ovlivnit. To se má použít v případech, kdy by nebylo možné zahájit řízení u zvoleného soudu. Nemusí to být naprosto nemožné, musí se však jednat o výjimečnou situaci. Jedním z příkladů by byla situace, kdy je v dotčeném Státě válka a jeho soudy nefungují. Dalším příkladem je případ, kdy zvolený soud již neexistuje, nebo se natolik zásadně změnil, že jej již nelze pokládat za týž soud. Tato výjimka by se mohla považovat za uplatnění doktríny zmaření smlouvy (nebo podobných doktrín), podle nichž je smlouva zrušena, není-li možné ji splnit kvůli nepředvídané a zásadní změně okolností, které nastaly po jejím uzavření¹⁹³.

155. **Pátá výjimka: neprojednání dané věci.** Pátou výjimkou je případ, kdy zvolený soud rozhodl, že danou věc nebude projednávat. Mohlo by se usuzovat, že se na tento případ vztahuje čtvrtá výjimka, jedná se však o dostatečně odlišnou situaci, která si zasluhuje samostatné zacházení. Jejím účelem je zamezit odepření spravedlnosti: musí být možné, aby *některý* soud danou věc projednal.

156. **Postoupení věci.** Jak bylo objasněno výše¹⁹⁴, článkem 5 nejsou dotčena pravidla pro vnitřní rozdělení příslušnosti soudů smluvního státu. Podle čl. 5 odst. 3 písm. b) proto soudy smluvního státu mohou danou věc převést ze soudu, u kterého bylo řízení zahájeno, na jiný soud v témže smluvním státě. Pokud dohoda o volbě soudu odkazovala obecně na soudy dotyčného Státu (např. „soudy ve Švédsku“), nebude mít postoupení jinému soudu v tomto Státě s ohledem na článek 6 žádné důsledky. Soudní rozhodnutí bude vydáno zvoleným soudem; takže ustanovení čl. 6 písm. e) se nepoužije. Pokud dohoda o volbě soudu na druhou stranu odkazovala na konkrétní soud v tomto Státě (např. „krajský soud ve Stockholmu“), vedlo by postoupení jinému soudu v témže Státě k použití čl. 6 písm. e), jelikož zvolený soud (krajský soud ve Stockholmu) by rozhodl, že danou věc nebude projednávat.

¹⁸⁷ Viz čl. II odst. 3.

¹⁸⁸ V čl. 6 písm. b) a čl. 9 písm. b) odkazuje pojem „strana“ na jednu z původních stran dohody o volbě soudu, nikoli na jinou osobu, která je účastníkem řízení.

¹⁸⁹ Viz bod 125.

¹⁹⁰ V řízení o uznání nebo výkonu použije dožadovaný soud při rozhodování o otázkách způsobilosti podle čl. 9 písm. b) rovněž své vlastní kolizní normy: viz níže bod 184.

¹⁹¹ Viz zápis č. 8 z dvacátého zasedání, komise II, body 50 až 59.

¹⁹² Pojem „veřejný pořádek“ zde zahrnuje mezinárodní veřejný pořádek dotčeného Státu: viz zápis č. 9 Zvláštní komise pro příslušnost, uznání a výkon cizích soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (21. až 27. dubna 2004), s. 1 až 3.

¹⁹³ Podle německého práva by se například použila doktrína *Wegfall der Geschäftsgrundlage*.

¹⁹⁴ Viz bod 139 a následující body.

157. **První příklad.** Tento rozdíl bude jasnější, uvedeme-li dva příklady¹⁹⁵. V prvním z nich si strany zvolí „soudy ve Švédsku“. Jedna strana zahájí řízení u krajského soudu ve Stockholmu a tento soud postoupí věc krajskému soudu v Göteborgu. Jelikož tento soud je rovněž švédským soudem, považuje se za zvolený soud. Nelze proto říci, že zvolený soud rozhodl, že danou věc nebude projednávat. Ustanovení čl. 6 písm. e) se nepoužije. Pokud jedna ze stran poté podá stejnou žalobu u soudu v Rusku, musí ruský soud podle článku 6 řízení přerušit nebo zastavit.

158. **Druhý příklad.** Pokud by si strany na druhé straně zvolily „krajský soud Stockholm“ a pokud by bylo poté řízení zahájeno u tohoto soudu a ten by věc postoupil krajskému soudu Göteborg, rozhodl by zvolený soud, že danou věc nebude projednávat. Použilo by se ustanovení čl. 6 písm. e): krajský soud v Göteborgu by nebyl zvoleným soudem. Pokud by proto jedna ze stran zahájila řízení v Rusku, nebránil by článek 6 ruskému soudu v projednání dané věci¹⁹⁶.

159. Pokud soud, jemuž byla věc postoupena, vydá soudní rozhodnutí, určí články 8 a 9 to, zda je nutno toto rozhodnutí uznat a vykonat v ostatních smluvních státech. Může-li soud na základě čl. 8 odst. 5 druhé věty odmítnout uznání nebo výkon rozhodnutí soudu, jemuž byla věc postoupena zvoleným soudem, nebude článek 6 tomuto soudu bránit v tom, aby danou věc projednal sám, použije-li se čl. 6 písm. e).

Článek 7 *Předběžná a zajišťovací opatření*

160. Podle článku 7 se úmluva nevztahuje na předběžná a zajišťovací opatření. Nevyžaduje ani nevylučuje vydání, odmítnutí nebo ukončení těchto opatření soudem smluvního státu, ani jí není dotčena možnost strany o taková opatření požádat. To se týká především předběžných (dočasných) a zajišťovacích opatření, která mají jednu ze stran chránit do vydání soudního rozhodnutí zvoleným soudem¹⁹⁷, ačkoli to může zahrnovat i opatření, která byla přijata po vydání rozhodnutí a která mají usnadnit jeho výkon. Národním příkladem je příkaz k zmrazení majetku žalovaného. Jiným příkladem je předběžné opatření, jež má žalovanému zakázat určité jednání, které má údajně porušovat práva žalobce. Třetím příkladem by byl příkaz k předložení důkazů, jež mají být použity v řízení před zvoleným soudem. Všechna tato opatření mají podpořit dohodu o volbě soudu tím, že zajišťují její větší účinnost. Pomáhají tudíž dosáhnout cíle úmluvy. Nespádají však do její oblasti působnosti.

161. Soud, který přijme předběžné a zajišťovací opatření, tak činí podle svého práva. Úmluva nevyžaduje, aby bylo opatření přijato, ani nevylučuje jeho přijetí soudem. Soudy v ostatních smluvních státech je nemusí uznat ani vykonat; není jim v tom však bráněno. To vše závisí na vnitrostátním právu.

¹⁹⁵ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

¹⁹⁶ Může rozhodnout, že jeho právo vyžaduje odmítnutí příslušnosti (pravidlo litispence).

¹⁹⁷ Opatření může být přijato před zahájením řízení u zvoleného soudu, nebo posléze.

162. Rozumí se samo sebou, že soud určený v dohodě o volbě soudu může přijmout jakékoli předběžné opatření, které pokládá za vhodné. Pokud se předběžné opatření (například určitý příkaz) přijaté tímto soudem posléze stane trvalým, bude v ostatních smluvních státech vykonatelné podle úmluvy¹⁹⁸. Jedná-li se pouze o dočasné opatření, nepředstavuje „soudní rozhodnutí“, jak je definováno v čl. 4 odst. 1¹⁹⁹. V tomto případě mohou soudy v ostatních smluvních státech opatření vykonat podle vnitrostátního práva, nejsou však povinny tak učinit podle úmluvy.

163. Pokud je poté, co zvolený soud vydal soudní rozhodnutí²⁰⁰, zahájeno řízení o uznání a výkonu tohoto rozhodnutí ve smluvním státě, ve kterém byla přijata předběžná opatření, bude dožádaný Stát podle článku 8 povinen předběžná opatření zrušit (pokud by byla dosud v platnosti), jestliže jsou v rozporu s povinnostmi dožádaného Státu podle úmluvy. Pokud například jiný soud než zvolený soud vydá příkaz k zmrazení majetku s cílem chránit právo uplatněné žalobcem, zvolený soud však rozhodne, že žalobce takové právo nemá, musí soud, který příkaz k zmrazení majetku vydal, tento příkaz zrušit, pokud má být soudní rozhodnutí uznáno podle úmluvy a soud, který vydal příkaz k zmrazení majetku, je požádán o jeho uznání.

Článek 8 *Uznání a výkon*

164. Článek 8 je třetím „klíčovým ustanovením“ v úmluvě. V tomto článku se uvádí, že rozhodnutí vydané soudem smluvního státu určeného ve výlučné dohodě o volbě soudu musí být uznáno a vykonáno v ostatních smluvních státech²⁰¹. První a nejdůležitější podmínkou pro uznání a výkon je tudíž existence výlučné dohody o volbě soudu, která určuje soud původu, jenž se musí nacházet v některém smluvním státě²⁰². Není nutné, aby soud skutečně zakládal svou příslušnost na dohodě. Článek 8 se vztahuje rovněž na situace, kdy soud původu byl sice určen ve výlučné dohodě o volbě soudu, svou příslušnost však založil na jiném důvodu, například bydliště žalovaného.

165. **Révision au fond.** Ustanovení čl. 8 odst. 2 zakazuje přezkum rozhodnutí ve věci samé (ačkoli připouští určitý omezený přezkum, je-li to nezbytné pro uplatnění ustanovení kapitoly III úmluvy). Jedná se o běžné ustanovení v úmluvách tohoto druhu. Bez něj by cizí soudní rozhodnutí mohla být v některých zemích dožádaným soudem přezkoumána stejně, jako kdyby se jednalo o odvolací soud, který projednává odvolání proti rozhodnutí soudu původu.

¹⁹⁸ Článek 8.

¹⁹⁹ Viz bod 116.

²⁰⁰ Je třeba mít na paměti, že podle čl. 4 odst. 1 úmluvy znamená „soudní rozhodnutí“ rozhodnutí ve věci samé.

²⁰¹ Diplomatičtější zasedání však mělo za to, že smluvní stát není povinen soudní rozhodnutí týkající se nápravy nepeněžní povahy vykonat, není-li to podle jeho právního systému možné. Měl by však zajistit maximální účinek cizího soudního rozhodnutí, který je možný podle jeho vnitrostátního práva. Viz bod 89.

²⁰² Situaci, kdy zvolený soud postoupí věc jinému soudu v téže smluvním státě, se zabývá čl. 8 odst. 5.

166. **Skutkové zjištění.** Druhá věta v čl. 8 odst. 2 stanoví, že soud, u něhož se uznání nebo výkon žádá, je vázán skutkovým zjištěním, na kterém soud původu založil svou příslušnost, ledaže rozhodnutí bylo vydáno pro zmeškání. V tomto ustanovení se „příslušností“ rozumí příslušnost podle úmluvy; ustanovení čl. 8 odst. 2 se proto nepoužije, pokud soud původu založil svou příslušnost na nějakém jiném důvodu než dohodě o volbě soudu. Jestliže soud původu založil na druhou stranu svou příslušnost na dohodě o volbě soudu, použije se ustanovení na skutková zjištění, která souvisejí s formální nebo věcnou platností dohody, včetně způsobilosti stran tuto dohodu uzavřít. Pokud tedy dožádaný soud uplatňuje například čl. 8 odst. 1 a musí rozhodnout, zda byl soud původu „určen ve výlučné dohodě o volbě soudu“, musí přijmout skutkové zjištění soudu původu. Nemusí však přijmout právní hodnocení těchto skutečností. Pokud například soud původu zjistil, že dohoda o volbě soudu byla uzavřena elektronickými prostředky, které splňují požadavky čl. 3 písm. c) bodu ii), je dožádaný soud vázán zjištěním, že dohoda byla uzavřena elektronickými prostředky. Může však rozhodnout, že ustanovení čl. 3 písm. c) bodu ii) nebylo splněno, jelikož míra dostupnosti těchto prostředků nepostačovala ke splnění požadavků čl. 3 písm. c) bodu ii). Totéž pravidlo by se vztahovalo i na otázku způsobilosti podle čl. 9 písm. b): dožádaný soud by byl vázán skutkovým zjištěním soudu původu v tomto ohledu, vyhodnotil by však tyto skutečnosti podle svého práva²⁰³.

167. Pokud jde o důvody neuznání stanovené v čl. 9 písm. c), d) a e), je situace jiná. Tyto se netýkají příslušnosti podle úmluvy, nýbrž veřejného pořádku a spravedlivého procesu. Dožádaný soud musí být tudíž v souladu s těmito písmeny schopen rozhodnout, zda bylo žalovanému doručeno podání; zda došlo k podvodu nebo zda se konal spravedlivý proces: zjištění soudce původu, že například nepřijal úplatek, nemůže být pro dožádaný soud závazné²⁰⁴.

168. Totéž platí s ohledem na spravedlivý proces podle písmena e). Předpokládejme, že se žalovaný uznání a výkonu rozhodnutí brání z toho důvodu, že řízení nebylo v souladu se základními zásadami dožádaného Státu týkajícími se spravedlivého procesu. Tvrdí, že se ve Státě původu nemohl hájit před soudem, jelikož by mu z politických důvodů hrozil trest odnětí svobody. Zjištění soudu původu, že tomu tak nebylo, nemůže být pro dožádaný soud závazné. Co se týká záležitostí souvisejících se spravedlivým procesem, dožádaný soud musí být schopen o nich rozhodnout sám.

169. Výsledek je tento: rozhodnutí soudu původu ve věci samé nemůže dožádaný soud přezkoumat bez ohledu na to, zda souvisí se skutkovými nebo právními otázkami; rozhodnutí soudu původu ohledně platnosti a oblasti působnosti dohody o volbě soudu nelze přezkoumat,

pokud souvisejí se skutkovými otázkami²⁰⁵; rozhodnutí soudu původu ohledně důvodů odmítnutí podle písmen c), d) a e) nejsou pro dožádaný soud závazná, a to bez ohledu na to, zda souvisejí se skutkovými nebo právními otázkami.

170. **„Uznání“ a „výkon“:** V čl. 8 odst. 3 je stanoveno, že soudní rozhodnutí bude uznáno pouze v případě, že je pravomocné ve Státě původu, a bude vykonáno pouze v případě, že je vykonatelné ve Státě původu. Vychází tak rozdíl mezi uznáním a výkonem. Uznáním se rozumí to, že dožádaný soud činí platným určení práv a povinností stanovených soudem původu. Pokud například soud původu rozhodl, že žalobce má, či nemá daný nárok, akceptuje dožádaný soud to, že tomu tak skutečně je²⁰⁶. Výkonem se rozumí použití právních postupů dožádaného soudu s cílem zajistit, aby žalovaný uposlechl soudní rozhodnutí vydané soudem původu. Pokud tudíž soud původu rozhodne, že žalovaný musí žalobci zaplatit částku ve výši 1 000 eur, zajistí dožádaný soud, aby byla žalobci tato peněžní částka předána. Jelikož v případě, že by žalovaný žalobci částku ve výši 1 000 eur nedlužil, nebylo by toto obhajitelné, neboť rozhodnutí o výkonu soudního rozhodnutí musí logicky předcházet uznání dotyčného soudního rozhodnutí nebo je musí doprovázet. Uznání nemusí být naopak doprovázeno nebo následováno výkonem. Pokud například soud původu rozhodl, že žalovaný nedluží žalobci určitou peněžní částku, může dožádaný soud jednoduše uznat toto zjištění. Jestliže žalobce zažaluje žalovaného znovu na základě téhož nároku u dožádaného soudu, postačuje proto k vyřízení této věci uznání cizího soudního rozhodnutí.

171. Vzhledem k tomuto rozlišování je snadno pochopitelné, proč je v čl. 8 odst. 3 uvedeno, že soudní rozhodnutí bude uznáno pouze v případě, je-li pravomocné ve Státě původu. Pravomocným se rozumí, že je z právního hlediska platné a účinné. Pokud není pravomocné, nebude představovat platné určení práv a povinností stran. Není-li tudíž soudní rozhodnutí ve Státě původu pravomocné, nemělo by být podle úmluvy uznáno v žádném jiném smluvním státě. Pozbude-li soudní rozhodnutí ve Státě původu účinku, nemělo by být poté podle úmluvy uznáno v ostatních smluvních státech²⁰⁷.

172. Obdobně v případě, není-li soudní rozhodnutí vykonatelné ve Státě původu, nemělo by být podle úmluvy vykonáno jinde. Je samozřejmě možné, že soudní rozhodnutí je ve Státě původu pravomocné, aniž by tam bylo vykonatelné. Vykonatelnost může být pozastavena do doby rozhodnutí o opravném prostředku (automaticky, nebo na příkaz soudu). V tomto případě nebude výkon

²⁰³ Při použití čl. 9 písm. a) však bude dožádaný soud vázán nejen skutkovým zjištěním podle čl. 8 odst. 2, nýbrž také (kladným) právním hodnocením soudu původu, co se týká platnosti dohody o volbě soudu, viz níže bod 182.

²⁰⁴ Totéž platí pro zjištění odvolacího soudu, že se soudce soudu prvního stupně nedopustil korupce.

²⁰⁵ Při použití čl. 9 písm. a) však bude dožádaný soud vázán nejen skutkovým zjištěním podle čl. 8 odst. 2, nýbrž i (kladným) právním hodnocením soudu původu ohledně platnosti dohody o volbě soudu, viz níže bod 182.

²⁰⁶ Pokud soud původu vydal určovací rozhodnutí ohledně existence či neexistence konkrétního právního vztahu mezi stranami, dožádaný soud akceptuje toto rozhodnutí jako rozhodnutí určující dotyčné záležitosti.

²⁰⁷ Na devatenáctém diplomatickém zasedání, které se konalo v červnu 2001, byl do článku 25 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999 v hranatých závorkách vložen tento text: „Soudní rozhodnutí uvedené v odstavci 1 je uznáváno od okamžiku, kdy nabývá účinku ve Státě původu, po dobu, kdy má v tomto Státě účinky.“ Stávající znění mělo mít podle dvacátého diplomatického zasedání, které se konalo v červnu 2005, stejný význam.

v ostatních smluvních státech možný, dokud nebude daná věc vyřešena ve Státě původu. Jestliže již není soudní rozhodnutí ve Státě původu vykonatelné, nemělo by být podle úmluvy vykonáno ani v jiném smluvním státě²⁰⁸.

173. Rozhodnutí, která jsou předmětem přezkumu. V čl. 8 odst. 4 je stanoveno, že uznání nebo výkon mohou být odloženy nebo odmítnuty v případě, že soudní rozhodnutí je ve Státě původu předmětem přezkumu, nebo v případě, že dosud neuplynula²⁰⁹ lhůta pro uplatnění řádného opravného prostředku²¹⁰. To znamená, že dožádaný soud může uznání nebo výkon odložit či odmítnout, pokud by soudní rozhodnutí mohlo být jiným soudem ve Státě původu zrušeno nebo pozměněno. Není však povinen tak učinit²¹¹. Některé soudy mohou upřednostňovat výkon soudního rozhodnutí²¹². Je-li toto rozhodnutí následně ve Státě původu zrušeno, dožádaný soud výkon anulují. Oprávněný může být požádán o složení kaucí, aby bylo zajištěno, že povinná strana nebude poškozena.

174. Ustanovení čl. 8 odst. 4 umožňuje dožádanému soudu výkon pozastavit nebo odmítnout. Dále však stanoví, že pokud se dožádaný soud rozhodne pro druhou možnost, nevylučuje to podání nové žádosti o výkon, jakmile se situace ve Státě původu vyjasní. Odmítnutí tudíž znamená zastavení.

175. Předání řízení. V čl. 8 odst. 1 je stanoveno, že rozhodnutí musí být vydáno soudem určeným ve výlučné dohodě o volbě soudu. Je třeba připomenout, že podle čl. 5 odst. 3 písm. b) může soud, u kterého bylo řízení zahájeno, věc postoupit jinému soudu v témže smluvním státě. Jak bylo objasněno výše²¹³, to nezpůsobuje problémy, jsou-li v dohodě o volbě soudu označeny soudy určitého smluvního státu obecně (například „soudy ve Švédsku“). Je-li však určen konkrétní soud (například

„krajský soud ve Stockholmu“) a postoupí-li tento soud věc jinému soudu (např. krajskému soudu v Göteborgu), nebude rozhodnutí vydané tímto soudem rozhodnutím, které vydal určený soud: nebude tudíž do oblasti působnosti čl. 8 odst. 1 spadat.

176. V čl. 8 odst. 5 je však stanoveno, že se článek 8 vztahuje také na rozhodnutí vydané soudem smluvního státu, kterému byla věc postoupena²¹⁴ podle čl. 5 odst. 3. Použití článku 8 je tudíž rozšířeno i na tyto případy. V čl. 8 odst. 5 se však dále uvádí, že může-li se zvolený soud dle vlastního uvážení rozhodnout, zda věc postoupí jinému soudu, mohou být uznání nebo výkon rozhodnutí odmítnuty vůči straně, která ve Státě původu včas vznesla proti postoupení námitku. Platí-li tato podmínka, rozšíření oblasti působnosti článku 8 se nepoužije.

177. Zmíněná podmínka se použije pouze tehdy, mohli-li zvolený soud dle vlastního uvážení rozhodnout o postoupení. V některých zemích je postoupení za určitých okolností nutné a dotčený soud nemá prostor pro uvážení. V těchto případech se zmíněná podmínka nepoužije. V jiných zemích však soud, u kterého bylo řízení zahájeno, může dle vlastního uvážení rozhodnout, zda postoupení dané věci je či není nutné. K tomu často dochází ve prospěch účastníků řízení a svědků v zájmu spravedlnosti²¹⁵. V těchto případech mají strany obvykle právo vznést proti postoupení námitku a soudy v ostatních smluvních státech nemusí soudní rozhodnutí proti straně, která včas vznesla námitku, uznat nebo vykonat²¹⁶. Úmluva na druhou stranu samozřejmě nevyžaduje, aby ostatní smluvní státy uznání nebo výkon odmítly.

178. První příklad. Žalobce podá žalobu u zvoleného soudu a žalovaný požádá o postoupení věci soudu, který nebyl zvolen. Žalobce vznesl námitku, k postoupení však přesto dojde. Soud, jemuž byla věc postoupena, rozhodne ve prospěch žalovaného a žalobci nařídí úhradu nákladů. Podle úmluvy nemusí být takovýto příkaz proti žalobci uznán ani vykonán.

179. Druhý příklad. Žalobce podá žalobu u zvoleného soudu a žalovaný požádá o postoupení věci soudu, který nebyl zvolen. Žalobce vznesl námitku, věc je však postoupena. Soud, jemuž byla věc postoupena, rozhodne

²⁰⁸ Na devatenáctém diplomatickém zasedání v červnu 2001 byl do článku 25 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999 v hranatých závorkách vložen tento text: „Soudní rozhodnutí uvedené v předchozích odstavcích je vykonatelné od okamžiku a po dobu, kdy je vykonatelné ve Státě původu.“ Stávající znění mělo mít podle dvacátého diplomatického zasedání, které se konalo v červnu 2005, stejný význam.

²⁰⁹ Ve věcech výkonu se toto pravidlo použije pouze v případě, není-li výkon soudního rozhodnutí ve Státě původu pozastaven kvůli podání odvolání. Pokud byl pozastaven, použije se pravidlo stanovené v čl. 8 odst. 3: viz bod 171. Pokud jde o uznání, viz bod 171.

²¹⁰ „Řádný opravný prostředek“ není pojem, který by byl znám ve většině systémů zvykového práva. Vztahuje se na veškeré řádné formy odvolání. Pokud jde o diskusi, viz zpráva, kterou vyhotovil pan Peter Schlosser s názvem *Convention of Accession of 9 October 1978 of the Kingdom of Denmark, of Ireland and of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland to the Convention on jurisdiction and enforcement of judgments in civil and commercial matters* (Úmluva ze dne 9. října 1978 o přistoupení Dánského království, Irska a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska k Úmluvě o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech), Úř. věst. C 59, 1979, s. 71, body 195 až 204.

²¹¹ To naznačuje použití slova „mohou“ místo „musí“ v čl. 8 odst. 4. V některých právních systémech by to postačovalo k tomu, aby mohly soudy dle svého uvážení rozhodnout o odkladu nebo odmítnutí uznání. V právních systémech, kde tomu tak není, mohou být přijaty právní předpisy, které soudům přiznávají rozhodovací pravomoc v tomto ohledu. Rozhodovací pravomoc podle čl. 8 odst. 4 může uplatnit i zákonodárce, přičemž v tomto případě by samotné právní předpisy upřesňovaly, zda a pokud ano, za jakých podmínek soudy uznání odloží nebo odmítnou.

²¹² To předpokládá, že soudní rozhodnutí je ve Státě původu dosud vykonatelné.

²¹³ Body 156 až 158.

²¹⁴ Pojem „postoupení“ tak, jak je použit v článcích 5 a 8, je obecný pojem a neodkazuje na terminologii žádného vnitrostátního právního systému. Použije se tehdy, je-li řízení v dané věci zahájeno u jednoho soudu, načež je věc postoupena jinému soudu. K tomu může dojít na příkaz soudu, který řízení zahájil jako první (např. „transfer“ (postoupení) v terminologii federálních procesních pravidel USA), nebo na příkaz soudu, jemuž je daná věc postoupena (např. „removal“ (odnětí) v terminologii federálních procesních pravidel USA).

²¹⁵ Viz například ustanovení umožňující postoupení věci jedním federálním okresním soudem jinému federálnímu okresnímu soudu v USA: *28 United States Code § 1404(a)*.

²¹⁶ Vznesl-li námitku jedna strana a druhá nikoli, nemusí být soudní rozhodnutí uznáno a vykonáno proti první straně, musí však být uznáno a vykonáno proti druhé straně. Vše může proto záviset na tom, zda námitku vznesla strana, která měla ve věci úspěch, nebo strana, která úspěšná nebyla. Diplomatické zasedání se shodlo na tom, že pokud nelze účinek soudního rozhodnutí, které má být uznáno nebo vykonáno, rozdělit na účinek proti straně A (což je strana, která vznesla námitku proti postoupení a která žádá o uznání a výkon) a proti straně B (což je strana, která námitku proti postoupení nevznesla a proti níž se žádá o uznání a výkon) v souladu s právními předpisy některých zemí, lze soudní rozhodnutí uznat nebo vykonat podle čl. 8 odst. 5 jako celek.

ve prospěch žalobce a přizná mu náhradu škody. Soudní rozhodnutí podléhá uznání a výkonu podle úmluvy.

180. **Třetí příklad.** Žalobce podá žalobu u zvoleného soudu a soud postoupí věc bez návrhu soudu, který nebyl zvolen. Žalovaný vznesl námitku, žalobce však nikoli. Soud, jemuž byla daná věc postoupena, rozhodne ve prospěch žalobce a přizná mu náhradu škody. Soudní rozhodnutí nemusí být proti žalovanému uznáno a vykonáno podle úmluvy.

181. Závěrem je třeba zdůraznit, že se podmínka v čl. 8 odst. 5 použije pouze v případě, nevydal-li rozhodnutí určený soud. Jestliže se soud, jemuž byla věc postoupena, pokládá rovněž za určený soud – pokud například dohoda o volbě soudu určila soudy Státu původu obecně („soudy ve Švédsku“), aniž by upřesnila konkrétní soud – ustanovení čl. 8 odst. 5 se nepoužije: rozhodnutí bylo vydáno určeným soudem a věc bude spadat do oblasti působnosti čl. 8 odst. 1. V tomto případě nemůže vyvstat otázka neuznání či nevykonání soudního rozhodnutí na základě postoupení dané věci.

Článek 9 Odmítnutí uznání a výkonu

182. **Sedm výjimek.** Zatímco článek 8 stanoví zásadu uznání a výkonu, článek 9 uvádí výjimky z této zásady. Těchto výjimek je sedm a jsou uvedeny v písmenech a) až f)²¹⁷. Pokud se použijí, úmluva nevyžaduje, aby dožádaný soud rozhodnutí uznal nebo vykonal, nebrání mu však v tom, aby tak učinil²¹⁸.

183. **První výjimka: neplatnost.** První dvě výjimky odrážejí výjimky stanovené v čl. 6 písm. a) a b). V písmenu a) se uvádí, že uznání nebo výkon mohou být odmítnuty, jestliže byla dohoda neplatná z jakéhokoli důvodu, včetně nezpůsobilosti podle práva Státu zvoleného soudu²¹⁹. Dodává však, „ledaže zvolený soud rozhodl, že dohoda je platná“, naznačuje tudíž, že dožádaný soud nemůže svým rozhodnutím nahradit rozhodnutí zvoleného soudu²²⁰. To má zamezit protichůdným rozhodnutím ohledně platnosti dohody mezi různými smluvními státy: všechny musí použít právo Státu zvoleného soudu a musí v tomto ohledu respektovat rozhodnutí tohoto soudu.

184. **Druhá výjimka: nezpůsobilost.** Druhá výjimka obsažená v písmenu b) sleduje znění čl. 6 písm. b). V čl. 9 písm. b) i čl. 6 písm. b) určuje způsobilost právo soudu (včetně jeho kolizních norem). Soud se však v těchto

dvou případech liší: v čl. 6 písm. b) to je soud, u kterého bylo zahájeno řízení, jež není v souladu s dohodou; v čl. 9 písm. b) to je soud, který je žádán o uznání nebo výkon soudního rozhodnutí zvoleného soudu. Jak bylo zmíněno výše, pokládalo se za příliš ambiciózní pokoušet se sjednotit kolizní normy, pokud jde o způsobilost. I v tomto případě platí argumenty uvedené v bodě 150: jelikož by nezpůsobilost znamenala neplatnost dohody i podle čl. 9 písm. a), je způsobilost určena právem zvoleného soudu i právem soudu, u kterého bylo řízení zahájeno: dohoda o volbě soudu je neplatná, pokud některá strana²²¹ nebyla podle některého práva způsobilá²²².

185. **Třetí výjimka: doručení.** Třetí výjimka stanovená v písmenu c) připouští neuznání rozhodnutí v případě, že žalovanému nebylo řádně doručeno podání²²³. Zahrnuta jsou dvě pravidla: první pravidlo uvedené v písm. c) bodu i) se zabývá zájmy žalovaného; druhé pravidlo uvedené v písm. c) bodu ii) se zabývá zájmy Státu, ve kterém se doručení uskutečňuje²²⁴.

186. **Ochrana žalovaného.** V písm. c) bodě i) je stanoveno čistě věcné kritérium²²⁵, které má zajistit, aby bylo žalovanému řádně doručeno podání. Uvádí se v něm, že dožádaný soud může uznání nebo výkon soudního rozhodnutí odmítnout, jestliže podání, na jehož základě bylo zahájeno řízení, nebo obdobný dokument obsahující základní náležitosti návrhu nebyl žalovanému doručen v dostatečném předstihu a způsobem, který by mu umožnil si zajistit svou obhajobu. Jelikož však toto ustanovení v čl. 9 písm. c) bodu i) začíná slovem „ledaže“, toto pravidlo se nepoužije, pokud se žalovaný zúčastnil řízení a svou věc hájil u soudu, aniž namítal, že mu nebylo řádně doručeno, a to ani v případě, že neměl dostatek času se náležitě připravit. To žalovanému znemožňuje předkládat ve fázi výkonu záležitosti, které mohl předložit v původním řízení. V tomto případě by zjevnou nápravou byla žádost o odročení. Pokud tak neučiní, nemůže namítat nedostatek řádného doručení jako důvod pro neuznání soudního rozhodnutí²²⁶.

187. **Ochrana státu, ve kterém se doručení uskutečňuje.** Mnoho států, včetně hlavních zemí se systémem zvykového práva, nemá námitky proti doručení cizího návrhu na zahájení řízení na jejich území bez účasti

²¹⁷ Pokud jde o ostatní výjimky, viz čl. 8 odst. 5, článek 10 a 11; viz rovněž článek 20.

²¹⁸ To naznačuje použití slova „mohou“ místo „musí“ v úvodní větě článku 9. V některých právních systémech by to postačovalo k tomu, aby mohly soudy dle svého uvážení rozhodnout o odmítnutí uznání. Není-li tomu tak, mohl by dotčený Stát přijmout právní předpisy, které stanoví pravidla týkající se toho, zda a pokud ano, za jakých podmínek by měla být tato soudní rozhodnutí uznána a vykonána – samozřejmě v mezích, které připouští článek 9. V diskusi o článku 9 je třeba připomenout, že se tato zpráva týká pouze uznání a výkonu podle úmluvy, nikoli uznání či výkonu podle vnitrostátního práva.

²¹⁹ Právo Státu zvoleného soudu zahrnuje i kolizní normy tohoto Státu: viz bod 125.

²²⁰ Skutečnost, že soud původu vydal soudní rozhodnutí, nutně neznamená, že pokládal dohodu o volbě soudu za platnou: mohl svou příslušnost založit na jiném důvodu, který připouští jeho vnitrostátní právo.

²²¹ V čl. 6 písm. b) a čl. 9 písm. b) odkazuje výraz „strana“ na jednu z původních stran dohody o volbě soudu, nikoli na jinou osobu, která je účastníkem řízení.

²²² Viz zápis č. 8 z dvacátého zasedání, komise II body 50 až 59.

²²³ Pojem „doručení“ použitý v čl. 9 písm. 9 c) je obecné, skutkové povahy. Nejedná se o technický, právní pojem.

²²⁴ Ustanovení čl. 9 písm. c) se zabývá výhradně tím, zda může dožádaný soud odmítnout uznání nebo výkon soudního rozhodnutí. Soud původu použije vlastní procesní právo, včetně mezinárodních úmluv o doručování písemností, které platí pro dotčený Stát a které jsou použitelné s ohledem na skutečnosti daného případu. Tato pravidla, která mohou vyžadovat, aby bylo doručení provedeno v souladu s právem Státu, v němž se uskutečňuje, nejsou ustanovením čl. 9 písm. c) dotčena. S výjimkou omezeného rozsahu stanoveného v čl. 9 písm. c) bodu ii) však dožádaný soud nemůže odmítnout výkon nebo uznání soudního rozhodnutí na základě toho, že doručení není v souladu s právem Státu, ve kterém se uskutečnilo, s právem Státu původu nebo s mezinárodními úmluvami o doručování písemností.

²²⁵ Viz zápis z dvacátého zasedání, komise II: zápis č. 9, bod 98, zápis č. 11, bod 27 a zápis č. 24, bod 28.

²²⁶ Toto pravidlo se nepoužije, pokud nebylo možné doručení napadnout u soudu původu.

jejich orgánů. Pokládají to jednoduše za záležitost týkající se předání informací. Pokud chce tudíž cizí právník doručit zahraniční návrh na zahájení řízení v Anglii, může letět do Londýna, zajet taxíkem do bydliště žalovaného, zaklepat na jeho dveře a předat mu ho. Neudělá nic špatného. Některé země zastávají jiný názor. Pokládají doručení návrhu na zahájení řízení za výkon veřejné moci (úřední akt) a domnívají se, že doručení cizího návrhu na zahájení řízení na jejich území bez jejich svolení představuje porušení jejich suverenity. Svolení by mělo být obvykle uděleno prostřednictvím mezinárodní dohody, která stanoví postup, jenž je třeba dodržet²²⁷. Tyto státy by nebyly ochotny cizí soudní rozhodnutí uznat, pokud by byl návrh na zahájení řízení doručen způsobem, který pokládají za porušení své suverenity. Ustanovení písm. c) bodu ii) toto stanovisko zohledňuje a uvádí, že dožádaný soud může uznání nebo výkon rozhodnutí odmítnout, pokud byl návrh na zahájení řízení žalovanému v dožádaném Státě doručen způsobem, který je neslučitelný se základními zásadami tohoto Státu týkajícími se doručování písemností. Na rozdíl od ostatních důvodů pro neuznání se ustanovení písm. c) bodu ii) vztahuje pouze na uznání nebo výkon ve Státě, v němž došlo k doručení.

188. Čtvrtá výjimka: podvod. Čtvrtá výjimka obsažená v písmenu d) se týká situace, kdy bylo soudního rozhodnutí dosaženo podvodem procesní povahy²²⁸. Podvodem je úmyslné nepoctivé jednání nebo úmyslné pochybení. Příkladem je situace, kdy žalobce návrh na zahájení řízení úmyslně doručí (nebo způsobí, aby byl doručen) na nesprávnou adresu; kdy žalobce úmyslně poskytne žalovanému nesprávné informace týkající se místa a času konání soudního jednání nebo kdy se některá strana snaží podplatit soudce, člena poroty nebo svědka či úmyslně zatají klíčové důkazy.

189. Pátá výjimka: veřejný pořádek. Pátá výjimka stanovená v písmenu e) se týká situace, kdy jsou uznání nebo výkon zjevně neslučitelné s veřejným pořádkem dožádaného Státu, zejména se jedná o případy, kdy konkrétní řízení vedoucí k soudnímu rozhodnutí bylo neslučitelné se základními zásadami tohoto Státu týkajícími se spravedlivého procesu. První část tohoto ustanovení má stanovit vysokou normu v souladu s ustanoveními článku 6. Druhá část má zaměřit pozornost na vážné procesní vady v daném případě²²⁹.

190. Bude ukázáno, že mezi posledními třemi výjimkami existuje značné překrývání, jelikož všechny zcela nebo částečně souvisejí se spravedlivým procesem. Pokud například kvůli podvodu ze strany žalobce nebyl

žalovanému doručen návrh na zahájení řízení a ten si nebyl řízení vědom, bylo by možno použít všechny výjimky stanovené v písmenech c), d) a e). Důvodem tohoto důrazu na spravedlivý proces je skutečnost, že v některých zemích jsou základní zásady spravedlivého procesu (nazývané rovněž řádné soudní řízení, přirozené právo nebo právo na spravedlivý proces) nařízeny ústavou²³⁰. V těchto zemích může být uznání cizího soudního rozhodnutí, jehož bylo dosaženo v řízení, v němž došlo k zásadnímu porušení těchto zásad, v rozporu s ústavou.

191. Šestá výjimka: protichůdná soudní rozhodnutí. Ustanovení písmen f) a g) se zabývají situací, kdy mezi rozhodnutím, o jehož uznání a výkon podle úmluvy se žádá, a jiným rozhodnutím vydaným mezi týmiž stranami, existuje rozpor. Tato ustanovení se použijí v případě, jsou-li tato dvě rozhodnutí v rozporu. Existuje však rozdíl v tom, jak ustanovení písm. f) a g) fungují.

192. Písmeno f) se zabývá případem, kdy bylo neslučitelné soudní rozhodnutí vydáno soudem v dožádaném Státě. V tomto případě má toto soudní rozhodnutí přednost bez ohledu na to, zda bylo vydáno jako první: dožádaný soud může upřednostnit rozhodnutí soudu ve vlastním Státě, a to i tehdy, bylo-li dotyčné rozhodnutí vydáno po rozhodnutí podle dohody o volbě soudu. Aby se toto ustanovení použilo, musí být strany stejné, nemusí se však jednat o stejnou věc.

193. Písmeno g) se zabývá situací, kdy obě soudní rozhodnutí vydaly cizí soudy. Uznání a výkon soudního rozhodnutí vydaného podle dohody o volbě práva lze odmítnout pouze tehdy, jsou-li splněny tyto požadavky: za prvé, rozhodnutí podle dohody o volbě soudu musí být vydáno po vydání protichůdného rozhodnutí; za druhé, strany musí být stejné²³¹; za třetí, věc musí být stejná a za čtvrté, protichůdné soudní rozhodnutí musí splňovat podmínky nezbytné pro jeho uznání v dožádaném státě.

Článek 10 Předběžné otázky

194. Zásada estoppel a cizí soudní rozhodnutí. Před tím, než může soud o návrhu žalobce rozhodnout, musí často rozhodnout o různých skutkových nebo právních otázkách jako o předběžných otázkách. Například ve sporech na základě licenční smlouvy k patentu musí případně rozhodnout o platnosti patentu. To představuje rozhodnutí o předběžné otázce. Toto rozhodnutí připravuje půdu pro konečné soudní rozhodnutí ohledně toho, zda žalovaný musí či nemusí zaplatit žalobci náhradu škody. Dožádaný soud musí toto konečné soudní rozhodnutí uznat, a je-li nařízeno zaplacení určité peněžní částky (např. licenční poplatky nebo náhrada škody), musí toto rozhodnutí vykonat (pokud bylo vydáno podle dohody o volbě soudu, na kterou se vztahuje úmluva);

²²⁷ Nejdůležitějším příkladem je *Haagská úmluva ze dne 15. listopadu 1965 o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních*. Viz rovněž nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech, Úř. věst. L 160, 2000, s. 37.

²²⁸ Pokud jde o podstatu, mohl by podvod spadat do výjimky v čl. 9 písm. e) týkající se veřejného pořádku. Úmluva se zabývá podvodem procesní povahy jako samostatným důvodem pro neuznání kvůli tomu, že v některých právních systémech nemusí být možné veřejný pořádek s ohledem na procesní podvod uplatnit.

²²⁹ Druhá část nemá omezovat první část: veřejný pořádek, jak se chápe v úmluvě, není omezen na procesní záležitosti. Dotyčné záležitosti však musí mít pro dožádaný Stát zásadní význam.

²³⁰ Pokud jde o Evropu, viz článek 6 Evropské úmluvy o lidských právech; pokud jde o USA, viz čtvrtý a pátý dodatek americké ústavy. Podobná ustanovení má mnoho jiných zemí.

²³¹ To platí i podle písmene f). Požadavek, že se musí jednat o stejné strany, je splněn, pokud strany, které jsou soudními rozhodnutími vázány, jsou stejné i v případě, jsou-li účastníci řízení jiní, je-li například jedno soudní rozhodnutí vydáno proti určité konkrétní osobě a druhé rozhodnutí proti nástupci této osoby.

vyžaduje však úmluva, aby uznal rozhodnutí o předběžné otázce?

195. Ve státech se systémem občanského práva má soudní rozhodnutí účinek pouze s ohledem na pravomocné usnesení – *dispositif* ve Francii a jeho ekvivalenty v ostatních právních systémech, například *Tenor* nebo *Spruch* v Německu a Rakousku. Ve světě zvykového práva naopak doktrína nazývaná různě jako *issue estoppel* (překážka uplatnění žalobního nároku)²³², *collateral estoppel* (nepřímá překážka) nebo *issue preclusion* (vyloučení věci)²³³ vyžaduje, aby soud za určitých okolností uznal rozhodnutí o předběžných otázkách vydaná v rámci předchozího soudního rozhodnutí. To může platit v případě, kdy bylo původní rozhodnutí vydáno soudem v témže Státě, i v případě, že bylo vydáno soudem v jiném Státě²³⁴. Úmluva uznání nebo výkon takového rozhodnutí o předběžné otázce nevyžaduje, nebrání však smluvním státům v tom, aby je uznaly podle svého práva.

196. **Rozhodnutí o předběžných otázkách.** Článek 10 se zabývá záležitostmi, o nichž bylo rozhodnuto jako o předběžných otázkách²³⁵. V prvním odstavci se uvádí, že pokud byla věc vyloučená podle čl. 2 odst. 2 nebo podle článku 21 předložena jako předběžná otázka, rozhodnutí o této otázce nebude podle úmluvy uznáno ani vykonáno. Vzhledem k tomu, co bylo uvedeno v předchozím bodě, může být toto ustanovení zbytečné; v případě rozhodnutí o předběžných otázkách ve věcech, které do oblasti úmluvy nespádají (zejména platnost některých práv duševního vlastnictví), je však tato otázka natolik důležitá, že se pokládalo za žádoucí, aby existovalo výslovné ustanovení. Ustanovení čl. 10 odst. 1 tudíž doplňuje ustanovení čl. 2 odst. 3, v němž je uvedeno, že z oblasti působnosti úmluvy nejsou řízení vyloučena jen z toho důvodu, že soud vydá rozhodnutí ve věci, která je vyloučena a která byla předložena jako předběžná otázka.

197. **Soudní rozhodnutí založená na předběžné otázce.** Ustanovení čl. 10 odst. 2 se nezabývá neuznáním rozhodnutí o předběžných otázkách, nýbrž neuznáním určitých soudních rozhodnutí nebo jejich částí, které jsou založeny na těchto rozhodnutích o předběžné otázce. Stanoví tedy další důvod neuznání, navíc k důvodům uvedeným v článku 9. Uvádí se v něm, že uznání nebo výkon soudního rozhodnutí mohou být odmítnuty, *jestliže* je toto rozhodnutí založeno na rozhodnutí ve věci vyloučené podle čl. 2 odst. 2²³⁶. Tato výjimka by se samozřejmě měla použít pouze tehdy, pokud by dožádaný soud rozhodl o předběžné otázce jinak. I s tímto omezením se jeví jako plošná výjimka; na oblast, ve které se použije nejpravděpodobněji (duševní vlastnictví), se však vztahuje důležitá výhrada uvedená v odstavci 3.

²³² Britská terminologie a terminologie Britského společenství národů používaná v systému zvykového práva.

²³³ Posledně dva uvedené výrazy pocházejí z terminologie USA.

²³⁴ Pokud jde o posledně uvedený případ, viz P. Barnett, *Res Judicata, Estoppel and Foreign Judgments*, Oxford University Press 2001.

²³⁵ Pokud jde o to, co se rozumí předběžnou otázkou, viz body 194 a 195, viz rovněž pozn. pod čarou č. 77.

²³⁶ Co se týká situace, kdy bylo soudní rozhodnutí založeno na věci, která je podle článku 21 vyloučena, viz čl. 10 odst. 4 a bod 202.

198. **Rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti práv duševního vlastnictví.** Bez zvláštních pravidel uvedených v čl. 10 odst. 3 by ustanovení čl. 10 odst. 2 platilo i v případě, je-li soudní rozhodnutí soudu původu založeno na rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti. Vzhledem k požadavku subjektů působících v oblasti duševního práva o co největší jasnost a kvůli skutečnosti, že s ohledem na duševní vlastnictví lze otázku rozporu jednoznačně vymezit, se diplomatické zasedání rozhodlo zabývat se touto konkrétní záležitostí v samostatném odstavci. Je-li proto soudní rozhodnutí založeno na rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti jiného práva duševního vlastnictví než autorských a souvisejících práv, je ustanovení čl. 10 odst. 2 upřesněno ustanovením čl. 10 odst. 3. Kromě důvodů uvedených v člancích 9 a 11 lze výkon nebo uznání takového soudního rozhodnutí podle čl. 10 odst. 2 odmítnout pouze v případě, jsou-li splněny podmínky stanovené v čl. 10 odst. 3.

199. **Písmeno a).** Podle písm. 10 odst. 3 písm. a) lze uznání nebo výkon soudního rozhodnutí odmítnout, *jestliže* je rozhodnutí o platnosti práva duševního vlastnictví neslučitelné se soudním rozhodnutím (nebo rozhodnutím příslušného úřadu, jako je patentový úřad) vydaným ve Státě, podle jehož práva toto právo duševního vlastnictví vzniklo²³⁷. To uznává výsadní postavení soudů (či jiných orgánů) tohoto Státu, kterým může být dožádaný Stát nebo třetí Stát. Pouze v případě, je-li rozhodnutí o předběžné otázce vydané soudem původu v rozporu se soudním rozhodnutím nebo rozhodnutím tohoto Státu, mohou ostatní Státy odmítnout uznání nebo výkon soudního rozhodnutí podle čl. 10 odst. 2.

200. **Fungování čl. 10 odst. 3 písm. a)** lze snáze pochopit na příkladu²³⁸. Předpokládejme, že strana A zažaluje stranu B ve Státě X a žádá, aby bylo straně B nařízeno uhradit licenční poplatky na základě licenční smlouvy k patentu, jež obsahuje výlučnou doložku o volbě soudu, která stanoví příslušnost soudů Státu X. Strana B na to reaguje tvrzením, že patent není platný. Pokud předpokládáme, že strana A má na licenční poplatky nárok pouze tehdy, je-li patent platný, bylo by tvrzení strany B náležitou obhajobou, pokud by je bylo možno dokázat; soud proto musí rozhodnout o platnosti patentu jako o předběžné otázce. Předpokládejme, že tomu tak je a že patent je platný. Soud vydá rozhodnutí ve prospěch strany A a přizná jí částku ve výši 1 milionu dolarů. Strana A poté zahájí řízení o výkonu tohoto soudního rozhodnutí podle úmluvy ve Státě Y. Pokud by v tomto případě existovalo rozhodnutí Státu, v němž byl patent zapsán (což může být Stát Y nebo třetí Stát Z), které by patent pokládalo za neplatný, nebylo by toto rozhodnutí v rozporu s rozhodnutím ve věci samé podle úmluvy (to pouze uvádí, že strana B musí straně A zaplatit částku ve výši 1 milion dolarů), nýbrž s rozhodnutím o předběžné otázce, podle něhož je patent

²³⁷ V případě zapsaného práva by to byl Stát, ve kterém bylo právo zapsáno, nebo Stát, o němž se usuzuje, že v něm došlo k zápisu, podle podmínek mezinárodní úmluvy.

²³⁸ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

platný. Jelikož toto rozhodnutí o předběžné otázce poskytuje logický předpoklad, na němž bylo založeno soudní rozhodnutí, existoval by mezi oběma soudními rozhodnutími rozpor, ačkoli by se jednalo o rozpor akcesorické povahy. Cílem čl. 10 odst. 3 je umožnit (nikoli však uložit povinnost) soudům Státu Y odmítnout uznání nebo výkon soudního rozhodnutí podle úmluvy za těchto okolností.

201. **Písmeno b).** Podle čl. 10 odst. 3 písm. b) lze uznání nebo výkon soudního rozhodnutí odložit²³⁹, pokud ve Státě, podle jehož práva právo duševního vlastnictví vzniklo, probíhá řízení týkající se platnosti tohoto práva duševního vlastnictví²⁴⁰. To dožádanému soudu dává pravomoc zastavit (přerušit) řízení o uznání nebo výkonu s cílem počkat na výsledek řízení o platnosti. Je-li rozhodnutí o platnosti v souladu s rozhodnutím soudu původu, nelze podle článku 10 uznání nebo výkon odmítnout; je-li neslučitelné, použije se ustanovení čl. 10 odst. 3 písm. a).

202. **Rozhodnutí o předběžné otázce týkající se věci vyloučené podle článku 21.** Odstavec 4 je naprosto stejný jako odstavec 2 kromě toho, že se týká soudního rozhodnutí založeného na rozhodnutí ve věci vyloučené podle prohlášení, které dožádaný Stát učinil podle článku 21. Nevztahuje se však na něj výhrada stanovená v odstavci 3: s ohledem na rozhodnutí o předběžné otázce týkající se platnosti práva duševního vlastnictví neexistuje žádné zvláštní pravidlo.

Článek 11 Náhrada škody

203. Článek 11 se zabývá náhradou škody. Umožňuje dožádanému soudu odmítnout uznání nebo výkon soudního rozhodnutí, pokud toto rozhodnutí přiznává náhradu škody, která žalobci nenahrazuje skutečně vzniklou ztrátu nebo újmu, a to v rozsahu, v jakém se tak stalo. Rovnocenným ustanovením v návrhu úmluvy z roku 2004 byl článek 15, který obsahoval podrobnější a složitější formulaci²⁴¹. Na diplomatickém zasedání

²³⁹ Úvodní část čl. 10 odst. 3 odkazuje na odmítnutí i odklad. Odmítnutí se obvykle použije podle písmena a) a odklad podle písmena b). I podle písmena b) však může dožádaný soud řízení zastavit, jestliže nemá pravomoc jej přerušit, pokud může oprávněný zahájit nové řízení poté, co bylo rozhodnuto o otázce platnosti.

²⁴⁰ Toto řízení může probíhat u příslušného soudu nebo u patentového úřadu či podobného orgánu.

²⁴¹ Článek 15 návrhu úmluvy z roku 2004, na který se odkazuje v bodě 205, zní takto:

„Článek 15 Náhrada škody

1. Soudní rozhodnutí, které přiznává jinou než kompenzační náhradu škody, včetně exemplární nebo represivní náhrady škody, je uznáno a vykonáno, pokud mohl soud v dožádaném Státě přiznat podobnou nebo srovnatelnou náhradu škody. Nic v tomto ustanovení dožádanému soudu nebrání v tom, aby rozhodnutí uznal a vykonal podle svého práva s ohledem na částku až do plné výše náhrady škody přiznané státem původu.

2. a) Pokud povinný po řízení, v němž měl oprávněný možnost být vyslechnut, přesvědčí dožádaný soud o tom, že za daných okolností, včetně okolností existujících ve Státě původu, byla přiznána neoprávněně nadměrná výše náhrady škody, mohou být uznání a výkon omezeny na nižší částku.

b) Dožádaný soud každopádně neuzná a nevykoná soudní rozhodnutí s částkou nižší, než je částka, kterou by bylo možno za stejných okolností, včetně okolností existujících ve Státě původu, přiznat v dožádaném Státě.

v roce 2005 bylo schváleno vyškrtnutí tohoto ustanovení a jeho nahrazení jednoduššími ustanoveními článku 11. Důvody jsou vysvětleny níže v prohlášení, které pracovní skupina schválila při jeho vypracovávání.

204. Článek 11 odkazuje na exemplární a represivní náhradu škody. Tyto dva pojmy znamenají stejnou věc: odkazují na náhradu škody, která má potrestat žalovaného a odradit jeho i jiné osoby, aby v budoucnu učinily něco podobného. To může kontrastovat s kompenzační náhradou škody, která má žalobce odškodnit za vzniklou ztrátu, tj. zajistit, aby byl ve stejném postavení, v jakém by se nacházel, pokud by k protiprávnímu jednání nedošlo.

205. Na diplomatickém zasedání v roce 2005 schválili členové pracovní skupiny, která vypracovala článek 11, toto prohlášení přijaté zasedáním²⁴²:

„a) Začněme základní a nikdy nezpochybněnou zásadou: soudní rozhodnutí přiznávající náhradu škody spadají do oblasti působnosti úmluvy. Soudní rozhodnutí vydané soudem určeným ve výlučné dohodě o volbě soudu, jež zcela nebo částečně přiznává žalobci náhradu škody, bude uznáno a vykonáno podle úmluvy ve všech smluvních státech. Jelikož se tato soudní rozhodnutí neliší od ostatních rozhodnutí spadajících do oblasti působnosti úmluvy, použije se bez jakýchkoli omezení článek 8. To znamená jak povinnost rozhodnutí uznat a vykonat, tak i veškeré důvody pro odmítnutí.

b) Během jednání bylo zřejmé, že některé delegace mají problém s rozhodnutími přiznávajícími náhradu škody, která značně přesahuje skutečnou ztrátu žalobce. Důležitým příkladem je exemplární nebo represivní náhrada škody. Některé delegace se domnívaly, že by tyto problémy mohla vyřešit výjimka stanovená v čl. 9 písm. e) týkající se veřejného pořádku, jiné však objasnilly, že vzhledem k jejich omezené koncepci veřejného pořádku to není možné. Bylo proto dohodnuto, že by měl existovat *dodatečný důvod pro odmítnutí soudních rozhodnutí o náhradě škody*. Jedná se o *nový článek 11*. Stejně jako v případě všech ostatních důvodů pro odmítnutí je nutno i toto ustanovení vykládat a uplatňovat pokud možno restriktivně.

c) Článek 11 je založen na *nesporné prvořadě funkci náhrady škody*: měla by poskytnout náhradu za skutečnou ztrátu. Nové ustanovení čl. 11 odst. 1 proto uvádí, že uznání a výkon soudního rozhodnutí mohou být odmítnuty, pokud toto rozhodnutí *přiznává náhradu škody, která straně nenahrazuje skutečně vzniklou ztrátu nebo újmu*, a to v rozsahu, v jakém se tak stalo. Je třeba uvést, že anglické slovo „actual“ má jiný význam než

3. Při uplatňování výše uvedených odstavců přihlédne dožádaný soud k tomu, zda a v jakém rozsahu výše náhrady škody přiznaná soudem původu slouží k pokrytí nákladů řízení.“

²⁴² Viz zápis č. 19 z dvacátého zasedání, komise II, bod 13 a 14. Členy pracovní skupiny byli delegáti a zástupci Austrálie, Rakouska, Kanady, Číny, Evropského společenství, Německa, Japonska, Nového Zélandu, Ruské federace, Švýcarska, Spojeného království a Spojených států amerických. Předsedou byl pan Gottfried Musger (Rakousko). V následujícím textu byly odkazy na jednotlivé články (jež původně vycházely z návrhu úmluvy z roku 2004) změněny tak, aby odpovídaly číslování přijatému v konečném znění.

francouzské slovo „*actuel*“ (jež není ve francouzském znění použito); takže zahrnuty jsou i budoucí ztráty.

d) To *neznamená*, že dožádaný soud může přezkoumat, zda by mohl přiznat stejnou výši náhrady škody, či nikoli. *Práh je mnohem vyšší*. Článek 11 se použije pouze tehdy, je-li ze soudního rozhodnutí *zřejmé*, že se přiznaná náhrada jeví jako mnohem vyšší než skutečná ztráta nebo újma. To se vztahuje zejména na exemplární nebo represivní náhradu škody. Tyto druhy náhrady škody jsou proto výslovně zmíněny. Ve výjimečných případech však může do oblasti působnosti tohoto ustanovení spadat i náhrada škody, kterou soud původu označí jako kompenzační.

e) Toto ustanovení pokládá za odškodnění za skutečnou ztrátu nebo újmu i náhradu škody, která je přiznána na základě dohody stran (smluvní náhrada škody) nebo na základě zákona (zákonné odškodnění). Co se týká takovéto náhrady škody, dožádaný soud může uznání a výkon odmítnout pouze tehdy, má-li tato náhrada škody žalovaného spíše potrestat než stanovit přiměřený odhad náležité výše odškodnění.

f) Nebylo by správné ptát se, zda musí dožádaný soud použít právo Státu původu, nebo právo dožádaného Státu. Článek 11 obsahuje samostatný pojem. Toto ustanovení *uplatňuje* samozřejmě *dožádaný* soud, ale jeho použití *nevede* jednoduše k uplatnění práva dožádaného Státu týkajícího se náhrady škody.

g) Uznání a výkon lze odmítnout pouze tehdy, *pokud* rozhodnutí přesahuje skutečně vzniklou ztrátu nebo újmu. Pro většinu delegací to již může být logickým důsledkem omezeného účelu tohoto ustanovení. Je však vhodné to výslovně uvést. To zabrání „přístupu vše, nebo nic“, který některé právní systémy uplatňují na výjimku týkající se veřejného pořádku.

h) Odstavec 1 i odstavec 2 starého článku 15 obsahovaly velmi *důmyslná pravidla* týkající se toho, jakou výši náhrady škody přiznané soudem původu je nutno uznat a vykonat *v každém případě*. Pracovní skupina se domnívala, že by to mohlo být pokládáno za vyslání špatného vzkazu. Článek 11 umožňuje přezkum pouze s ohledem na to, zda soudní rozhodnutí přiznává náhradu škody, která nenahrazuje skutečně vzniklou ztrátu; neumožňuje jiný přezkum ve věci samé. Stejně jako všechny ostatní důvody odmítnutí se použije pouze výjimečně. Přílišné využívání s ohledem na tyto případy by jim přisoudilo přílišný politický význam.

i) Článek 11 neukládá soudu *povinnost* odmítnout uznání a výkon. To je zjevné z jeho znění – soud *může odmítnout* – a je to v souladu s obecným přístupem v článku 9. Toto ustanovení proto nijak neomezuje uznání a výkon rozhodnutí o přiznání náhrady škody podle vnitrostátního práva či jiných mezinárodních nástrojů a umožňuje (nikoli vyžaduje) uznání a výkon podle úmluvy. Pracovní skupina se opět domnívala, že by výslovné ustanovení přisoudilo otázce náhrady škody příliš velký význam.

j) Ustanovení čl. 11 odst. 2 odpovídá starému čl. 15 odst. 3. Podle čl. 11 odst. 1 by bylo možno tvrdit, že náhrada škody určená k pokrytí nákladů řízení

nenahrazuje skutečně vzniklou ztrátu. To by v kontextu srovnání bylo samozřejmě chybné. Je však vhodné uvést v ustanovení výslovný odkaz na tuto záležitost. Tento odkaz neobsahuje tvrdé pravidlo; skutečnost, že náhrada škody má pokrýt náklady řízení, má být pouze zohledněna.

k) Shrnutí: nový článek 11 je kratší než starý článek 15, je více v souladu s celkovou koncepcí úmluvy a zabývá se konkrétními záležitostmi, aniž by přidával složitá a důmyslná pravidla, jež by mohla být pochopena nesprávně. Pracovní skupina proto navrhuje přijmout toto ustanovení.“

Článek 12 Soudní smíry (transactions judiciaires)

206. Článek 12 stanoví, že smíry, které soud smluvního státu určený ve výlučné dohodě o volbě soudu schválil nebo které byly uzavřeny před daným soudem v průběhu řízení a které jsou ve Státě původu vykonatelné stejně jako soudní rozhodnutí, se vykonávají podle úmluvy za stejných podmínek jako soudní rozhodnutí²⁴³. Je-li zahájeno vykonávací řízení, musí osoba, která řízení zahajuje, předložit dokumenty nezbytné pro zjištění, že soudní smír je ve Státě původu vykonatelný za stejných podmínek jako soudní rozhodnutí²⁴⁴.

207. Tento smír se někdy nazývá „soudním smírem“, v překladu do francouzštiny „*transaction judiciaire*“. Ve smyslu, v jakém je tento pojem použit zde, nejsou soudní smíry ve světě zvykového práva známy²⁴⁵. Ve Francii a jiných zemích se systémem občanského práva se jedná o smlouvy uzavřené před soudcem, kterým strany ukončují soudní spor a obvykle činí vzájemné ústupky. Strany předloží svou dohodu soudci, který ji zaznamená v úřední listině. Tyto dohody mají obvykle některé či dokonce všechny účinky konečného soudního rozhodnutí. Soudní smír se liší od soudem schválené dohody (*consent order*) ve smyslu zvykového práva (příkaz vydaný soudem se souhlasem obou stran), jelikož soudem schválená dohoda představuje soudní rozhodnutí a může být jako taková uznána a vykonána podle článku 8 úmluvy. Soudní smír se na druhou stranu liší od mimosoudního vyrovnání, jelikož je učiněn před soudcem, ukončuje řízení a je obvykle vykonatelný za stejných podmínek jako soudní rozhodnutí. Z těchto důvodů mu bylo v úmluvě věnováno zvláštní ustanovení.

208. Článek 12 neumožňuje uznání soudních smírů, nýbrž pouze jejich výkon²⁴⁶. Význam tohoto lze nejlépe vysvětlit na příkladu²⁴⁷. Předpokládejme, že strany A a B uzavřou smlouvu s výlučnou doložkou o volbě soudu ve prospěch soudů státu X. Poté strana A zažaluje stranu B u

²⁴³ Rovnocenným ustanovením v předběžném návrhu úmluvy z roku 1999 je článek 36. Příslušný komentář v Nyghově a Pocarově zprávě je uveden na s. 116 a 117. Viz rovněž Haagská úmluva ze dne 1. února 1971 o příslušnosti a uznávání a výkonu cizích rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, článek 19.

²⁴⁴ Čl. 13 odst. 1 písm. e).

²⁴⁵ Ve smyslu použitým v článku 12 se pojem „smír“ nevztahuje na narovnání ve smyslu zvykového práva.

²⁴⁶ Pokud jde o rozdíl mezi uznáním a výkonem, viz bod 170.

²⁴⁷ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

soudu v tomto Státě o částku ve výši 1 000 eur, která je podle jejího tvrzení splatná na základě smlouvy. Strany poté uzavřou soudní smír, podle něhož strana B souhlasí s tím, že straně A zaplatí částku ve výši 800 eur, přičemž Stát X je Státem, kde to lze učinit.

209. Pokud strana B nezaplatí, může strana A zahájit řízení o výkonu smíru ve Státě Y, jiném smluvním státě. Na toto řízení se bude vztahovat článek 12 úmluvy. Předpokládejme však, že strana B zaplatí příslušnou částku v souladu se smírem, aniž by bylo zapotřebí vykonávacího řízení. Pokud však strana A podá novou žalobu týkající se zbývajících částky ve výši 200 eur u soudu ve Státě Y, nemůže strana B požádat soud, aby uznal smír podle úmluvy jako procesní námitku proti žalobě (což by v některých právních systémech znamenalo, že žaloba je nepřipustná). Úmluva toto neumožňuje, především z toho důvodu, že se účinky smíru mezi jednotlivými právními systémy velmi liší. Úmluva však nevylučuje, aby soud zacházel se smírem jako se smluvními důvody obhajoby v řízení ve věci samé.

Článek 13 *Dokumenty, které je třeba předložit*

210. V čl. 13 odst. 1 jsou uvedeny dokumenty, které musí předložit strana domáhající se uznání nebo žádající o výkon rozhodnutí podle úmluvy.²⁴⁸ Skutečnost, že uznání je uvedeno v hlavní části článku 13, neznamená, že musí existovat nějaký zvláštní postup.²⁴⁹ I v právních systémech, v nichž žádný zvláštní postup neexistuje, musí strana žádající o uznání předložit dokumenty stanovené v článku 13, pokud druhá strana výkon soudního rozhodnutí napadne.

211. V čl. 13 odst. 1 písm. a) se vyžaduje předložení úplného a ověřeného popisu soudního rozhodnutí. To se vztahuje na celé soudní rozhodnutí (včetně případného odůvodnění soudu), a nikoli jen na pravomocné usnesení (*dispositif*). V čl. 13 odst. 1 písm. b) se vyžaduje předložení výlučné dohody o volbě soudu, jejího ověřeného popisu nebo jiného důkazu o její existenci. Slovní spojení „nebo důkazu o její existenci“ bylo vloženo především s cílem umožnit dohody uzavřené elektronickými prostředky. V případě těchto dohod není obvykle možné předložit samotnou „dohodu“. V čl. 13 odst. 1 písm. c) se vyžaduje písemný doklad o doručení podání žalovanému, vztahuje se to však pouze na případ vydání soudního rozhodnutí pro zmeškání. V ostatních případech se předpokládá, že žalovanému bylo podání doručeno, pokud nepředloží důkazy prokazující opak. Důsledky nepředložení požadovaných dokumentů určuje právo dožádaného Státu. Je však třeba zamezit přílišnému formalismu: jestliže povinný nebyl poškozen, měl by mít oprávněnou možnost opomenutí napravit.

212. V čl. 13 odst. 2 je stanoveno, že dožádaný soud může požadovat předložení dalších dokumentů, je-li to nezbytné k ověření, zda jsou splněny požadavky stanovené v kapitole III úmluvy. To objasňuje, že seznam

v odstavci 1 není úplný. Je však třeba zamezit zbytečné zátěži uložené stranám.

213. Ustanovení čl. 13 odst. 3 umožňuje osobě žádající o uznání nebo výkon soudního rozhodnutí podle úmluvy použít formulář, který doporučila a zveřejnila Haagská konference o mezinárodním právu soukromém. Tento formulář je obsažen v příloze úmluvy. Zvláštní komise Haagské konference jej může pozměnit²⁵⁰. Použití formuláře není povinné. Informace v něm obsažené může dožádaný soud použít, pokud nejsou vzneseny námitky. I v případě, že nebyla vznesena námitka, však nejsou tyto informace rozhodující: dožádaný soud může rozhodnout v dané věci na základě veškerých důkazů, které má k dispozici.

214. V čl. 13 odst. 4 je stanoveno, že pokud nejsou listiny uvedené v článku 13 v úředním jazyce dožádaného státu, musí být opatřeny ověřeným překladem do úředního jazyka, pokud právo dožádaného státu nestanoví jinak. Státy mohou proto ve svých prováděcích právních předpisech nebo procesním právu stanovit, že překlad není nutný vůbec, nebo že postačuje neoficiální překlad, a to i neověřený.

Článek 14 *Postup*²⁵¹

215. Článek 14 stanoví, že postup uznání, prohlášení vykonatelnosti nebo registrace za účelem výkonu a výkon soudního rozhodnutí se řídí právem dožádaného Státu, pokud úmluva nestanoví jinak²⁵². Jestliže právo dožádaného Státu neobsahuje žádné ustanovení o zvláštním postupu uznání (na rozdíl od výkonu) cizího soudního rozhodnutí, bude soudní rozhodnutí podle článku 8 úmluvy uznáno automaticky ze zákona. Vnitrostátní procesní právo samozřejmě neuvádí důvody, na jejichž základě lze uznání nebo výkon odmítnout. Ty jsou upraveny výhradně v úmluvě: viz čl. 8 odst. 1 (druhá věta).

216. Ve všech řízeních, na něž se vztahuje článek 14, musí dožádaný soud jednat bez prodlení. To znamená, že soud musí použít nejrychlejší postup, který je k dispozici. Smluvní státy by měly uvážit možné způsoby použití tohoto ustanovení, aby se zabránilo zbytečným prodlevám.

Článek 15 *Oddělitelnost*

217. Článek 15 umožňuje uznání a výkon oddělitelně části soudního rozhodnutí, je-li o uznání nebo výkon pouze dané části rozhodnutí žádáno nebo je-li podle úmluvy uznatelná nebo vykonatelná pouze část rozhodnutí²⁵³. Pokud není například na základě článku 11 vykonáno rozhodnutí o přiznání represivní náhrady škody, musí být zbývajících část rozhodnutí o přiznání

²⁴⁸ Toto ustanovení je podobné čl. 29 odst. 1 písm. a) až c) v předběžném návrhu úmluvy z roku 1999. Příslušný komentář v Nyghově a Pocarově zprávě je uveden na s. 109 a 110.

²⁴⁹ Viz bod 215.

²⁵⁰ Viz rovněž článek 24 a připomínky v bodě 257.

²⁵¹ Co se týká ostatních procesních záležitostí, viz body 88 až 92 a bod 138.

²⁵² Vyjma čistě slovních úprav se jedná o stejný článek jako článek 30 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999. Komentář k tomuto článku je uveden na s. 100 Nyghovy a Pocarovy zprávy.

²⁵³ Rovnocenným ustanovením v předběžném návrhu úmluvy z roku 1999 je článek 34. Komentář k tomuto ustanovení je uveden na s. 115 Nyghovy a Pocarovy zprávy.

náhrady škody vykonána, jsou-li splněny požadavky článku 8. Aby byla dotyčná část oddělitelná, musí mít samostatnou existenci: to bude obvykle záviset na tom, zda by výkon pouze této části soudního rozhodnutí podstatně změnil povinnosti stran²⁵⁴. Jelikož to závisí na právní normě, je třeba použít právo dožádaného soudu²⁵⁵.

Článek 16 *Přechodná ustanovení*

218. Základní pravidlo. Článek 16 obsahuje přechodná ustanovení²⁵⁶. Základním pravidlem stanoveným v čl. 16 odst. 1 je to, že se úmluva vztahuje na výlučné dohody o volbě soudu uzavřené po jejím vstupu v platnost pro Stát zvoleného soudu. Podle tohoto pravidla není datum zahájení řízení podstatné.

219. Dodatečné pravidlo. Koná-li se řízení ve Státě zvoleného soudu, je jediným použitelným pravidlem základní pravidlo stanovené v čl. 16 odst. 1. Koná-li se však řízení v jiném Státě (podle článku 6 nebo podle ustanovení o uznání a výkonu obsažených v kapitole III), musí být splněno i dodatečné pravidlo stanovené v čl. 16 odst. 2. Podle tohoto pravidla se úmluva nevztahuje na řízení zahájená před jejím vstupem v platnost pro Stát soudu, u kterého bylo řízení zahájeno. To znamená, že je-li řízení zahájeno u jiného soudu, než je zvolený soud, úmluva se nepoužije, ledaže a) dohoda o volbě soudu byla uzavřena po vstupu úmluvy v platnost pro Stát zvoleného soudu *a zároveň* b) řízení bylo zahájeno po vstupu úmluvy v platnost pro Stát, v němž byla podána žaloba.

220. Účinek těchto dvou pravidel lze ozřejmit na níže uvedených příkladech. Předpokládejme, že pro Stát P vstoupí úmluva v platnost dne 1. ledna 2008 a pro Stát R dne 1. července 2008. Strany X a Y uzavřou výlučnou dohodu o volbě soudu, která určuje soudy Státu P.

- **Příklad č. 1:** Dohoda o volbě soudu je uzavřena dne 1. prosince 2007 a strana X zahájí řízení u soudů ve Státě P dne 1. července 2008. Úmluva se nepoužije, jelikož dohoda o volbě soudu byla uzavřena před vstupem úmluvy v platnost pro Stát P, Stát zvoleného soudu, ačkoliv řízení bylo zahájeno po tomto dni. Soudy Státu P nemusí podle článku 5 danou věc projednat.
- **Příklad č. 2:** Dohoda o volbě soudu je uzavřena dne 15. ledna 2008. Dne 1. března 2008 zahájí strana Y řízení, na které se vztahuje dohoda, u soudů ve Státě P. Dne 1. dubna 2008 vydá soud rozhodnutí pro zmeškání, které je vykonatelné ve Státě P. Dne 1. srpna 2008 zahájí strana Y vykonávací řízení ve Státě R. Jelikož byla dohoda o volbě soudu uzavřena po vstupu úmluvy v platnost pro Stát P (Stát zvoleného soudu) a v době zahájení vykonávacího řízení platila úmluva pro Stát

R (dožádaný Stát), bude se na výkon úmluva vztahovat.

- **Příklad č. 3:** Dohoda o volbě soudu je uzavřena dne 15. ledna 2008. Dne 1. června 2008 zahájí strana Y řízení, na něž se vztahuje dohoda, u soudů Státu R. Ačkoli úmluva vstoupila pro Stát R v platnost dne 1. července 2008, nebrání článek 6 úmluvy soudům Státu R v projednání dané věci, jelikož řízení bylo zahájeno před vstupem úmluvy v platnost pro Stát R, ačkoli dohoda byla uzavřena po vstupu úmluvy v platnost pro Stát P, Stát zvoleného soudu.

Článek 17 *Pojišťovací a zajišťovací smlouvy*²⁵⁷

221. Pojištění není jednou z věcí, které jsou z oblasti působnosti úmluvy vyloučeny podle článku 2: úmluva se na ně plně vztahuje²⁵⁸. To platí i v případě, že pojištěné riziko souvisí s věcí, která sama do oblasti působnosti úmluvy nespadá, a to z toho důvodu, že je vyloučena podle článku 2, nebo kvůli prohlášení podle článku 21. To objasňuje ustanovení čl. 17 odst. 1. Je v něm uvedeno, že řízení podle pojišťovací nebo zajišťovací smlouvy nejsou z oblasti působnosti této úmluvy vyloučena na základě toho, že se pojišťovací nebo zajišťovací smlouva týká věci, na kterou se tato úmluva nevztahuje²⁵⁹. Ačkoli je tudíž například přeprava zboží po moři z oblasti působnosti úmluvy vyloučena²⁶⁰, smlouva o pojištění zboží, které má být přepraveno po moři, do její oblasti působnosti spadá.

222. Příklad²⁶¹: Předpokládejme, že pojišťovna se sídlem ve Francii uzavře pojišťovací smlouvu se společností Y se sídlem v Kanadě, podle níž pojišťovna odškodní společnost Y za veškeré škody na zboží, k nimž může dojít během přepravy z Rotterdamu do New Yorku. Pojišťovací smlouva obsahuje dohodu o volbě soudu, která přiznává výlučnou příslušnost soudům ve Francii. Během tranzitu je zboží poškozeno; pojišťovna však odmítne plnit. Řízení zahájené společností Y (pojištěným) proti pojišťovně podle pojišťovací smlouvy bude spadat do výlučné pravomoci soudů ve Francii. Ačkoli je přeprava zboží z oblasti působnosti úmluvy podle čl. 2 odst. 2 písm. f) vyloučena, řízení na základě smlouvy o pojištění tohoto zboží vyloučeno není: čl. 17 odst. 1.

223. Druhý odstavec článku 17 se zabývá uznáním a výkonem soudních rozhodnutí, která se týkají existence či neexistence odpovědnosti podle podmínek pojišťovací nebo zajišťovací smlouvy. Toto ustanovení uvádí, že uznání a výkon soudního rozhodnutí, které se týká odpovědnosti podle podmínek pojišťovací nebo

²⁵⁴ Nyghova a Pocarova zpráva, s. 115.

²⁵⁵ Tamtéž.

²⁵⁶ Pravidla uvedená v článku 16 se nevztahují na prohlášení týkající se nevýlučných dohod o volbě soudu podle článku 22: viz body 253 a 254.

²⁵⁷ V bodech 221 až 227 zahrnují odkazy na pojištění i zajištění.

²⁵⁸ Pokud jde o menší výjimku, viz pozn. pod čarou č. 75 (přímá žaloba zraněného zaměstnance na pojistitele zaměstnavatele).

²⁵⁹ Úmluva se na druhou stranu na řízení podle pojišťovací smlouvy nevztahuje, pokud Stát učinil prohlášení podle článku 21 k vyloučení „záležitosti týkajících se pojištění“ z úmluvy.

²⁶⁰ Čl. 2 odst. 2 písm. f).

²⁶¹ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

zajišťovací smlouvy, nemohou být omezeny nebo odmítnuty na základě toho, že povinnosti podle dané smlouvy zahrnují povinnost odškodnit pojištěného nebo zajištěného v souvislosti s a) věcí, na kterou se tato úmluva nevztahuje, nebo b) rozhodnutím o přiznání náhrady škody, na kterou by se mohl vztahovat článek 11.

224. Ustanovení čl. 17 odst. 2 písm. a) by se vztahovalo na situace, kdy pojišťovací smlouva souvisí s rizikem, které samo do oblasti působnosti úmluvy nespadá, a to z toho důvodu, že je vyloučeno podle článku 2, nebo kvůli prohlášení podle článku 21. Proto víceméně opakuje pravidlo v odstavci 1.

225. Ustanovení čl. 17 odst. 2 písm. b) se zabývá rozhodnutími týkajícími se povinnosti pojišťovny odškodnit pojištěného nebo zajištěného s ohledem na přiznání náhrady škody, na kterou se může vztahovat článek 11. Jak bylo objasněno výše²⁶², článek 11 se týká uznání nebo výkonu rozhodnutí o přiznání jiné než kompenzační náhrady škody; za určitých okolností umožňuje dožádanému soudu odmítnout zcela nebo částečně uznání či výkon části rozhodnutí týkající se přiznání jiné než kompenzační náhrady škody. Takovéto rozhodnutí je nutno odlišit od rozhodnutí týkajícího se pojišťovací smlouvy, v níž se pojišťovna zavazuje odškodnit pojištěného s ohledem na povinnost zaplatit jinou než kompenzační náhradu škody. Skutečnost, že rozhodnutí o náhradě škody vydané v řízení mezi třetí stranou a pojištěným nemusí být vykonáno (zcela nebo částečně) podle článku 11 (jelikož se jedná o jinou než kompenzační náhradu škody), neznamená, že lze odmítnout uznání soudního rozhodnutí vydaného v řízení mezi pojištěným a jeho pojišťovnou, podle něhož musí pojišťovna odškodnit pojištěného s ohledem na zaplacení takovéto náhrady škody.

226. **Příklad²⁶³:** Předpokládejme, že pojišťovna se sídlem v Kanadě uzavře s osobou, která má bydliště v Anglii („pojištěný“), pojišťovací smlouvu, podle níž pojišťovna odškodní pojištěného s ohledem na povinnost odškodnit třetí osoby za osobní újmu, včetně povinnosti zaplatit represivní náhradu škody²⁶⁴. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu ve prospěch soudů Anglie. Třetí strana poté zažaluje pojištěného o náhradu osobní újmy v Anglii a soud přizná třetí straně kompenzační náhradu škody ve výši 1 milionu liber a represivní náhradu škody ve výši 1 milionu liber. Pojišťovna odmítne pojištěného odškodnit. Pojištěný zažaluje pojišťovnu v Anglii, přičemž se spoléhá na doložku o volbě soudu. Soud vydá soudní rozhodnutí v neprospěch pojišťovny s částkou ve výši 2 miliony liber. Pojištěný může vykonat rozhodnutí v neprospěch pojišťovny s ohledem na částku v celé výši v Kanadě. Není podstatné, že podle čl. 2 odst. 2 písm. j) jsou nároky na náhradu osobní újmy uplatněné fyzickými osobami z oblasti působnosti úmluvy vyloučeny (čl. 17 odst. 2 písm. a)), nebo že podle článku 11 nemusí soud v Kanadě vykonat část rozhodnutí o represivní náhradě

škody mezi třetí stranou a pojištěným (pokud soud založil svou příslušnost na dohodě o volbě soudu) (čl. 17 odst. 2 písm. b)).

227. **Represivní náhrada škody uložená pojistiteli.** Pokud však ve výše uvedeném příkladě soud v řízení mezi pojištěným a pojišťovnou v Anglii pojišťovně nařídil, aby pojištěnému zaplatila nejen částku ve výši 2 milionů liber, nýbrž přiznal pojištěnému i dodatečnou represivní náhradu škody ve výši 1 milionu liber (jelikož pojišťovna neposkytla pojištěnému plnění na základě jeho žádosti, a to bez jakéhokoli odůvodnění); nespádala by tato dodatečná částka ve výši 1 milionu liber do oblasti působnosti čl. 17 odst. 2 písm. b). Pokud by byly splněny požadavky článku 11, neměly by soudy v Kanadě povinnost vykonat rozhodnutí o přiznání této dodatečné částky podle úmluvy.

Článek 18 Osvobození od ověřování

228. V článku 18 je stanoveno, že veškeré dokumenty předávané nebo doručované podle této úmluvy jsou osvobozeny od ověřování nebo jiných obdobných formalit, včetně apostily²⁶⁵.

Článek 19 Prohlášení omezující příslušnost

229. Zásadou úmluvy je vyloučit z oblasti působnosti zcela vnitrostátní situace. Tuto zásadu naplňuje článek 1. Článek 19 sleduje opačnou zásadu: umožňuje Státu prohlásit, že jeho soudy nepoužijí článek 5 úmluvy na věci, které jsou zcela cizí. Tento článek stanoví, že Stát může prohlásit, že jeho soudy mohou odmítnout rozhodovat spory, na které se vztahuje výlučná dohoda o volbě soudu, jestliže s výjimkou místa zvoleného soudu neexistuje mezi daným státem a stranami nebo předmětem sporu žádná souvislost²⁶⁶.

230. V praxi si strany někdy zvolí soudy Státu, k němuž nemají žádný vztah a s nímž nemá žádnou souvislost ani skutková podstata dané věci. Důvodem je skutečnost, že se žádná ze stran nechce obrátit na soudy ve Státě druhé strany; proto se dohodnou na volbě soudů neutrálního Státu. Některé země toto vítají²⁶⁷. Jiné se domnívají, že to jejich soudní systémy nepřiměřeně zatěžuje. Účelem článku 19 je vyhovět Státům v posledně uvedené kategorii.

²⁶⁵ To odpovídá čl. 29 odst. 2 předběžného návrhu úmluvy z roku 1999. Komentář k tomuto ustanovení je v Nyghově a Pocarově zprávě uveden na s. 110, kde se konstatuje, že se jedná o praxi, která je v rámci Haagských úmluv náležitě zavedena.

²⁶⁶ Jelikož je v úmluvě použito slovní spojení „mohou odmítnout“, mají soudy Státu, který učinil takovéto prohlášení, určitý prostor pro uvážení, zda příslušnost uplatní či neuplatní. V právních systémech, v nichž soudy mají obecně určitý prostor pro uvážení při rozhodování, zda příslušnost uplatní či neuplatní, to nezpůsobuje problémy. V právních systémech, v nichž tomu tak není, mohou být přijaty právní předpisy, které soudům přiznávají určitou rozhodovací pravomoc podle článku 19. Rozhodovací pravomoc, kterou připouští článek 19, může uplatnit i zákonodárce, přičemž v tomto případě by samotné právní předpisy určovaly, za jakých podmínek soudy odmítnou projednání dané věci.

²⁶⁷ Anglické soudy byly například mnoho let ochotny projednávat takovéto případy a v roce 1984 přijal New York zvláštní předpisy, které toto usnadňují v případě, že se transakce týká částky ve výši nejméně 1 milionu amerických dolarů: viz *New York Civil Practice Law and Rules*, Pravidlo 327(b) a *New York General Obligations Law* § 5-1402.

²⁶² Viz body 203 až 205.

²⁶³ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

²⁶⁴ To, zda se tato zásada vztahuje na náhradu škody, bude záviset na podmínkách, jak je vykládá rozhodné právo.

231. Článek 20 uvádí, že Stát může prohlásit, že jeho soudy mohou odmítnout uznat nebo vykonat rozhodnutí vydané soudem jiného smluvního státu, jestliže strany měly bydliště v dožádaném Státě a jestliže vztah stran a veškeré další prvky spojené se sporem, jiné než místo zvoleného soudu, souvisely pouze s dožádaným Státem²⁶⁸. Toto ustanovení sleduje zásadu (projednanou výše) spočívající v tom, že z oblasti platnosti úmluvy jsou zcela vyloučeny vnitrostátní situace.

232. Pro pochopení účelu článku 20 je třeba mít na paměti, že se úmluva vztahuje pouze na mezinárodní věci²⁶⁹. Definice pojmu „mezinárodní“ za tímto účelem se však liší v závislosti na tom, zda se zvažuje příslušnost²⁷⁰, nebo uznání a výkon soudního rozhodnutí²⁷¹. Pro účely příslušnosti se jedná o mezinárodní věc, pokud strany nemají bydliště nebo sídlo v témže smluvním státě a veškeré další prvky týkající se sporu (bez ohledu na místo zvoleného soudu) nesouvisí pouze s tímto Státem. Pro účely uznání a výkonu je však věc vždy mezinárodní, pokud soudní rozhodnutí vydal soud v jiném Státě, než je Stát, ve kterém se žádá uznání a výkon. To znamená, že věc, která je při projednávání vnitrostátní, se stává mezinárodní, je-li řízení o výkonu zahájeno v jiném Státě. Účelem článku 20 je smluvním státům umožnit, aby prohlásily, že neuznají ani nevykonají takovéto soudní rozhodnutí, pokud by se jednalo o zcela vnitrostátní věc, bylo-li by původní řízení zahájeno u jeho soudů.

233. **Příklad**²⁷²: Předpokládejme, že strany mají bydliště ve Státě A a veškeré ostatní příslušné prvky souvisejí pouze s tímto Státem. Tyto strany se dohodnou, že výlučnou příslušnost bude mít soud ve Státě B. Pokud jedna z nich zahájí řízení u soudu ve Státě A, není tento soud povinen odmítnout příslušnost podle článku 6: úmluva by nebyla použitelná, jelikož daná věc není podle čl. 1 odst. 2 mezinárodní. Pokud by však bylo řízení zahájeno ve Státě B, musel by Stát A podle článku 8 výsledné soudní rozhodnutí uznat: věc by se stala mezinárodní podle čl. 1 odst. 3. Článek 20 umožňuje, aby Státy toto změnilo učiněním příslušného prohlášení. Pokud tak učiní, nemusí Stát A soudní rozhodnutí uznat.

Článek 21 Prohlášení týkající se konkrétních věcí

234. Připomíná se, že ustanovení čl. 2 odst. 2 některé věci z oblasti působnosti úmluvy vylučují. Článek 21 jednotlivým smluvním státům umožňuje tento seznam s ohledem na ně rozšířit, a to učiněním příslušného prohlášení. V tomto článku je stanoveno, že pokud má Stát významný zájem tuto úmluvu neuplatnit na určitou konkrétní věc, může prohlásit, že se úmluva na danou věc

nevztahuje²⁷³. Stát činící toto prohlášení zajistí, aby působnost prohlášení nebyla širší, než je nezbytné, a aby konkrétní vyloučená věc byla jasně a přesně vymezena²⁷⁴. Je-li učiněno takovéto prohlášení, úmluva se s ohledem na tuto věc ve smluvním státě, který toto prohlášení učinil, nepoužije.

235. Záměrem diplomatického zasedání bylo to, aby se toto ustanovení vztahovalo pouze na jednotlivé oblasti práva typu vyloučeného v čl. 2 odst. 2. V prohlášení nelze použít jiné kritérium než danou věc. Prohlášení může například vylučovat „smlouvy o námořním pojištění“, nikoli však „smlouvy o námořním pojištění v případě, že se zvolený soud nachází v jiném Státě“.

236. **Ochranné mechanismy.** Pokud by takováto možnost volby neexistovala, nemohly by se některé Státy stát Stranami úmluvy. Stát by však neměl takovéto prohlášení učinit bez pádných důvodů. Je třeba chránit rovněž zájmy stran. K dosažení těchto cílů uplatňuje úmluva tři zásady: zásadu transparentnosti, zákaz zpětné účinnosti a vzájemnosti.

237. **Transparentnost a zákaz zpětné účinnosti.** Podle článku 32 musí být veškerá prohlášení učiněná podle článku 21 oznámena depozitáři (ministerstvu zahraničních věcí Nizozemského království), který informuje ostatní Státy. To zajišťuje transparentnost. Předpokládá se rovněž, že prohlášení budou vyvěšena na internetových stránkách Haagské konference o mezinárodním právu soukromém²⁷⁵. Je-li prohlášení učiněno po vstupu úmluvy v platnost pro Stát, který toto prohlášení činí, nabývá toto prohlášení účinku nejdříve po třech měsících²⁷⁶. Jelikož se nebude vztahovat se zpětnou účinností na smlouvy, které byly uzavřeny před tím, než nabylo účinku²⁷⁷, budou strany při uzavírání smlouvy vědět, zda se bude smlouvy týkat. To chrání právní jistotu.

238. **Vzájemnost.** V čl. 21 odst. 2 je stanoveno, že pokud Stát učiní takovéto prohlášení, nemusí ostatní Státy úmluvu uplatňovat na dotyčnou věc, pokud se zvolený soud nachází ve Státě, který prohlášení učinil. To znamená, že není-li určitý smluvní stát ochoten přiznat výhody úmluvy ostatním smluvním státům, nemůže očekávat, že sám bude moci úmluvu využívat.

239. **Přezkum prohlášení.** Předpokládá se, že fungování prohlášení podle článku 21 může být čas od času posouzeno, a to na přezkumných jednáních, která svolá generální tajemník Haagské konference podle článku 24, nebo jako přípravný krok na zasedáních Zvláštní komise konference pro obecné záležitosti a politiku²⁷⁸.

²⁶⁸ Jelikož úmluva používá slovní spojení „mohou odmítnout“, mají soudy Státu, který učinil takovéto prohlášení, určitý prostor pro uvážení, zda takovéto soudní rozhodnutí uznají a vykonají podle úmluvy. Prováděcí právní předpisy však mohou zavést povinnost neuznávat a nevykonávat cizí rozhodnutí v těchto případech.

²⁶⁹ Čl. 1 odst. 1.

²⁷⁰ Čl. 1 odst. 2.

²⁷¹ Čl. 1 odst. 3.

²⁷² Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

²⁷³ Takovéto prohlášení lze učinit i s ohledem na věci, které jsou vyloučeny z vylučujících ustanovení v čl. 2 odst. 2, například „autorská a související práva“ v čl. 2 odst. 2 písm. n).

²⁷⁴ Pokud si to smluvní Stát, který prohlášení činí, přeje, může být generálnímu tajemníkovi Haagské konference zaslán nejprve návrh prohlášení za účelem rozeslání ostatním smluvním státům k připomínkování.

²⁷⁵ Tj. < www.hcch.net >.

²⁷⁶ Čl. 32 odst. 4.

²⁷⁷ Čl. 32 odst. 5.

²⁷⁸ Viz níže bod 257.

240. Podle čl. 1 odst. 1 se úmluva vztahuje pouze na výlučné dohody o volbě soudu. Nevýlučné dohody jsou však poměrně časté, zejména v mezinárodním bankovníctví. Článek 22 proto smluvním státům umožňuje rozšířit oblast působnosti úmluvy i na takovéto dohody. To se však vztahuje pouze na ustanovení úmluvy v kapitole III týkající se uznání a výkonu soudních rozhodnutí (články 8–15)²⁷⁹. Ostatní ustanovení, zejména články 5 a 6, se na tyto dohody nevztahují.

241. Aby článek 22 fungoval, musí být Stát původu i Stát, ve kterém se žádá uznání nebo výkon, smluvními státy a oba musí učinit prohlášení podle článku 22. Mimoto musí být splněny tyto požadavky:

- soud původu musí být určen v nevýlučné dohodě o volbě soudu;
- mezi stranami nesmí existovat rozhodnutí vydané v téže věci jiným soudem, u kterého by mohlo být zahájeno řízení v souladu s nevýlučnou dohodou o volbě soudu²⁸⁰;
- mezi týmiž stranami neprobíhá v téže věci řízení u tohoto jiného soudu;
- soud původu musí být soudem, který zahájil řízení jako první.

242. Aby se jednalo o nevýlučnou dohodu o volbě soudu pro účely článku 22, musí dohoda splňovat tyto podmínky²⁸¹:

- musí existovat ve formě stanovené v čl. 3 písm. c)²⁸²;
- strany s ní musí souhlasit²⁸³;
- musí být určen zvolený soud pro účely rozhodování sporů, které vznikly nebo mohou vzniknout v souvislosti s konkrétním právním vztahem²⁸⁴;
- dohoda musí určovat soud nebo soudy jednoho či více smluvních států.

243. **Oblast působnosti.** Kromě skutečnosti, že se článek 22 vztahuje na nevýlučné dohody, je jeho oblast působnosti naprosto stejná jako oblast působnosti celé úmluvy: s touto jedinou výjimkou se nepoužije na dohodu o volbě soudu, na niž by se nevztahovala ostatní ustanovení úmluvy. Omezení stanovená v článku 2 a článku 21 proto platí i podle článku 22.

244. Vyjma rozsahu, v jakém zavádí vzájemnost, se prohlášení podle článku 22 nemůže týkat jiného Státu, než je Stát, který je činí.

²⁷⁹ To zahrnuje důvody, na jejichž základě lze odmítnout uznání a výkon – například podle článku 9.

²⁸⁰ Může se jednat o jakýkoli soud, který dohoda nevylučuje; viz bod 245 a následující body.

²⁸¹ Musí být splněny všechny požadavky stanovené v článku 3 kromě výlučnosti. Tyto požadavky jsou uvedeny v bodě 93.

²⁸² Viz body 110 až 114.

²⁸³ Viz body 94 až 97.

²⁸⁴ Viz bod 101.

245. **Ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. b).** Ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. b) upravuje požadavek na uznání a výkon soudního rozhodnutí a uvádí, že takovéto uznání a výkon nejsou povinné, pokud existuje rozhodnutí vydané jiným soudem, u kterého mohlo být zahájeno řízení v souladu s nevýlučnou dohodou o volbě soudu, nebo pokud mezi týmiž stranami probíhá řízení v téže věci u jiného soudu, a to bez ohledu na to, zda bylo toto řízení zahájeno před zahájením řízení u zvoleného soudu či posléze nebo zda bylo takovéto rozhodnutí vydáno před rozhodnutím zvoleného soudu nebo posléze. Pro pochopení fungování tohoto ustanovení je nutné uvážit, kdy lze v souladu s nevýlučnou dohodou o volbě soudu zahájit řízení u jiného než zvoleného soudu. To závisí na tom, zda je dohoda o volbě soudů nevýlučná bez omezení, nebo nevýlučná s omezením.

246. **Dohody, které jsou nevýlučné bez omezení²⁸⁵.** Je-li dohoda nevýlučná bez omezení, neukládá žádná omezení s ohledem na soudy, u nichž lze řízení zahájit. Určuje pouze soud nebo soudy jednoho či více smluvních států na nevýlučném základě – například „řízení na základě této smlouvy lze zahájit u soudů v Koreji, tímto však není vyloučeno zahájení řízení u jakéhokoli jiného soudu, který je příslušný podle práva Státu, ve kterém se nachází“. Má-li dohoda o volbě soudu tuto podobu, budou řízení u *jakéhokoli* soudu (i u soudu, který se nenachází v Koreji) v souladu s dohodou o volbě soudu, a neposkytují tudíž podle čl. 22 odst. 2 písm. b) žádný důvod pro neuznání soudního rozhodnutí korejského soudu podle úmluvy.

247. **Dohody, které jsou nevýlučné s omezením²⁸⁶.** V případě dohody, která je nevýlučná s omezením, je situace jiná. Tato dohoda ukládá omezení, pokud jde o soudy, u nichž může být řízení zahájeno, nepředstavuje však výlučnou dohodu o volbě soudu, jak je vymezena v článku 3 úmluvy. Jednou z forem by byla dohoda, která určuje soud nebo soudy dvou či více smluvních států *a vylučuje všechny ostatní* – například „řízení na základě této smlouvy lze zahájit pouze u soudů v Koreji nebo u soudů v Číně“ nebo „řízení na základě této smlouvy lze zahájit pouze u okresního soudu v Soulu nebo u okresního soudu v Pekingu“. Dohoda v této formě přiznává příslušnost uvedeným soudům a současně vylučuje příslušnost ostatních soudů: takováto dohoda by představovala výlučnou dohodu o volbě soudu podle článku 3 úmluvy, nebýt skutečnosti, že se určené soudy nacházejí v různých smluvních státech. Pokud nyní strana A zažaluje stranu B v Soulu a získá zde soudní rozhodnutí, představovalo by řízení v téže věci, které zahájí strana B v Pekingu (nebo soudní rozhodnutí zde získané) překážku ve smyslu čl. 22 odst. 2 písm. b) pro uznání a výkon soudního rozhodnutí ze Soulu.

248. V dalším příkladě²⁸⁷ jsou soudy, které mají strany k dispozici, ještě omezenější, účinek by však byl týž: pokud strany A a B uzavřely dohodu, podle níž může

²⁸⁵ V tomto bodě se předpokládá, že všechny zmíněné Státy jsou Stranami úmluvy a že učinily prohlášení podle článku 22.

²⁸⁶ V tomto bodě se předpokládá, že všechny zmíněné Státy jsou Stranami úmluvy a že učinily prohlášení podle článku 22.

²⁸⁷ V tomto bodě se předpokládá, že všechny zmíněné Státy jsou Stranami úmluvy a že učinily prohlášení podle článku 22.

strana A zažalovat stranu B *pouze* u okresního soudu v Soulu a strana B může zažalovat stranu A *pouze* u okresního soudu v Pekingu, má každá strana k dispozici *pouze* jeden soud, a nikoli dva, jak tomu bylo ve výše uvedeném příkladě. Pokud nyní strana A zažaluje stranu B v Soulu a získá zde soudní rozhodnutí, bude řízení v téže věci, které strana B zahájí v Pekingu (nebo soudní rozhodnutí zde získané) představovat překážku ve smyslu čl. 22 odst. 2 písm. b) pro uznání a výkon soudního rozhodnutí ze Soulu podle úmluvy²⁸⁸.

249. Asymetrické dohody. Asymetrické dohody byly projednány výše²⁸⁹. Jedná se o dohody, podle nichž může jedna strana zahájit řízení *pouze* u zvoleného soudu, zatímco druhá strana může zahájit řízení i u jiných soudů. Takovéto dohody se pro účely úmluvy pokládají za nevylučné, jelikož možnost zahájit řízení u ostatních soudů vylučují *pouze* v případě jedné strany.

250. Příklad²⁹⁰: Předpokládejme, že věřitel a dlužník uzavřou úvěrovou smlouvu. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, která stanoví, že „žaloby dlužníka na věřitele lze podat *pouze* u okresního soudu v Soulu, zatímco žaloby věřitele na dlužníka lze podat u tohoto soudu či u jakéhokoli jiného soudu, který je příslušný podle práva Státu, ve kterém se nachází“. Okresní soud v Soulu vydá soudní rozhodnutí a vykonávací řízení je zahájeno v Číně, přičemž oba Státy učinily prohlášení podle článku 22. Řízení na základě úvěrové smlouvy probíhá rovněž u soudu v Austrálii. Pokud by věřitel zahájil posledně uvedené řízení proti dlužníkovi, vylučovalo by výkon korejského rozhodnutí v Číně podle článku 22, jelikož by bylo v souladu s nevylučnou dohodou o volbě soudu²⁹¹. Pokud by je na druhou stranu zahájil dlužník proti věřiteli, nebylo by tomu tak; výkon korejského rozhodnutí v Číně by tudíž nebyl vyloučen²⁹².

251. Ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. c). Toto ustanovení se má použít v případě, že se uskutečnilo řízení u jiného soudu, nevedlo však k vydání konečného rozhodnutí a řízení již neprobíhá – bylo například zastaveno podle doktríny *forum non conveniens*. Vedlo-li ke konečnému rozhodnutí, nebo pokud řízení dosud probíhá, použilo by se ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. b). Není-li tomu tak, ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. c) dále vyžaduje, aby byl soud původu soudem, který zahájil řízení jako první. Pokud by řízení mezi stejnými stranami a v téže věci zahájil jiný soud, který nebyl dohodou o volbě soudu vyloučen, rozhodnutí nelze uznat a vykonat podle úmluvy²⁹³.

252. Záměrem diplomatického zasedání bylo to, aby se ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. c) nepoužilo v případě, že soud, u kterého bylo řízení zahájeno jako první, převzal příslušnost v rozporu s podmínkami dohody o volbě soudu. Jinými slovy, ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. c)

podléhá v tomto ohledu stejnému omezení jako ustanovení čl. 22 odst. 2 písm. b), a pouhá skutečnost, že řízení zahájil jako první soud, který dohoda nepřipouštěla, nevyloučí uznání a výkon na základě systému prohlášení.

253. Vstup v platnost. Vstup prohlášení podle článku 22 v platnost se řídí ustanoveními čl. 32 odst. 3 a 4. Vstup v platnost bude důležitý i s ohledem na to, kdy bylo prohlášení „učiněno“ podle článku 22. Prohlášení, které nevstoupilo v platnost, nemůže mít právní účinky.

254. Přechodná ustanovení obsažená v článku 16 se na prohlášení podle článku 22 nevztahují. Na diplomatickém zasedání bylo dohodnuto, že smluvní státy činící prohlášení mohou v prohlášení upřesnit, do jaké míry (pokud vůbec) má prohlášení zpětnou účinnost²⁹⁴. Stát činící prohlášení může proto určit, zda se vztahuje na uzavřené dohody o volbě soudu, zahájená řízení nebo soudní rozhodnutí vydaná ve Státě původu před vstupem prohlášení v platnost pro dožádaný Stát. Pokud není takovýto údaj uveden, může být řízení o uznání nebo výkonu soudního rozhodnutí v dožádaném Státě zahájeno, jakmile prohlášení nabylo pro tento Stát účinnosti. Uznání nebo výkon lze poté provést podle článku 22, ačkoli dohoda o volbě soudu byla uzavřena, řízení u soudu původu bylo zahájeno nebo původní soudní rozhodnutí bylo vydáno před tímto dnem.

255. Vzájemnost. I v případě, že ve Státě, ve kterém se žádá uznání, existuje platné prohlášení, jež se vztahuje na dotyčné soudní rozhodnutí, musí být prohlášení v platnosti i ve Státě původu. Obě prohlášení musí být proto v platnosti v době, kdy se uznání žádá; v opačném případě vzájemnost neexistuje. V článku 22 ani v článku 32 není výslovně uvedeno, zda prohlášení platné ve Státě původu musí být takové, že by se vztahovalo na soudní rozhodnutí ze Státu uznání vydané k témuž dni jako dotyčné soudní rozhodnutí. K zajištění jasnosti v tomto ohledu může Stát činící prohlášení podle článku 22 upřesnit, zda musí existovat rovněž to, co lze podle článku 22 nazvat „vzájemností s ohledem na čas“.

Článek 23 Jednotný výklad

256. Článek 23 stanoví, že při výkladu úmluvy se přihlíží k jejímu mezinárodnímu charakteru a k potřebě podporovat její jednotné uplatňování. Toto ustanovení je určeno soudům uplatňujícím úmluvu. Vyžaduje, aby ji vykládaly v mezinárodním duchu s cílem podporovat jednotné uplatňování. Je-li to přiměřeně možné, je proto nutno vzít v úvahu cizí rozhodnutí a doktríny. Je třeba mít rovněž na paměti, že pojmy a zásady, které jsou v jednom právním systému pokládány za samozřejmé, nemusí být ve druhém právním systému známy a v jiném dokonce odmítány. Cílů úmluvy lze proto dosáhnout *pouze* tehdy, budou-li ji všechny soudy uplatňovat nezaujatě²⁹⁵.

²⁸⁸ Viz bod 104.

²⁸⁹ Viz bod 105.

²⁹⁰ V tomto bodě se předpokládá, že všechny zmíněné Státy jsou Stranami úmluvy a že učinily prohlášení podle článku 22.

²⁹¹ Tak by tomu bylo i v případě, že by řízení bylo zahájeno po zahájení řízení v Koreji a Číně.

²⁹² Pokud by však bylo vydáno nejprve australské rozhodnutí, mohl by čínský soud výkon korejského rozhodnutí odmítnout podle čl. 9 písm. g).

²⁹³ Úmluva nevylučuje jeho uznání a výkon podle vnitrostátního práva.

²⁹⁴ Viz zápis z dvacátého zasedání, komise II: zápis č. 24, body 56 až 63; zápis č. 22, body 74 až 97.

²⁹⁵ Rovnocenným ustanovením v předběžném návrhu úmluvy z roku 1999 je čl. 38 odst. 1. Příslušný komentář v Nyghově a Pocarově zprávě je uveden na s. 118 a 119.

Článek 24 *Přezkum fungování úmluvy*

257. Článek 24 vyžaduje, aby generální tajemník Haagské konference o mezinárodním právu soukromém pravidelně přijímal opatření za účelem přezkumu fungování úmluvy v praxi, včetně prohlášení učiněných podle ní, a zvážení, zda jsou žádoucí změny úmluvy. Jedním z hlavních cílů těchto přezkumných jednání bude přezkoumání fungování prohlášení podle článku 21 a uvážení toho, zda jsou dosud nezbytná.

Článek 25 *Nejednotné právní systémy*

258. Článek 25 se zabývá problémy, které vyplývají ze skutečnosti, že některé Státy tvoří dvě či více územních jednotek, z nichž každá má svůj vlastní právní systém. Tak je tomu nejčastěji v případě federací, jako je například Kanada nebo Spojené státy americké, avšak rovněž v jiných Státech, jako je například Čína nebo Spojené království. To může způsobovat potíže, jelikož je v každém jednotlivém případě třeba rozhodnout, zda se odkazuje na Stát jako celek („Stát“ v mezinárodním významu), nebo zda se jedná o konkrétní územní jednotku v tomto Státě.

259. Ustanovení čl. 25 odst. 1 tento problém řeší upřesněním, že pokud v různých územních jednotkách platí různé právní systémy upravující věci, na které se vztahuje úmluva²⁹⁶, je nutno úmluvu vykládat tak, že se vztahuje na Stát v mezinárodním významu, nebo případně na příslušnou územní jednotku.

260. Nejdůležitější situace, v nichž tato otázka vyvstává, se vyskytují v souvislosti s definicí výlučné dohody o volbě soudu (článek 3) a povinnosti zvoleného soudu projednat danou věc (článek 5). Způsob, jakým se v těchto případech použije článek 25, již byl projednán²⁹⁷.

261. Ustanovení čl. 25 odst. 2 naplňuje zásadu, podle níž se úmluva nevztahuje na zcela vnitrostátní situace. Uvádí se v něm, že aniž jsou dotčena ustanovení čl. 25 odst. 1, smluvní stát se dvěma nebo více územními jednotkami, ve kterých platí různé právní systémy, není povinen tuto úmluvu uplatňovat v situacích, které zahrnují pouze tyto různé územní jednotky. Aby se použilo toto ustanovení, musí se v dotčeném Státě nacházet rovněž zvolený soud; pokud se nachází v jiném smluvním státě, použil by se článek 20 (jestliže existuje příslušné prohlášení).

262. Ustanovení čl. 25 odst. 2 znamená, že pokud se zvolený soud nachází například v Anglii a jedná se zcela o interní záležitost Spojeného království, nemusí Spojené království úmluvu použít na základě skutečnosti, že jedna ze stran má bydliště ve Skotsku.

263. V čl. 25 odst. 3 je stanoveno, že soud v územní jednotce smluvního státu není povinen uznat nebo vykonat rozhodnutí z jiného smluvního státu pouze z toho

důvodu, že rozhodnutí bylo podle úmluvy uznáno nebo vykonáno soudem v jiné územní jednotce prvního smluvního státu. To například znamená, že soud v Pekingu není podle úmluvy povinen uznat soudní rozhodnutí z Japonska pouze z toho důvodu, že tak učinil soud v Hongkongu²⁹⁸. Pekingský soud musí sám rozhodnout, zda jsou splněny podmínky pro uznání či výkon podle úmluvy.

264. V odstavci 4 je výslovně uvedeno, že se článek 25 nevztahuje na organizace regionální hospodářské integrace. Jinými slovy, týká se pouze Států (v mezinárodním významu) a územních jednotek v rámci Státu, ve kterých platí různé právní systémy²⁹⁹.

Článek 26 *Vztah k jiným mezinárodním nástrojům*

265. Článek 26 se zabývá vztahem mezi úmluvou a jinými mezinárodními nástroji, které se týkají příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí. K nástrojům tohoto druhu patří Bruselská úmluva³⁰⁰, Luganská úmluva³⁰¹, nařízení Brusel³⁰², Minská úmluva³⁰³ a různé nástroje v Severní a Jižní Americe³⁰⁴.

266. Ustanovení čl. 26 odst. 1 až 5 se zabývají kolizí mezi úmluvou a jinými mezinárodními dohodami; odstavec 6 se zabývá kolizí mezi úmluvou a pravidly organizace regionální hospodářské integrace. Nejprve bude posouzena první záležitost.

267. Problém vzájemně si odporujících smluv vyvstává pouze v případě, jsou-li splněny dvě podmínky. První z nich je skutečnost, že obě smlouvy musí být skutečně neslučitelné. Jinými slovy, uplatňování obou smluv musí vést v konkrétní situaci k rozdílným výsledkům. Není-li tomu tak, lze uplatňovat obě smlouvy. V některých případech lze zdánlivou neslučitelnost odstranit prostřednictvím výkladu. Je-li to možné, problém je vyřešen. Jak uvidíme, o to se pokouší ustanovení čl. 26 odst. 1.

²⁹⁸ Může je samozřejmě uznat podle vnitrostátního práva.

²⁹⁹ Organizace regionální hospodářské integrace jsou upraveny v článku 29.

³⁰⁰ Úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968, Úř. věst. C 27, 1998, s. 1 (viz pozn. pod čarou č. 9).

³⁰¹ Úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 16. září 1988, Úř. věst. L 319, 1988, s. 9 (viz pozn. pod čarou č. 10).

³⁰² Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, Úř. věst. L 12, 2001, s. 1 (viz pozn. pod čarou č. 50).

³⁰³ Minská úmluva o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních z roku 1993. Stávající znění, které bylo pozměněno dne 28. března 1997, je k dispozici v anglickém a francouzském překladu v příloze II předb. dok. č. 27 s názvem „The Relationship between the Judgments Project and certain Regional Instruments in the Arena of the Commonwealth of Independent States“, který vyhotovil E. Gerasimčuk pro stálý úřad, k dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

³⁰⁴ Viz A. Schulz, A. Muriá Tuñón a R. Villanueva Meza, „The American instruments on private international law. A paper on their relation to a future Hague Convention on Exclusive Choice of Court Agreements“, předb. dok. č. 31 z června 2005 určený pro dvacáté zasedání v červnu 2005, k dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

²⁹⁶ Skutečnost, že některé nebo všechny příslušné územní jednotky ve smluvním státě uplatňují zvykové právo, nutně neznamená, že neuplatňují různé právní systémy. Budou tak činit, mají-li různé právní předpisy, například v případě australských států nebo kanadských provincií se systémem zvykového práva.

²⁹⁷ Viz body 107 a 128 až 131.

268. Druhou podmínkou je skutečnost, že Stát soudu, u kterého bylo řízení zahájeno, musí být Stranou obou smluv. Je-li tento Stát Stranou pouze jedné z nich, použijí jeho soudy tuto smlouvu. Článek 26 je proto určen Státům, které jsou Stranami úmluvy i jiné smlouvy, která je s ní v rozporu.

269. **Vídeňská úmluva.** Články 30 a 41 *Vídeňské úmluvy o smluvním právu* z roku 1969 kodifikují pravidla mezinárodního práva veřejného, pokud jde o smlouvy týkající se téhož předmětu³⁰⁵. Pravidla v článku 26 úmluvy je nutno posoudit v tomto kontextu³⁰⁶. Úmluva nemůže sama stanovit, že má přednost před ostatními nástroji, ve větším rozsahu, než připouští mezinárodní právo. Mezinárodní právo však umožňuje, aby určitá smlouva stanovila, že jiná smlouva má před ní přednost. Účelem článku 26 je tudíž zajistit, že ve stanovených případech dá úmluva přednost jinému nástroji, pakliže mezi nimi existuje rozpor. Jestliže se nepoužije žádné z těchto pravidel „přednosti“, má úmluva účinek v plném rozsahu, jak připouští mezinárodní právo.

270. **Výklad.** První odstavec článku 26 obsahuje pravidlo výkladu. Stanoví, že úmluva musí být vykládána pokud možno tak, aby byla slučitelná s dalšími smlouvami platnými pro smluvní státy. To platí bez ohledu na to, zda byla tato jiná smlouva uzavřena před úmluvou či po ní. Může-li mít proto určité ustanovení v úmluvě dva významy, je nutno upřednostnit význam, který je co nejvíce slučitelný s druhou smlouvou. To však neznamená, že k dosažení slučitelnosti je nutno použít nesprávný výklad.

271. **První pravidlo „přednosti“.** Ustanovení čl. 26 odst. 2 obsahuje první pravidlo „přednosti“. Použije se bez ohledu na to, zda byla dotyčná smlouva uzavřena před úmluvou či po ní. Stanoví, že neslučitelná smlouva bude mít přednost před úmluvou v případě, nemá-li žádná ze stran bydliště ve smluvním státě, který není Stranou neslučitelné smlouvy. Toto pravidlo se nepoužije, pokud má některá strana bydliště ve Státě, který je Stranou úmluvy, nikoli však stranou neslučitelné smlouvy.

272. Má-li strana bydliště ve více než jednom Státě (viz čl. 4 odst. 2), dá úmluva přednost jiné smlouvě (v rozsahu, v jakém jsou neslučitelné) v případě, mají-li všechny strany bydliště *výhradně* ve Státech, které jsou Stranami neslučitelné smlouvy, nebo v nesmluvních státech.

273. Myšlenkou, na níž je toto pravidlo založeno, je to, že by úmluva neměla mít v daném případě přednost, pokud žádný ze Států, které jsou jejími Stranami, „nemá zájem“³⁰⁷ na její přednosti. Předpokládá se, že je-li určitý

Stát Stranou úmluvy i smlouvy, nenamítá nic proti tomu, má-li přednost smlouva. Není-li Stát Stranou úmluvy, nemá „zájem“ na tom, aby měla přednost úmluva. V čl. 26 odst. 2 se proto předpokládá, že pouze Státy, které jsou Stranami úmluvy, nikoli však smlouvy, mají „zájem“ na tom, aby měla přednost úmluva. Jestliže v dané věci není žádný takovýto stát zúčastněn, není důvod, proč by měla mít úmluva v tomto případě přednost.

274. Další otázkou je, *kdy* má Stát „zájem“ na dané věci? Odpověď, kterou úmluva dává, je ta, že má zájem pouze tehdy, má-li jedna ze stran bydliště na jeho území. Zájem má i v případě, má-li určitá strana bydliště na jeho území i na území jiného Státu – například společnost zapsaná v jednom Státě s hlavní provozovnou v jiném státě. Z tohoto důvodu se pravidlo použije pouze tehdy, mají-li všechny strany bydliště *výhradně* ve Státech, které jsou Stranami neslučitelné smlouvy, nebo v nesmluvních státech.

275. **Strany.** Kdo se pokládá za „stranu“ pro účely tohoto pravidla? Jelikož cílem pravidla je určit, kdy má Stát na dané věci zájem, musí výraz „strana“ znamenat osobu, která je stranou dohody o volbě soudu, nebo která je jí vázána či se jí může dovolávat³⁰⁸. Pouze tyto osoby mají zájem na uplatňování úmluvy a pouze s ohledem na tyto osoby má dotyčný Stát zájem o danou věc. Dotyčná osoba musí být mimoto účastníkem řízení, jelikož někdo, kdo není účastníkem řízení, nemá zájem na tom, aby se na něj vztahovala úmluva. „Stranou“ je proto účastník řízení, který je vázán dohodou o volbě soudu nebo je oprávněn se jí dovolávat. Na druhou stranu není důležité, zda byla tato osoba jedním z původních účastníků řízení, nebo zda se k řízení připojila v pozdější fázi.

276. Nyní uvedeme několik názorných příkladů. Jako příklad použijeme Luganskou úmluvu, ačkoli v praxi jsou kolize výjimečné, jelikož mezi Luganskou úmluvou a úmluvou o dohodách o volbě soudu existuje jen několik málo neslučitelných prvků. Nejdůležitější výjimka se týká pravidla litispence a pojištění³⁰⁹. Jako příklad použijeme první z nich³¹⁰. Pravidlem v Luganské úmluvě je to, že zvolený soud nemůže věc projednat, pokud řízení zahájil jako první soud v jiném smluvním státě³¹¹. Podle úmluvy o dohodách o volbě soudu musí na druhou stranu zvolený soud věc projednat i v případě, zahájil-li řízení jako první jiný soud³¹².

277. **První příklad.** Společnost se sídlem v Norsku uzavře smlouvu se společností se sídlem ve Švýcarsku. Norsko i Švýcarsko jsou stranami Luganské úmluvy i

³⁰⁵ Články 30 a 41 se obecně pokládají za články, které stanoví pravidla mezinárodního obyčejového práva v tomto ohledu; proto i Státy, které nejsou stranami Vídeňské úmluvy, je akceptují jako pravidla, která přesně vystihují právní situaci.

³⁰⁶ Pokud jde o celou diskusi, viz A. Schulz, „*The Relationship between the Judgments Project and other International Instruments*“, předb. dok. č. 24 z prosince 2003 určený pro zasedání Zvláštní komise z prosince 2003, k dispozici na internetu na adrese < www.hcch.net >.

³⁰⁷ Pro účely této zprávy neodkazuje slovo „zájem“ na pojem vnitrostátního práva, jako jsou „zájmy Státu“ nebo „vládní zájmy“, nýbrž má odkazovat na přiměřená očekávání Státu, který je Stranou úmluvy, že úmluva bude mít v dané skutkové situaci přednost. Jak je

objasněno v bodě 274, faktorem použitým v úmluvě při tomto určování je bydliště stran.

³⁰⁸ Pokud jde o otázku, kdy je osoba, která není stranou dohody o volbě soudu, touto dohodou přesto vázána, viz bod 97.

³⁰⁹ Jinou výjimkou je to, že Luganská úmluva v současném znění z roku 1988 neposkytuje elektronický formulář.

³¹⁰ Pojištění je projednáno v bodech 302 až 304 v souvislosti s nařízením Brusel.

³¹¹ To vyplývá z výkladu Soudního dvora Evropských společenství týkajícího se článku 17 Bruselské úmluvy ve věci Gasser v. MISAT, C-116/02, Recueil 2003, s. I-14721 (k dispozici na internetu na adrese < <http://curia.europa.eu/> >), přičemž tento výklad by se téměř jistě vztahoval i na Luganskou úmluvu.

³¹² Článek 5.

Haagské úmluvy. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu ve prospěch soudů ve Švýcarsku. Norská společnost zažaluje švýcarskou společnost v Norsku. Poté zažaluje švýcarská společnost norskou společnost ve Švýcarsku. Švýcarský soud i norský soud bude muset rozhodnout, zda použije Haagskou úmluvu nebo Luganskou úmluvu. Jelikož žádná ze stran nemá bydliště ve smluvním státě, který není Stranou Luganské úmluvy, má přednost Luganská úmluva. Švýcarský soud nemůže danou věc projednat, ledaže norský soud rozhodne, že není příslušný.

278. Druhý příklad. Kanadská společnost uzavře smlouvu s norskou společností. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu ve prospěch soudů ve Švýcarsku. Norská společnost zažaluje kanadskou společnost v Norsku. Kanadská společnost pak zažaluje norskou společnost ve Švýcarsku. Švýcarský soud i norský soud bude muset opět rozhodnout, zda se použije Haagská úmluva nebo Luganská úmluva. Jelikož jedna ze stran (kanadská společnost) má bydliště v zemi, která je Stranou Haagské úmluvy, nikoli však Luganské úmluvy, nemá na základě čl. 26 odst. 2 přednost Luganská úmluva³¹³. To znamená, že švýcarský soud musí danou věc projednat (článek 5); nemůže počkat na rozhodnutí norského soudu ohledně jeho pravomoci (což by bylo povinné podle článku 21 Luganské úmluvy).

279. Druhé pravidlo „přednosti“. Druhé pravidlo „přednosti“ je obsaženo v čl. 26 odst. 3. Má pomoci Státům, které jsou Stranami úmluvy i neslučitelné smlouvy, v případě, že ne všechny Strany zmíněné smlouvy přistoupí k úmluvě. V tomto ustanovení je uvedeno, že úmluvou není dotčeno uplatňování smlouvy uzavřené³¹⁴ dříve, než pro daný smluvní stát vstoupila úmluva v platnost, smluvním státem, pokud by se uplatňování úmluvy neslučovalo s povinnostmi daného smluvního státu vůči nesmluvnímu státu. Pokud by toto pravidlo neexistovalo, nemohly by se některé Státy stát Stranami úmluvy.

280. Druhé pravidlo „přednosti“ se použije pouze v rozsahu, v jakém by se uplatňování úmluvy neslučovalo s povinnostmi dotčeného státu vůči nesmluvnímu státu. To znamená, že musí existovat nejméně jeden Stát, který je Stranou jiné smlouvy, nikoli však úmluvy. Podle úmluvy bude mít mimoto tato jiná smlouva přednost pouze tehdy, pokud by dotčený Stát jinak musel porušit své povinnosti vůči tomuto nesmluvnímu státu.

281. První pravidlo „přednosti“ obsahuje kritérium pro určení, kdy má určitý Stát zájem na dané věci, takže je oprávněn trvat na uplatňování jiné smlouvy. Druhé pravidlo „přednosti“ žádné takovéto kritérium neobsahuje. Nelze proto snadno říci, kdy by uplatňování úmluvy bylo neslučitelné s povinnostmi smluvního státu vůči státu, který je Stranou jiné smlouvy, nikoli však úmluvy. To bude záviset na podmínkách této jiné smlouvy a mezinárodním právu.

³¹³ Pokud by Kanada, Norsko a Švýcarsko byly Stranami úmluvy, zdálo by se, že neexistuje žádný základ, podle něhož by měla přednost Luganská úmluva.

³¹⁴ Viz body 283 až 285.

282. Příklad: Předpokládejme, že Ruritánie (smyšlený stát) je Stranou Luganské úmluvy, nikoli však Haagské úmluvy. Švýcarsko je Stranou Luganské úmluvy a stane se Stranou Haagské úmluvy. Kanada je Stranou Haagské úmluvy. Kanadská společnost uzavře smlouvu s ruritánskou společností. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu ve prospěch soudů ve Švýcarsku. Ruritánská společnost zažaluje kanadskou společnost v Ruritánii. Poté kanadská společnost zažaluje ruritánskou společnost ve Švýcarsku. Jelikož jedna smluvní strana (kanadská společnost) má bydliště ve Státě, který je Stranou Haagské úmluvy, nikoli však Luganské úmluvy, čl. 26 odst. 2 se nepoužije. Ve Švýcarsku proto nedá Haagská úmluva přednost Luganské úmluvě. To by znamenalo, že švýcarský soud musí použít Haagskou úmluvu; nemohl by proto čekat na rozhodnutí ruritánského soudu ohledně jeho pravomoci. Švýcarský soud by však byl povinen tak učinit podle článku 21 Luganské úmluvy. K vyřešení tohoto problému je v čl. 26 odst. 3 stanoveno, že úmluva dá přednost předchozí smluvní povinnosti Švýcarska vůči Ruritánii.

283. Předchozí smlouvy. Toto druhé pravidlo „přednosti“ se vztahuje pouze na kolize s předchozí smlouvou. Otázka určení, kdy jedna smlouva předchází jiné, vyvolává v mezinárodním právu značné potíže. Panuje obecný názor, že rozhodující je doba uzavření dotyčných smluv, nikoli jejich vstup v platnost³¹⁵. Ustanovení čl. 26 odst. 3 úmluvy však uplatňuje jiné pravidlo, které tyto dva přístupy spojuje: druhé pravidlo „přednosti“ je použitelné tehdy, je-li jiná smlouva uzavřena³¹⁶ před vstupem úmluvy v platnost pro dotyčný Stát. Pokud jiná smlouva vyhovuje tomuto pravidlu, použije se druhé pravidlo „přednosti“ i na novou smlouvu, která ji reviduje nebo nahrazuje, s výjimkou případů, kdy revize nebo nahrazení vytváří nový nesoulad s úmluvou.

284. První příklad. Předpokládejme, že po uzavření úmluvy uzavře skupina Států (z nichž některé se Stranami úmluvy nestanou) jinou smlouvu týkající se téhož

³¹⁵ I. Sinclair, *The Vienna Convention on the Law of Treaties*, 2. vyd., Manchester University Press 1984, s. 98; A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press 2000, s. 183; J.B. Mus, „Conflicts Between Treaties in International Law“, 45 *Netherlands International Law Review* 1998, s. 208, na s. 220 až 222. Jiný názor zastává E.W. Vierdag, „The Time of the „Conclusion“ of a Multilateral Treaty: Article 30 of the Vienna Convention on the Law of Treaties and Related Provisions“, 59 *British Yearbook of International Law* 1988, s. 75, zdá se však, že není správný, a to z důvodů, které uvádí J.B. Mus, viz výše.

³¹⁶ Není-li stanoveno jinak, má se obvykle za to, že dvoustranná smlouva je uzavřena při podpisu; mnohostranná smlouva se obvykle pokládá za uzavřenou v době podpisu závěrečného aktu (nebo jeho přijetí jiným způsobem) nebo v době, kdy je otevřena k podpisu, podle toho, co nastane později. Viz A. Aust, *Modern Treaty Law and Practice*, Cambridge University Press 2000, s. 74. V této souvislosti je třeba uvést, že v případě Haagské konference přinesla tato úmluva změnu: doposud se Haagská úmluva pokládala za uzavřenou ke dni prvního podpisu, nikoli ke dni jejího přijetí (podpisu závěrečného aktu na závěrečném ceremonálu diplomatického zasedání) nebo ke dni otevření k podpisu (což je obvykle téhož dne). Do doby prvního podpisu bylo odkazováno na „návrh úmluvy“ bez data. *Úmluva ze dne 30. června 2005 o dohodách o volbě soudu* je první Haagskou úmluvou, která uplatňuje nové pravidlo, podle něhož se pokládá za uzavřenou ke dni jejího přijetí, kdy byl podepsán závěrečný akt a úmluva byla otevřena k podpisu, a to bez ohledu na to, zda úmluvu téhož dne skutečně podepíše nějaký Stát.

předmětu. Ruritánie poté ratifikuje úmluvu a ta pro ni vstoupí v platnost. Poté ratifikuje i druhou smlouvu a rovněž tato smlouva vstoupí pro ni v platnost. Jelikož byla tato jiná smlouva uzavřena před tím, než úmluva vstoupila v platnost pro Ruritánii, dá úmluva přednost jiné smlouvě v rozsahu, v jakém by se uplatňování úmluvy neslučovalo s povinnostmi Ruritánie vůči Státu, který je Stranou jiné smlouvy, nikoli však úmluvy.

285. **Druhý příklad.** Předpokládejme, že Ruritánie je Stranou Luganské úmluvy, nikoli však úmluvy o dohodách o volbě soudu. Norsko a Švýcarsko jsou Stranami obou úmluv. Úmluva o dohodách o volbě soudu vstoupí pro ně v platnost po uzavření Luganské úmluvy. Předpokládejme rovněž, že poté, co úmluva o dohodách o volbě soudu pro ně vstoupila v platnost, byla Luganská úmluva nahrazena novou úmluvou³¹⁷. Ustanovení čl. 26 odst. 3 by se na tuto novou úmluvu vztahovalo v míře, v jaké ponechává stejný nesoulad s úmluvou o dohodách o volbě soudu jako Luganská úmluva, neuplatňovala by se však s ohledem na případný nový nesoulad zavedený touto novou úmluvou.

286. **Třetí pravidlo „přednosti“.** Třetí pravidlo „přednosti“ (stanovené v čl. 26 odst. 4) se týká pouze smluv o uznání a výkonu rozhodnutí. Na tyto smlouvy se vztahuje bez ohledu na to, zda byly uzavřeny před úmluvou či posléze. Pokud se žádá o uznání nebo výkon rozhodnutí vydaného Státem, který je Stranou takovéto smlouvy, v jiném Státě, není uplatňování zmíněné smlouvy úmluvou dotčeno, není-li rozhodnutí uznáno nebo vykonáno v menším rozsahu než podle úmluvy.

287. Toto pravidlo má význam pouze v případě, jsou-li oba dotčené Státy Stranami úmluvy i jiné smlouvy: úmluva se neuplatní, pokud nejsou jejími Stranami oba Státy, a jiná smlouva se nepoužije, ledaže jsou oba jejími Stranami. Toto pravidlo má prosazovat uznání a výkon soudních rozhodnutí. Pokud to jiná smlouva zajišťuje účinněji nebo ve větším rozsahu, je vhodnější umožnit její uplatňování. Úmluva by se měla použít pouze tehdy, pokud by bylo rozhodnutí podle jiné smlouvy uznáno nebo vykonáno v menším rozsahu. Nestanoví-li právo požádaného Státu jinak, může se oprávněný rozhodnout, zda vykoná soudní rozhodnutí podle úmluvy nebo podle jiné smlouvy.

288. **Čtvrté pravidlo „přednosti“.** Čtvrté pravidlo „přednosti“ (stanovené v čl. 26 odst. 5) se týká smluv, které se zabývají příslušností, nebo uznáním a výkonem rozhodnutí, avšak pouze s ohledem na „konkrétní věc“. „Konkrétní věci“ se rozumí samostatná oblast práva typu uvedeného v čl. 2 odst. 2 nebo článku 21. K příkladům konkrétních věcí patří obchodní zastoupení, námořní pojištění nebo udělování licencí na patenty. V případě těchto smluv jim dává úmluva přednost v rozsahu jakéhokoli nesouladu a bez ohledu na to, zda byly uzavřeny před úmluvou či posléze a rovněž bez ohledu na to, zda jsou všechny Strany smlouvy rovněž Stranami úmluvy.

³¹⁷ V době vyhotovování tohoto dokumentu probíhá práce na uzavření revidované Luganské úmluvy, která má zajistit sladění jejího obsahu s nařízením Brusel. Smluvními stranami budou Evropské společenství, Island, Norsko a Švýcarsko.

289. **Prohlášení.** Existuje však jedna podmínka. Aby se použilo toto pravidlo, musí dotýčný smluvní stát učinit prohlášení ohledně smlouvy podle čl. 26 odst. 5³¹⁸. Je-li učiněno takovéto prohlášení, nejsou ostatní smluvní státy povinny úmluvu uplatnit na věc uvedenou v prohlášení v rozsahu jakéhokoli nesouladu, pokud se zvolený soud nachází ve Státě, který prohlášení učinil. To znamená, že pokud v důsledku prohlášení Státy, které je učiní, již nejsou vázány vzájemnými povinnostmi podle úmluvy, nejsou ostatní smluvní Státy povinny úmluvu uplatnit, pokud se zvolený soud nachází ve Státě, který učinil prohlášení³¹⁹. To však platí pouze „v rozsahu jakéhokoli nesouladu“; jinými slovy, vztahuje se to pouze na situace, kdy by nebyla zaručena vzájemnost³²⁰.

290. **Příklad:** Předpokládejme, že skupina Států, které se staly Stranami úmluvy (Státy „s námořním zástavním právem“), následně uzavře smlouvu o námořním zástavním právu (záležitost, již se týká i úmluva), která obsahuje ustanovení o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí. Pokud učiní příslušné prohlášení, budou moci jejich soudy uplatňovat místo úmluvy novou smlouvu, a to v rozsahu případného nesouladu. Předpokládejme, že smlouva o námořním zástavním právu stanoví, že dohody o volbě soudu jsou neplatné s ohledem na zástavní práva v kategorii „A“; že s ohledem na zástavní práva v kategorii „B“ jsou platné pouze tehdy, pokud byly uzavřeny u notáře; že s ohledem na zástavní práva v kategorii „C“ jsou platné pouze tehdy, je-li zvolený soud ve Státě registrace plavidla, a že s ohledem na zástavní práva v kategorii „D“ budou platné pouze v případě, nachází-li se zvolený soud ve Státě s „námořním zástavním právem“. Pokud se za těchto okolností zvolený soud nachází ve Státě „s námořním zástavním právem“, nejsou Státy „bez námořního zástavního práva“³²¹ povinny úmluvu uplatňovat ve věcech týkajících se zástavních práv v kategorii „A“ nebo kategorii „D“; nebyly by ji povinny uplatňovat ve věcech týkajících se zástavního práva v kategorii „B“, pokud nebyla dohoda o volbě soudu uzavřena u notáře, a nebyly by ji povinny uplatňovat ve věcech týkajících se zástavního práva v kategorii „C“, pokud se zvolený soud nenachází ve Státě registrace.

291. **Organizace regionální hospodářské integrace.** Ustanovení čl. 26 odst. 6 se zabývá případy, kdy se Stranou úmluvy stane organizace regionální hospodářské integrace. Pokud k tomu dojde, může se stát, že pravidla

³¹⁸ Na toto prohlášení se vztahuje článek 32.

³¹⁹ To znamená, že v příkladu týkajícím se námořního zástavního práva (bod 290) nebudou v případě, že se zvolený soud nachází ve Státě „s námořním zástavním právem“ (Stát, který je Stranou smlouvy o námořním zástavním právu), soudy ve Státech „bez námořního zástavního práva“ (Státy, které nejsou Stranou smlouvy o námořním zástavním právu) povinny přerušit nebo zastavit řízení podle článku 6 ani nejsou povinny uznat nebo vykonat soudní rozhodnutí podle článku 8.

³²⁰ Prohlášení podle čl. 26 odst. 5 se liší od prohlášení podle článku 21, jelikož v případě druhého prohlášení by se úmluva nevztahovala na řízení týkající se dotýčné konkrétní věci; podle čl. 26 odst. 5 se na druhou stranu úmluva i nadále použije, pokud neexistuje nesoulad, jinými slovy, v situacích, kdy povinnosti podle úmluvy, které se stále vztahují na Státy, jež prohlášení činí (jelikož nejsou v rozporu se smlouvou), zaručují vzájemnost.

³²¹ Státy „bez zástavního námořního práva“ se rozumí smluvní státy, které nejsou Stranami smlouvy o námořním zástavním právu.

(právní předpisy) přijatá organizací regionální hospodářské integrace jsou v rozporu s úmluvou. Ustanovení čl. 26 odst. 6 obsahuje dvě pravidla „přednosti“, která se v těchto případech použijí. Platí bez ohledu na to, zda je dotýčné pravidlo organizace regionální hospodářské integrace přijato před úmluvou či po ní. Základní zásadou je to, že je-li věc čistě „regionální“ z hlediska bydliště stran, dává úmluva přednost regionálnímu nástroji.

292. První pravidlo „přednosti“ v případě organizací regionální hospodářské integrace. První pravidlo „přednosti“ s ohledem na kolizi s právními předpisy organizace regionální hospodářské integrace odráží první pravidlo „přednosti“ týkající se neslučitelných smluv. Toto pravidlo je obsaženo v čl. 26 odst. 6 písm. a) a stanoví, že pokud žádná ze stran nemá bydliště ve smluvním státě, který není členským státem organizace regionální hospodářské integrace, dává úmluva přednost právním předpisům organizace regionální hospodářské integrace.

293. Má-li strana bydliště ve více než jednom Státě (viz čl. 4 odst. 2), dává úmluva přednost právním předpisům organizace regionální hospodářské integrace (v rozsahu případného nesouladu) v případě, mají-li všechny strany bydliště *výhradně* v členských státech organizace regionální hospodářské integrace nebo v nesmluvních státech³²².

294. Strany. Slovo „strana“ má v čl. 26 odst. 6 stejný význam jako v předchozích odstavcích: to znamená, že se jedná o osobu, která je stranou dohody o volbě soudu, nebo která je touto dohodou vázána či se jí může dovolávat³²³. Tato osoba musí být navíc účastníkem řízení. „Stranou“ je proto účastník řízení, který je vázán dohodou o volbě soudu nebo se jí může dovolávat.

295. Evropské společenství. Nyní uvedeme několik názorných příkladů. Evropské společenství je organizace regionální hospodářské integrace. Nařízení Brusel je právním předpisem Evropského společenství, který má s úmluvou mnoho společného. Nejdůležitější kolize, k níž by mezi nařízením Brusel a úmluvou pravděpodobně došlo, se týká pravidla litispence a pojištění. Použijeme tyto rozdíly k uvedení příkladů týkajících se fungování čl. 26 odst. 6.

296. Překážka litispence. Podle nařízení Brusel nemůže soud členského státu Evropského společenství věc projednat, pokud soud v jiném členském státě zahájil jako první řízení v téže věci a mezi týmiž stranami (ledaže tento druhý soud příslušnost odmítne). To platí i v případě, že soud, který zahájil řízení jako druhý, byl určen ve výlučné dohodě o volbě soudu³²⁴. První skupina příkladů bude vycházet z tohoto bodu.

297. První příklad³²⁵: Společnost se sídlem v Rakousku uzavře smlouvu se společností se sídlem ve Finsku. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu určující okresní soud Rotterdam v Nizozemsku. Rakouská společnost zahájí řízení v Rakousku. Finská společnost poté podá žalobu v Rotterdamu. Soud v Rotterdamu nemůže danou věc projednat, pokud se rakouský soud nevzdá příslušnosti³²⁶. Důvodem je skutečnost, že žádná ze stran nemá bydliště ve smluvním státě, který není členským státem Evropského společenství; podle čl. 26 odst. 6 písm. a) proto nejsou úmluvou dotčena pravidla Evropského společenství.

298. Druhý příklad³²⁷: Společnost se sídlem v Rakousku uzavře smlouvu se společností se sídlem ve Státě X, který není Stranou úmluvy. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, která určuje okresní soud v Rotterdamu. Rakouská společnost zahájí řízení v Rakousku. Společnost ze Státu X poté podá žalobu v Rotterdamu³²⁸. Soud v Rotterdamu nemůže danou věc projednat, pokud se rakouský soud nevzdá příslušnosti³²⁹. Důvodem je skutečnost, že žádná ze stran nemá bydliště ve smluvním státě, který není členským státem Evropského společenství; podle čl. 26 odst. 6 písm. a) proto nejsou úmluvou dotčena pravidla Evropského společenství.

299. Třetí příklad³³⁰: Společnost se sídlem v Rakousku a společnost se sídlem v Brazílii uzavřou smlouvu. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, která určuje okresní soud v Rotterdamu. Rakouská společnost zažaluje brazilskou společnost v Rakousku. Brazilská společnost odpoví podáním žaloby na rakouskou společnost u soudu v Rotterdamu. Soud v Rotterdamu musí věc projednat v souladu s článkem 5 úmluvy, jelikož jedna ze stran (brazilská společnost) má sídlo ve smluvním státě, který není členským státem Evropského společenství; ustanovení čl. 26 odst. 6 písm. a) proto nebrání tomu, aby byla úmluvou dotčena pravidla Společenství. Soud v Rotterdamu proto nesmí použít pravidlo litispence stanovené v článku 27 nařízení Brusel. Rakouský soud by byl na druhou stranu povinen zastavit řízení podle článku 23 nařízení Brusel i podle článku 6 úmluvy.

300. Čtvrtý příklad³³¹: Za stejné situace, jaká je popsána v předchozím bodě, předpokládáme, že rakouský soud není povinen řízení zastavit podle článku 6 úmluvy, jelikož se použije jedna z výjimek uvedených v tomto ustanovení. Předpokládáme však, že povinnost

³²⁵ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³²⁶ Článek 27 nařízení Brusel.

³²⁷ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³²⁸ Článek 23 nařízení Brusel (pravidlo nařízení týkající se dohod o volbě soudu) se vztahuje i na případy, kdy má pouze jedna strana bydliště v členském státě Evropského společenství.

³²⁹ Článek 27 nařízení Brusel.

³³⁰ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³³¹ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³²² To se zakládá na vysvětlivkách uvedených v bodech 273 a 274.

³²³ Pokud jde o otázku, kdy je osoba, která není stranou dohody o volbě soudu, touto dohodou přesto vázána, viz bod 97.

³²⁴ Věc Gasser v. MISAT, C-116/02, Recueil 2003, s. I-14721 (k dispozici na internetu na adrese < <http://curia.europa.eu/> >) (Soudní dvůr Evropských společenství). Tato věc se týkala rovnocenného ustanovení v Bruselské úmluvě, to by však platilo i podle nařízení Brusel.

respektovat dohodu o volbě soudu podle článku 23 nařízení Brusel (a tudíž řízení zastavit) stále platí. V tomto případě by byl rakouský soud povinen řízení podle článku 23 nařízení Brusel zastavit. Ustanovení čl. 26 odst. 6 úmluvy by se nepoužila, jelikož mezi úmluvou a nařízením neexistuje nesoulad: výjimky uvedené v článku 6 úmluvy rakouskému soudu pouze *umožňují* věc projednat; *neukládají* mu *povinnost* tak učinit. Pokud porovnáme třetí a čtvrtý příklad, je zřejmé, že se nerozlišuje, zda se použije jeden z důvodů uvedených v čl. 6 písm. a) až e); soud, který řízení zahájil, nebyl však zvoleným soudem (který zahájil řízení jako první), musí podle článku 23 nařízení Brusel řízení vždy zastavit.

301. **Pátý příklad**³³². Společnost se sídlem v Rakousku a společnost se sídlem v Brazílii uzavřou smlouvu. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, která určuje okresní soud v Rotterdamu. Soud v Rotterdamu zahájí řízení jako první. Poté rakouská společnost zažaluje brazilskou společnost u soudu v Rakousku. Rakouský soud by musel řízení přerušit nebo zastavit³³³ podle článku 27 nařízení Brusel (překážka litispendence)³³⁴. Nemusel by uvážit, zda se použije jedna z výjimek v článku 6 úmluvy, jelikož i kdyby tak učinil, článek 6 by *nevyžadoval*, aby rakouský soud věc projednal³³⁵. Ustanovením čl. 26 odst. 6 písm. a) úmluvy proto není dotčeno uplatnění nařízení Brusel rakouským soudem.

302. **Pojištění.** Články 8 až 14 nařízení Brusel stanoví pravidla pro určení příslušnosti v řízeních týkajících se pojištění. Článek 13 zakazuje dohody o volbě soudu, které se od těchto pravidel odchylují, s výjimkou určitých omezených případů³³⁶. Zákaz týkající se dohod o volbě soudu se však nevztahuje na různé druhy námořního a leteckého pojištění³³⁷, a nevztahuje se ani na „velká rizika“, jak jsou vymezena v právu Společenství³³⁸. Kromě těchto výjimek je podle nařízení dohoda o volbě soudu, která se odchyluje od pravidel pro určení příslušnosti v případě pojištění, neplatná. Úmluva se na druhou stranu vztahuje na všechny druhy pojištění vyjma případů, kdy je stranou fyzická osoba jednající především

za sebe, rodinu nebo domácnost (spotřebitel)³³⁹. Mezi těmito dvěma krajními případy existuje řada pojišťovacích smluv, které jsou zahrnuty v úmluvě a na něž se vztahuje i zákaz týkající se dohod o volbě soudu podle nařízení. V těchto případech je možná kolize.

303. **První příklad**³⁴⁰: Nizozemská pojišťovna uzavře smlouvu o komerčním pojištění se společností X se sídlem ve Španělsku. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, která určuje okresní soud v Rotterdamu. Na smlouvu se vztahuje zákaz týkající se dohod o volbě soudu stanovený v článku 13 nařízení. Pojišťovna zažaluje společnost X u zvoleného soudu. Zvolený soud nemůže věc projednat: nařízení Brusel má na základě čl. 26 odst. 6 písm. a) úmluvy přednost před úmluvou.

304. **Druhý příklad**³⁴¹: Kanadská pojišťovna zřídí pobočku (která není zapsána samostatně) ve Španělsku³⁴². Ta uzavře smlouvu o komerčním pojištění se společností X se sídlem ve Španělsku. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, která určuje okresní soud Rotterdam. Na smlouvu se vztahuje zákaz týkající se dohod o volbě soudu, který je obsažen v článku 13 nařízení. Pojišťovna zažaluje společnost X u zvoleného soudu. Ustanovení čl. 26 odst. 6 písm. a) se nepoužije, jelikož jedna ze stran má bydliště ve smluvním státě, který není členským státem Evropského společenství (Kanada). Věc musí projednat soud v Rotterdamu.

305. **Druhé pravidlo „přednosti“ v případě organizací regionální hospodářské integrace.** Druhé pravidlo „přednosti“ upravující kolizi s právními předpisy organizace regionální hospodářské integrace je podobné třetímu pravidlu „přednosti“ v případě neslučitelných smluv. Toto pravidlo je obsaženo v čl. 26 odst. 6 písm. b) a stanoví, že úmluvou nejsou dotčena pravidla organizace regionální hospodářské integrace, která se týkají uznání a výkonu soudních rozhodnutí mezi členskými státy regionální hospodářské integrace. Existuje však jeden významný rozdíl: neexistuje žádné ustanovení ohledně toho, že rozhodnutí nemůže být uznáno nebo vykonáno v menším rozsahu než podle úmluvy.

306. **Nařízení Brusel.** Nařízení Brusel obecně stanoví *větší* míru uznávání a výkonu než úmluva. Podle nařízení jsou uznání a výkon do značné míry automatické. Důvody pro odmítnutí stanovené v člancích 33 až 37 nařízení jsou omezenější než důvody odmítnutí podle článku 9 úmluvy. Neexistence ustanovení, že soudní rozhodnutí nemůže být uznáno nebo vykonáno v menším rozsahu než podle úmluvy, proto nemá s ohledem na nařízení Brusel velký význam. Pojištění však představuje výjimku.

307. **Pojištění.** V čl. 35 odst. 1 nařízení je stanoveno, že se rozhodnutí neuzná, byl-li porušen oddíl 3 kapitoly II. Tento oddíl obsahuje články 8 až 14, které (jak jsme

³³² Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³³³ Podle čl. 27 odst. 1 by musel řízení přerušit do doby, dokud není určena příslušnost soudu v Rotterdamu; poté by musel řízení zastavit podle čl. 27 odst. 2.

³³⁴ Musel by řízení zastavit i podle článku 23 nařízení Brusel (dohody o volbě soudu), ledaže dohoda o volbě soudu není v souladu s odstavcem 1 zmíněného ustanovení.

³³⁵ Viz bod 145.

³³⁶ Jedinými přípustnými dohodami o volbě soudu jsou dohody, které: 1. byly uzavřeny po vzniku sporu; 2. umožňují pojistníku, pojištěnému nebo oprávněné osobě zahájit řízení u jiných soudů než těch, které jsou uvedeny v nařízení; 3. jsou uzavřeny mezi pojistníkem a pojistitelem, kteří mají v době uzavření smlouvy bydliště nebo obvyklý pobyt v téže členskému státě, jestliže tato dohoda zakládá příslušnost soudů tohoto Státu; 4. jsou uzavřeny pojistníkem, který nemá bydliště v členském státě (pokud se nejedná o povinné pojištění nebo o pojištění nemovitostí nacházejících se v některém členském státě), nebo 5. se týkají pojistné smlouvy do té míry, že se na ně vztahuje jedno či více rizik uvedených v článku 14 nařízení.

³³⁷ Čl. 13 odst. 5 a čl. 14 odst. 1 až 4 nařízení.

³³⁸ Čl. 14 odst. 5 nařízení a článek 5 směrnice 88/357/EHS, Úř. věst. L 172, 1988, s. 1, pozměňující článek 5 směrnice 73/239/EHS, Úř. věst. L 228, 1973, s. 3.

³³⁹ Čl. 2 odst. 1 písm. a) úmluvy.

³⁴⁰ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³⁴¹ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³⁴² Podle čl. 9 odst. 2 nařízení Brusel by se pojišťovna pokládala za společnost se sídlem ve Španělsku. Podle úmluvy však bude mít sídlo v Kanadě.

viděli³⁴³) stanoví pravidla pro určení příslušnosti v případě řízení týkajících se pojištění. Článek 13 nařízení zakazuje dohody o volbě soudu, které se od těchto pravidel odchylují, s výjimkou určitých omezených případů³⁴⁴. Kromě těchto omezených výjimek je dohoda o volbě soudu, která se odchyluje od pravidel pro určení příslušnosti v případě pojištění, podle nařízení neplatná³⁴⁵. To znamená, že pokud mají články 8 až 14 nařízení přednost před úmluvou na základě prvního pravidla „přednosti“ v případě organizací regionální hospodářské integrace (čl. 26 odst. 6 písm. a) úmluvy), rozhodnutí vydané v rozporu s těmito ustanoveními soudem v jednom členském státě Evropského společenství by nebylo v jiném členském státě Evropského společenství uznáno ani vykonáno. V tomto výjimečném případě je nařízení Brusel s ohledem na uznání a výkon méně příznivé než úmluva.

308. Pokud má na druhou stranu úmluva přednost před nařízením (jelikož jedna ze stran má bydliště ve smluvním státě mimo Evropské společenství), články 8 až 14 nařízení by nebyly použitelné; takže by se pravidlo uvedené v čl. 35 odst. 1 nařízení nepoužilo. Soudní rozhodnutí by proto bylo uznáno a vykonáno podle nařízení³⁴⁶.

309. **První příklad³⁴⁷:** Nizozemská pojišťovna uzavře smlouvu o komerčním pojištění se společností X se sídlem ve Španělsku. Smlouva obsahuje doložku o volbě soudu, která určuje okresní soud v Rotterdamu. Na smlouvu se vztahuje zákaz týkající se dohod o volbě soudu obsažený v článku 13 nařízení. Pojišťovna zažaluje společnost X u zvoleného soudu. Zvolený soud nemůže věc projednat: na základě čl. 26 odst. 6 písm. a) úmluvy má nařízení Brusel přednost před úmluvou. Pokud soud v Rotterdamu danou věc přesto projedná, nebude možné jeho rozhodnutí uznat ani vykonat podle úmluvy ve Španělsku. Podle čl. 26 odst. 6 písm. b) úmluvy mají ustanovení nařízení Brusel přednost před ustanoveními úmluvy a podle čl. 35 odst. 1 nařízení nebude rozhodnutí uznáno, jelikož je v rozporu s článkem 13 nařízení (obsaženým v oddíle 3 kapitoly II).

310. **Druhý příklad³⁴⁸:** Kanadská pojišťovna zřídí pobočku (která není zapsána samostatně) ve Španělsku³⁴⁹. Ta uzavře smlouvu o komerčním pojištění se společností X se sídlem ve Španělsku. Smlouva obsahuje doložku o

volbě soudu, která určuje okresní soud v Rotterdamu. Na smlouvu se vztahuje zákaz týkající se dohod o volbě soudu obsažený v článku 13 nařízení. Pojišťovna zažaluje společnost X u zvoleného soudu. Ustanovení čl. 26 odst. 6 písm. a) se nepoužije, jelikož jedna ze stran má bydliště ve smluvním státě, který není členským státem Evropského společenství (Kanada). Věc musí projednat soud v Rotterdamu. Jeho rozhodnutí bude uznáno a vykonáno ve Španělsku podle nařízení Brusel. Ustanovení čl. 35 odst. 1 nařízení se nepoužije, jelikož ustanovení zakazující dohody o volbě soudu v pojišťovacích smlouvách, která jsou obsažena v článku 13 nařízení, by se na danou věc nevztahovala.

Článek 27 Podpis, ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení

311. Článek 27 se zabývá způsoby, jimiž se Stát může stát Stranou úmluvy. Stranou se může stát kterýkoli Stát, a to buď podpisem, za nímž následuje ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení. (V případě některých jiných Haagských úmluv je přistupující Stát v méně příznivém postavení než ratifikující Stát, jelikož přistoupení k těmto úmluvám je podmíněno souhlasem Států, které již jsou jejich Stranami. V případě úmluvy o dohodách o volbě soudu tomu tak není.) Ať Stát, jenž si přeje stát se Stranou úmluvy, použije jakýkoli způsob, výsledek je týž. V zájmu usnadnění rozsáhlého dodržování úmluvy je ponecháno na Státech, aby si zvolily způsob, který je pro ně nejvýhodnější. Příslušné nástroje jsou uloženy u ministerstva zahraničních věcí Nizozemska, depozitáře úmluvy.

Článek 28 Prohlášení o nejednotných právních systémech

312. Článek 28 se zabývá Státy, které sestávají ze dvou či více územních jednotek³⁵⁰. Takovýto Stát může prohlásit, že se úmluva vztahuje pouze na některé jeho územní jednotky. Spojené království by proto mohlo úmluvu podepsat a ratifikovat či k ní přistoupit pouze s ohledem na Anglii a Čínu pouze s ohledem na Hongkong. Toto prohlášení lze kdykoli změnit. Toto ustanovení je obzvláště důležité pro Státy, v nichž musí být právní předpisy nezbytné k zajištění účinku úmluvy přijaty zákonodárnými orgány jednotlivých územních jednotek (např. zákonodárnými orgány jednotlivých provincií a teritorií v Kanadě).

Článek 29 Organizace regionální hospodářské integrace

313. Články 29 a 30 umožňují, aby se Stranou úmluvy stala organizace regionální hospodářské integrace³⁵¹. Existují dvě možnosti: První z nich je ta, kdy se Stranami

³⁴³ Bod 302.

³⁴⁴ Viz pozn. pod čarou č. 336.

³⁴⁵ Viz bod 302.

³⁴⁶ Jakékoli jiné řešení by znamenalo absurdní výsledek, že zvolený soud může a musí věc projednat, jeho rozhodnutí však nebude uznáno ani vykonáno. Jelikož by danou věc nemohl projednat žádný jiný soud než zvolený soud, nebylo by možné získat rozhodnutí vydané soudem v členském státě Evropského společenství, které by bylo uznáno a vykonáno v ostatních členských státech Evropského společenství. Pojistitelé ze zemí mimo Evropské společenství by pak byli nuceni určit soud mimo Evropské společenství, aby bylo zajištěno, že výsledné rozhodnutí bude v Evropském společenství uznáno.

³⁴⁷ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³⁴⁸ Připomíná se, že se ve všech příkladech uvedených v této zprávě předpokládá, že úmluva je v platnosti a že zmíněné Státy jsou jejími Stranami, není-li výslovně uvedeno jinak: viz prohlášení na s. 20.

³⁴⁹ Podle čl. 9 odst. 2 nařízení Brusel by se mělo za to, že pojišťovna má sídlo ve Španělsku. Podle úmluvy by však měla sídlo v Kanadě.

³⁵⁰ Tento článek se nevztahuje na organizace regionální hospodářské integrace.

³⁵¹ Na diplomatickém zasedání bylo dohodnuto, že by pojem „organizace regionální hospodářské integrace“ měl mít samostatný význam (nezávislý na právu žádného Státu) a že by se měl vykládat pružně tak, aby zahrnoval podregionální a nadregionální organizace, jakož i organizace, jejichž mandát přesahuje hospodářské záležitosti: viz zápis č. 21 z dvacátého zasedání, komise II, body 49 až 61.

stává jak organizace regionální hospodářské integrace, tak i její členské státy. To může nastat tehdy, mají-li souběžnou vnější pravomoc s ohledem na předmět úmluvy (společnou pravomoc), nebo pokud některé záležitosti spadají do vnější pravomoci organizace regionální hospodářské integrace a ostatní do pravomoci členských států (což s ohledem na celou úmluvu vede k sdílené nebo smíšené pravomoci). Druhá možnost existuje tehdy, stane-li se Stranou organizace regionální hospodářské integrace sama. To může nastat v případě, má-li s ohledem na předmět úmluvy výlučnou vnější pravomoc. V takovémto případě by byly členské státy úmluvou vázány na základě schválení organizací regionální hospodářské integrace.

314. Článek 29 se zabývá první možností. Tento článek organizacím regionální hospodářské integrace sestávajícím pouze ze suverénních států umožňuje stát se Stranami úmluvy, pokud mají vnější pravomoc v některých nebo všech věcech upravených úmluvou. V rozsahu, ve kterém má organizace regionální hospodářské integrace takovou vnější pravomoc, má stejná práva a povinnosti jako smluvní stát. Je-li tomu tak, musí depozitáři oznámit věci, které spadají do její vnější pravomoci, a případné změny v tomto ohledu³⁵².

Článek 30 Přistoupení organizace regionální hospodářské integrace bez jejích členských států

315. Článek 30 se zabývá druhou možností, kdy se Stranou stává organizace regionální hospodářské integrace sama. Pokud se tak stane, může organizace regionální hospodářské integrace prohlásit, že jsou úmluvou vázány i její členské státy³⁵³.

316. **Význam pojmu „stát“.** Pokud se organizace regionální hospodářské integrace stane Stranou úmluvy (ať už podle článku 29 nebo podle článku 30), veškeré odkazy na „smluvní stát“ nebo „stát“ v úmluvě se vztahují případně rovněž na organizaci regionální hospodářské integrace. Toto ustanovení představuje paralelní ustanovení k čl. 25 odst. 1. Jeho účinek již byl projednán³⁵⁴. Je však třeba podotknout, že ustanovení čl. 26 odst. 6 představuje *lex specialis* k článkům 29 a 30, pokud jde o uplatňování právních nástrojů organizace regionální hospodářské integrace. Pokud úmluva nedává podle čl. 26 odst. 6 takovémuto nástroji přednost, nelze článek 29 nebo článek 30 použít k odůvodnění uplatnění nástroje místo úmluvy.

Článek 31 Vstup v platnost

317. Článek 31 upřesňuje, kdy úmluva vstoupí v platnost. Úmluva vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců od uložení druhé listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení. Podobná pravidla jsou stanovena s ohledem na její vstup v platnost pro daný Stát nebo organizaci regionální hospodářské integrace, jež se následně stane její

Stranou³⁵⁵, a pro územní jednotku, na niž byla rozšířena podle čl. 28 odst. 1³⁵⁶.

Výhrady

318. Úmluva neobsahuje žádné ustanovení zakazující výhrady. To znamená, že výhrady jsou přípustné, přičemž podléhají běžným pravidlům mezinárodního obyčejového práva (jak je zohledněno v čl. 2 odst. 1 písm. d) a článcích 19 až 23 *Vídeňské úmluvy o smluvním právu* z roku 1969).

319. Diplomatické zasedání však přijalo toto prohlášení:

„Tato komise má za to, že by se výhrady neměly nijak podporovat a že pokud určitý Stát chce učinit výhradu, měla by být učiněna pouze tehdy, má-li dotčený Stát významný zájem na této výhradě; výhrada by neměla být širší, než je nezbytně nutné, a měla by být stanovena jednoznačně a přesně; neměla by se zabývat konkrétní věcí, která může být předmětem prohlášení, a neměla by poškozovat předmět, účel a soudržnost úmluvy.

Toto stanovisko komise se vztahuje pouze na tuto úmluvu a v žádném případě nelze mít za to, že se týká budoucích úmluv Haagské konference.“³⁵⁷

Článek 32 Prohlášení

320. Prohlášení uvedená v článcích 19, 20, 21, 22 a 26 mohou být učiněna při podpisu, ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení nebo kdykoli poté a mohou být kdykoli změněna nebo odvolána. Jsou uložena u depozitáře (ministerstvo zahraničních věcí Nizozemska).

321. Prohlášení učiněné v okamžiku podpisu, ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení vstupuje v platnost souběžně se vstupem v platnost této úmluvy pro dotčený Stát. Prohlášení učiněné později a všechny změny nebo odvolání prohlášení vstupují v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí tří měsíců ode dne, kdy depozitář obdržel příslušné oznámení. Prohlášení podle článků 19, 20, 21 a 26 se nevztahuje na výlučné dohody o volbě soudu uzavřené před vstupem tohoto prohlášení v platnost³⁵⁸.

Článek 33 Vypovězení

322. Článek 33 stanoví, že smluvní stát může úmluvu vypovědět písemným oznámením depozitáři. Vypovězení může být omezeno na některé územní jednotky v rámci nejednotného právního systému, na který se úmluva vztahuje. Vypovězení se stává účinným prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí dvanácti měsíců ode dne, kdy depozitář obdržel příslušné oznámení. Pokud je

³⁵² Čl. 29 odst. 2.

³⁵³ Čl. 29 odst. 4. Tak by tomu bylo například podle čl. 300 odst. 7 *Smlouvy o založení Evropského společenství*.

³⁵⁴ Viz body 258 až 260, 17, 107 a 128 až 131.

³⁵⁵ Čl. 31 odst. 2 písm. a).

³⁵⁶ Čl. 31 odst. 2 písm. b).

³⁵⁷ Viz zápis č. 23 z dvacátého zasedání, komise II, body 1 až 31, zejména body 29 až 31.

³⁵⁸ Článek 22 zde není zmíněn; prohlášení podle článku 22 se proto může vztahovat i na dohody o volbě soudu uzavřené přede dnem, k němuž prohlášení nabylo účinku podle čl. 32 odst. 3 nebo 4; viz bod 253 a následující body.

v oznámení stanovena delší lhůta pro účinnost vypovězení, stává se vypovězení účinným po uplynutí této delší lhůty ode dne, kdy depozitář obdržel příslušné oznámení.

Článek 34 Oznámení depozitáře

323. Článek 34 vyžaduje, aby depozitář oznámil členům Haagské konference o mezinárodním právu soukromém a ostatním Státům a organizacím regionální hospodářské integrace, kteří podepsali, ratifikovali, přijali nebo schválili tuto úmluvu nebo k ní přistoupili, různé záležitosti týkající se úmluvy, jako jsou podpisy, ratifikace, vstup v platnost, prohlášení a vypovězení.

Stálý výbor Haagské konference o mezinárodním právu soukromém

Churchillplein 6b

2517 JW Haag

Nizozemsko

Telefon: +31 70 363 3303

Fax: +31 70 360 4867

E-mail: secretariat@hcch.net

Internetové stránky: www.hcch.net

DS-02-16-367-CS-N

ISBN 978-92-79-58136-6

doi : 10.2838/38143